

Załącznik
do Uchwały Nr XXXVI/251/2009
Rady Gminy Siedlce
z dnia 15 października 2009 roku

**„PROGRAM OCHRONY
ŚRODOWISKA
DLA GMINY SIEDLCE
NA LATA 2009 – 2012”**

Wykonywany na zlecenie:

WÓJTA GMINY SIEDLCE
UL. ASŁANOWICZA 10
08 – 110 SIEDLCE

Komitet Sterujący:

MIROSLAW BIENIEK – WÓJT GMINY SIEDLCE

Wykonawca opracowania:

HYDROS Jacek Sawicki
Ul. Czysta 24/1
15 – 463 Białystok

Główni autorzy:

Joanna Sawicka
Elżbieta Haponiuk

SPIS TREŚCI

1. WSTĘP	6
1.1 WPROWADZENIE.....	6
1.2 PODSTAWA OPRACOWANIA.....	6
1.3 CEL, ZAKRES I FUNKCJE PROGRAMU	7
1.4 METODYKA OPRACOWANIA PROGRAMU.....	8
2 PODSTAWOWE INFORMACJE CHARAKTERYZUJĄCE OBSZAR GMINY SIEDLCE	9
2.1 POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE	9
2.2 SYTUACJA DEMOGRAFICZNA	9
2.3 GOSPODARKA	10
2.3.1 <i>Gospodarka rolna, leśna, gospodarcze wykorzystanie wód</i>	11
3 OCENA AKTUALNEGO STANU ŚRODOWISKA GMINY SIEDLCE	15
3.1 ZASOBY WODNE	15
3.1.1 <i>Wody powierzchniowe</i>	15
3.1.1.1 Stan aktualny.....	15
3.1.1.2 Zagrożenia.....	15
3.1.1.3 Wnioski.....	15
3.1.2 <i>Wody podziemne</i>	16
3.1.2.1 Stan aktualny	16
3.1.2.2 Zagrożenia.....	17
3.1.2.3 Wnioski.....	17
3.2 POWIETRZE ATMOSFERYCZNE.....	17
3.2.1 <i>Emisja, emisja niska i imisja</i>	17
3.2.1.1 Stan aktualny	17
3.2.1.2 Zagrożenia.....	18
3.2.1.3 Wnioski.....	19
3.3 POWIERZCHNIA ZIEMI	19
3.3.1 <i>Gleby</i>	20
3.3.1.1 Stan aktualny	20
3.3.1.2 Zagrożenia.....	20
3.3.1.3 Wnioski.....	21
3.3.2 <i>Zasoby surowców naturalnych</i>	22
3.3.2.1 Stan aktualny	22
3.3.2.2 Zagrożenia.....	22
3.3.2.3 Wnioski.....	22
3.4 WALORY PRZYRODNICZE I KRAJOBRAZOWE	22
3.4.1 <i>Lasy</i>	22
3.4.2 <i>Formy ochrony przyrody</i>	23
3.4.3 <i>Zagrożenia obszarów chronionych</i>	25
3.5 INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	26
3.5.1 <i>Gospodarka wodno – ściekowa</i>	26
3.5.1.1 <i>Zaopatrzenie w wodę</i>	26
3.5.1.2 <i>Kanalizacja i oczyszczalnie ścieków</i>	26
3.5.2 <i>Ciepłownictwo</i>	27

3.5.3	Gospodarka odpadami.....	28
3.5.4	Hałas.....	29
3.5.5	Promieniowanie elektromagnetyczne.....	29
3.5.6	Komunikacja i transport.....	32
4	ZRÓWNOWAŻONE WYKORZYSTANIE MATERIAŁÓW, WODY I ENERGII – WNIOSKI	34
4.1	RACJONALNE GOSPODAROWANIE WODĄ.....	34
4.2	WYKORZYSTANIE ENERGII.....	34
4.3	RACJONALNE WYKORZYSTANIE MATERIAŁÓW	35
5	NADZWYCZAJNE ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA	36
5.1	ZAGROŻENIE POŻAROWE	36
5.2	POWAŻNA AWARIA PRZEMYSŁOWA	36
5.3	BIOTECHNOLOGIA I ORGANIZMY ZMODYFIKOWANE GENETYCZNIE.....	37
6	EDUKACJA EKOLOGICZNA	39
7	ZARZĄDZANIE ŚRODOWISKIEM I INSTRUMENTY OCHRONY	42
8	PODSUMOWANIE ANALIZY STANU OBECNEGO	46
8.1	PODSUMOWANIE METODĄ ANALIZY SWOT	46
9	ZAŁOŻENIA WYJŚCIOWE PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA	51
9.1	CELE I ZASADY POLITYKI EKOLOGICZNEJ PAŃSTWA	51
9.2	ZAŁOŻENIA WYJŚCIOWE PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO	56
10	USTALENIA PROGRAMU.....	58
10.1	PRIORYTETY I DZIAŁANIA EKOLOGICZNE	58
10.2	PROGRAM ZADANIOWY.....	60
11	WYTYCZNE DLA SAMORZĄDÓW	68
12	ZAMIERZENIA GMINY W ZAKRESIE OCHRONY ŚRODOWISKA	70
13	UWARUNKOWANIA REALIZACYJNE PROGRAMU	71
13.1	UWARUNKOWANIA PRAWNE.....	71
13.2	UWARUNKOWANIA EKONOMICZNE	71
13.3	PLANOWANIE PRZESTRZENNE	79
13.4	UWARUNKOWANIA SPOŁECZNE	79
13.5	UWARUNKOWANIA ZWIĄZANE Z INTEGRACJĄ EUROPEJSKĄ.....	80
14	REALIZACJA I MONITORING PROGRAMU.....	82

14.1 ORGANIZACJA ZARZĄDZANIA ŚRODOWISKIEM.....	82
14.2 ZARZĄDZANIE PROGRAMEM OCHRONY ŚRODOWISKA	83
14.3 MONITORING WDRAŻANIA PROGRAMU.....	83
14.3.1 Wskaźniki monitorowania efektywności Programu.....	84

SPIS TABEL

TABELA NR 1	Powierzchnia użytków rolnych, lasów i innych na terenie Gminy Siedlce.....	12
TABELA NR 2	Zestawienie danych dotyczących powierzchni użytków rolnych, lasów i pozostałych gruntów w Gminie Siedlce	19
TABELA NR 3	Wykaz oczyszczalni ścieków przemysłowych i komunalnych w eksploatacji na obszarze Gminy Siedlce (stan na 31.03.2008)	27
TABELA NR 4	Wykaz firm świadczących usługi na terenie Gminy Siedlce w zakresie zbiórki odpadów komunalnych stałych i płynnych.....	29
TABELA NR 5	Przedsięwzięcia (pozainwestycyjne i inwestycyjne) planowane do realizacji w latach 2009 – 2016	60
TABELA NR 6	Harmonogram działań krótkoterminowych	61
TABELA NR 7	Wskaźniki monitorowania programu	86

SPIS RYSUNKÓW

RYSUNEK NR 1	Mapa Gminy Siedlce	9
RYSUNEK NR 2	Ocena stanu zakwaszenia gleb użytków rolnych Polski w latach 2002-2005.....	21
RYSUNEK NR 3	Schemat zarządzania programem ochrony środowiska	83

SPIS WYKRESÓW

WYKRES NR 1	Liczba ludności w grupach: przedprodukcyjnej, produkcyjnej i poprodukcyjnej na terenie Gminy Siedlce	10
WYKRES NR 2	Jednostki gospodarcze sektora prywatnego zarejestrowane na terenie Gminy Siedlce.....	11
WYKRES NR 3	Powierzchnia użytków rolnych w Gminie Siedlce	12

1. WSTĘP

1.1 Wprowadzenie

Program ochrony środowiska ma za zadanie pomóc w rozwiązywaniu istniejących problemów, a także przeciwdziałać zagrożeniom, które mogą pojawić się w przyszłości. „**Program ochrony środowiska dla Gminy Siedlce**” jest zarówno długoterminowym planem strategicznym do roku 2016, jak też planem wdrożeniowym na lata 2009 – 2012.

W myśl art. 10 Ustawy o wprowadzeniu ustawy - Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych ustaw z dnia 27 lipca 2001r. (Dz.U. z 2001r. Nr 100, poz. 1085 z późn. zm.) niniejszy program ochrony środowiska został opracowany zgodnie z polityką ekologiczną państwa. Wdrożenie programu umożliwi osiągnięcie celów założonych w tej polityce oraz realizację zasad, a także stworzenie i funkcjonowanie na analizowanym obszarze zintegrowanego zespołu instalacji i urządzeń służących ochronie środowiska naturalnego, spełniającego wymagania określone w przepisach o ochronie środowiska.

Prawo ochrony środowiska, określa w art. 14 ust. 2, iż politykę ekologiczną przyjmuje się na cztery lata i przewiduje się w niej działania w perspektywie obejmującej kolejne cztery lata. *Program Ochrony Środowiska dla Gminy Siedlce na lata 2009 – 2012* zawiera cele i zadania krótkookresowe do 2012 oraz cele długookresowe do 2016r. Ocena i weryfikacja realizacji zadań *Programu* dokonywana będzie zgodnie z wymogami ustawy co 2 lata od przyjęcia dokumentu, stwarzając możliwości weryfikacji i aktualizacji dokumentu.

Wykaz aktów prawnych zgodnie, z którymi sporządzono niniejsze opracowanie został umieszczony w **ZAŁĄCZNIKU NR 2**.

1.2 Podstawa opracowania

Opracowanie niniejszego programu ochrony środowiska wynika z art. 17 Ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (jednolity tekst z 2008r. Dz. U. Nr 25, poz. 150):

Gmina w celu realizacji polityki ekologicznej państwa sporządza gminny program ochrony środowiska uwzględniając wymagania art. 14 ww. ustawy, tj.: na podstawie aktualnego stanu środowiska określa w szczególności:

- ⇒ *cele ekologiczne,*
- ⇒ *priorityty ekologiczne,*
- ⇒ *poziomy celów długoterminowych,*
- ⇒ *rodzaj i harmonogram działań proekologicznych,*
- ⇒ *środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawno – ekonomiczne i środki finansowe.*

1.3 Cel, zakres i funkcje Programu

Głównym celem *Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Siedlce na lata 2009 – 2012*, zwanego dalej *Programem*, jest określenie polityki zrównoważonego rozwoju Gminy Siedlce, która ma być realizacją polityki ekologicznej państwa oraz Programu ochrony środowiska województwa mazowieckiego w skali regionu. Dokument w pełni odzwierciedla tendencje europejskiej polityki ekologicznej, której główne cele to:

- zasada zrównoważonego rozwoju,
- zasada równego dostępu do środowiska postrzegana w kategoriach:
  - sprawiedliwości międzypokoleniowej,
  - sprawiedliwości międzyregionalnej i międzygrupowej,
  - równoważenia szans między człowiekiem i przyrodą,
- zasada przezorności,
- zasada uspołecznienia i subsydiarności,
- zasada prewencji,
- zasada „zanieczyszczający” płaci,
- zasada skuteczności efektywności ekologicznej i ekonomicznej.¹

Program uwzględnia uwarunkowania zewnętrzne i wewnętrzne, w tym ekologiczne, przestrzenne, społeczne i ekonomiczne uwarunkowania rozwoju Gminy, określa priorytetowe działania ekologiczne oraz harmonogram zadań ekologicznych. Poniżej przedstawiony jest także dokładny opis uwarunkowań realizacyjnych dokumentu, jego wdrożenie, ewaluacja i monitoring.

Główne funkcje *Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Siedlce na lata 2009 – 2012* to:

- realizacja polityki ekologicznej państwa na terenie Gminy Siedlce,
- strategiczne zarządzanie regionem w zakresie ochrony środowiska i gospodarki odpadami,
- wdrażanie zasady zrównoważonego rozwoju,
- przekazanie informacji na temat zasobów środowiska przyrodniczego oraz stanu poszczególnych komponentów środowiska,
- przedstawienie problemów i zagrożeń ekologicznych, proponując sposoby ich rozwiązania w określonym czasie,
- pomoc Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie przy realizacji inwestycji z zakresu ochrony środowiska,
- organizacja systemu informacji o stanie środowiska i działaniach zmierzających do jego poprawy.

Program obejmuje następujące zagadnienia merytoryczne:

- ochronę środowiska przyrodniczego,
- gospodarkę leśną,

---

¹ Zgodnie z Konstytucją RP oraz z Traktatem o Wspólnocie Europejskiej

- gospodarkę wodną,
- ochronę środowiska przed zanieczyszczeniami,
- sprawy bezpieczeństwa ekologicznego,
- kształtowania świadomości ekologicznej,
- propagowania proekologicznych form działalności gospodarczej.

1.4 Metodyka opracowania Programu

W związku z tym, że istnieje ścisła zależność pomiędzy stanem środowiska, jakością jego poszczególnych komponentów i rozwojem gospodarczym regionu, w programie zaprezentowano:

- ⇒ podejście sektorowe, w odniesieniu do analizy aktualnego stanu środowiska oraz monitorowania jego przyszłych zmian,
- ⇒ podejście integralne, dotyczące określenia działań niezbędnych do realizacji w dziedzinie ochrony środowiska, związanych z głównymi kierunkami rozwoju Gminy.

Niniejszy Gminny Program Ochrony Środowiska uwzględnia: założenia, kierunki rozwoju, zadania oraz inne dane istotne przy sporządzaniu ww. dokumentu, wynikające, m.in. z opracowań, tj.:

- programów gospodarki wodno-ściekowej,
- sprawozdania z realizacji PGO,
- planu rozwoju lokalnego,
- wieloletnich planów inwestycyjnych
- programu usuwania azbestu.

Przy sporządzaniu niniejszego Programu Ochrony Środowiska zostały uwzględnione wymagania obowiązujących przepisów prawnych, dotyczących ochrony środowiska i racjonalnego wykorzystania zasobów naturalnych.

Ponadto przy sporządzaniu niniejszego Programu Ochrony Środowiska uwzględnione zostały:

- ⇒ wytyczne Ministerstwa Środowiska dotyczące opracowywania programów ochrony środowiska,
- ⇒ II Polityka ekologiczna państwa,
- ⇒ program wykonawczy do II Polityki ekologicznej państwa,
- ⇒ program ochrony środowiska województwa mazowieckiego,
- ⇒ informacje zawarte w ankiecie wypełnionej przez jednostkę samorządu terytorialnego,
- ⇒ dane statystyczne z Głównego Urzędu Statystycznego, Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska, Państwowej Straży Pożarnej i Państwowego Instytutu Geologicznego,
- ⇒ analiza słabych i mocnych stron oraz szans i zagrożeń Gminy metodą analizy SWOT,
- ⇒ określenie środowiska zewnętrznego - scharakteryzowanie uwarunkowań realizacyjnych *Programu* w zakresie rozwiązań prawno-instytucjonalnych oraz źródeł finansowania zewnętrznego,
- ⇒ definiowanie priorytetów ochrony środowiska,
- ⇒ konkretyzacja priorytetów poprzez sformułowanie listy zadań,
- ⇒ opracowanie systemu monitorowania *Programu*.

2 PODSTAWOWE INFORMACJE CHARAKTERYZUJĄCE OBSZAR GMINY SIEDLCE

2.1 Położenie geograficzne

Gmina Siedlce leży na Wysoczyźnie Siedleckiej na obszarze Niziny Południowo Podlaskiej w powiecie siedleckim, we wschodniej części województwa mazowieckiego. Obejmuje teren wokół granic administracyjnych miasta Siedlce. Gmina otacza miasto Siedlce stanowiące powiat grodzki.

RYSUNEK NR 1 Mapa Gminy Siedlce

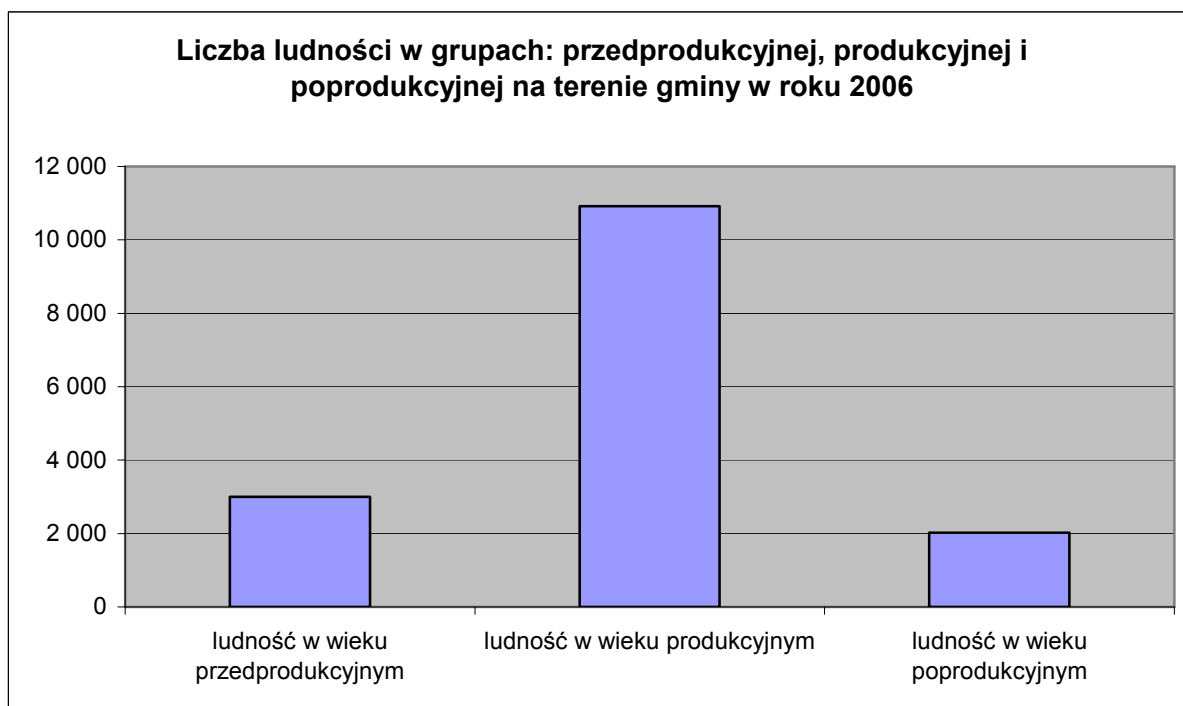
Do zewnętrznych granic Gminy Siedlce przylegają: od północy Gmina Suchożebry, od wschodu Gminy: Mordy i Zbuczyn, od południa Gmina Wiśniew i Skórzec oraz od zachodu Gminy: Kotuń i Mokobody. Gmina Siedlce powołana została w 1973 roku decyzją Wojewódzkiej Rady Narodowej w Warszawie.

2.2 Sytuacja demograficzna

Liczba mieszkańców stale rośnie. Gmina Siedlce według danych na dzień 31 grudnia 2008 r. liczyła **16 251** mieszkańców.

W skład Gminy wchodzi 35 wsi: Białki, Biel, Błogoszcz, Chodów, Golice – Kolonia, Golice, Grabianów, Grubale, Jagodnia, Joachimów, Nowe Iganie, Nowe Opole, Opole Świerczyzna, Osiny, Pruszyń, Pruszynek, Pruszyń – Pieńki, Pustki, Purzec, Rakowiec, Stare Iganie, Stare Opole, Stok Lacki Folwark, Stok Lacki, Strzała, Topórek, Ujżanów, Wołyńce – Kolonia, Wołyńce, Żabokliki – Kolonia, Żabokliki, Żytunia, Żelków – Kolonia, Ostrówek, Wólka Leśna.

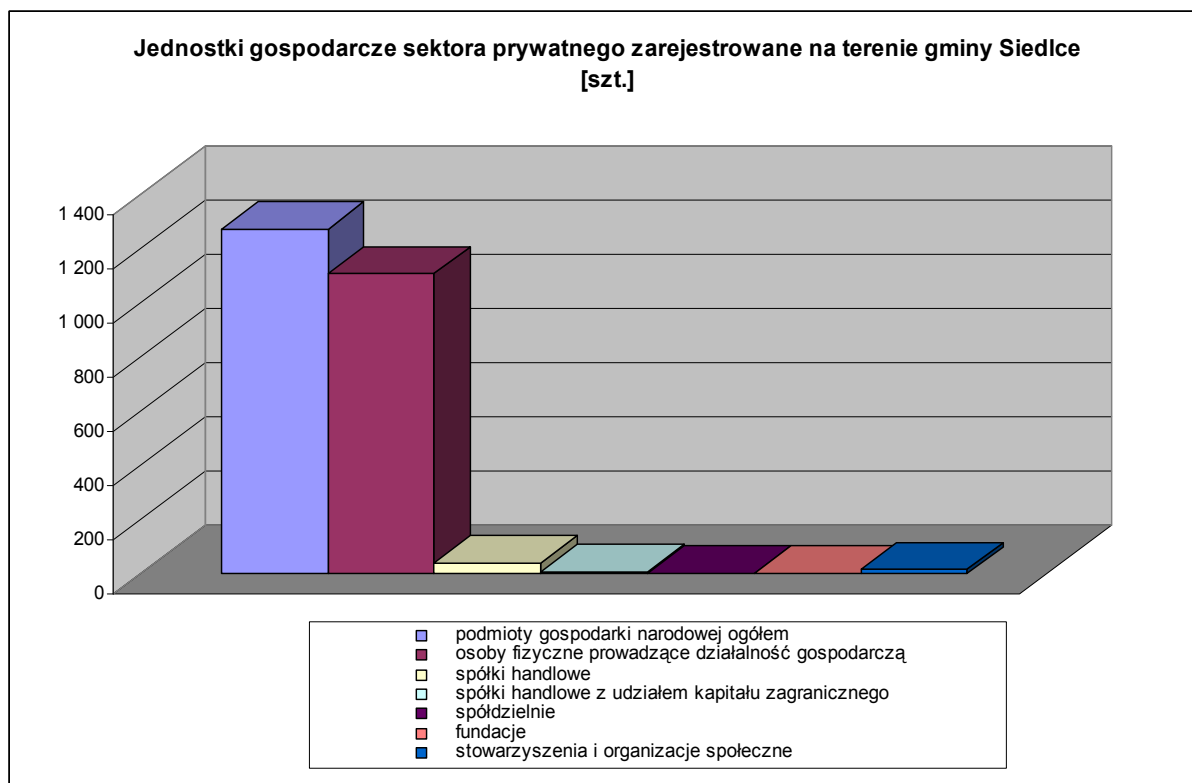
Ludność w wieku przedprodukcyjnym stanowi 18,7 % ogółu ludności Gminy Siedlce. Ludność w wieku produkcyjnym stanowi 68 % ogółu ludności. W wieku poprodukcyjnym znajduje się 13,3 % ludności. Graficznym obrazem tej sytuacji jest poniższy wykres.

WYKRES NR 1 Liczba ludności w grupach: przedprodukcyjnej, produkcyjnej i poprodukcyjnej na terenie Gminy Siedlce

2.3 Gospodarka

Rejon Gminy Siedlce ze względu na ukształtowanie terenu, tradycje społeczne oraz głównie brak lokalizacji przemysłu ciężkiego to obszary o charakterze rolniczym. Grunty orne, łąki i pastwiska stanowią łącznie ponad 70 %. Pomimo tak wysokiego procentu gruntów użytkowanych rolniczo na terenie Gminy brak jest dużych zakładów odpowiadających za przetwarzanie produktów rolnych. Produkcja rolnicza nie należy do bardzo opłacalnych gałęzi gospodarki i nie przynosi Gminie wielkich korzyści. Z tego względu Gmina powinna dążyć do wprowadzenia zmian w strukturze firm prowadzonych przez osoby zamieszkujące na terenie Gminy. Duża ilość podmiotów gospodarczych na terenie Gminy daje podstawy do rozwoju przedsiębiorczości prywatnej. Gmina powinna wspierać te działania poprzez stworzenie odpowiednich warunków inwestycyjnych (tereny inwestycyjne, pomoc merytoryczna dla młodych przedsiębiorców, promocja przedsiębiorczości wśród bezrobotnych) oraz poprzez pozyskiwanie inwestorów zewnętrznych. Ilość jednostek gospodarczych zarejestrowanych w Gminie to 1297, z czego 30 należy do sektora publicznego, natomiast 1267 do prywatnego.

WYKRES NR 2 Jednostki gospodarcze sektora prywatnego zarejestrowane na terenie Gminy Siedlce

2.3.1 Gospodarka rolna, leśna, gospodarcze wykorzystanie wód

Gospodarka rolna

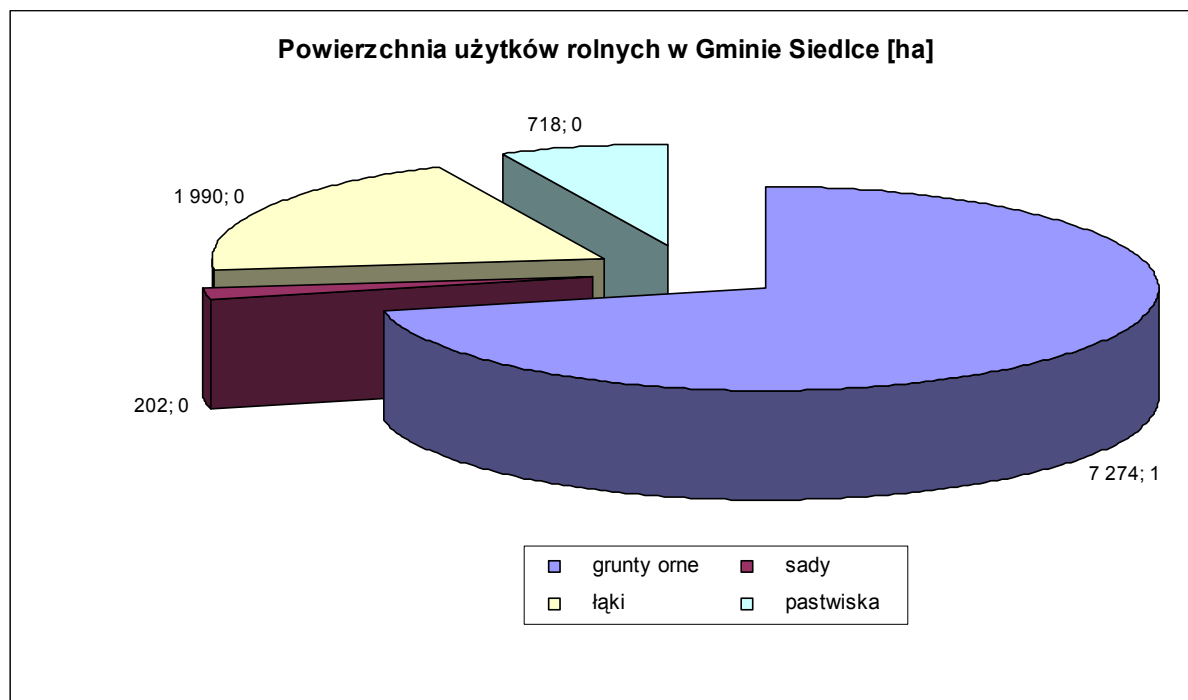
Poziom rozwoju rolnictwa określa się jako niski. W Gminie Siedlce użytki rolne stanowią 10 184 ha, stanowiąc źródło utrzymania jedynie części mieszkańców Gminy. Warunki do produkcji rolnej są dość dobre. Występują gleby klas II-IV, najłabsze zaś (VI) są w ilościach śladowych, a dominujące uprawy to: żyto, pszenica, owies i ziemniaki.

Najlepsze kompleksy gleb występują w granicach wsi: Grabianów, Nowe Iganie, Osiny, Pruszyń, Stok Lacki, Żelków Kolonia i Wołyńce.

Na terenie Gminy znajdują się liczne hodowle drobiu (kaczek, kur niosek i brojlerów), z czego najczęściej zlokalizowanych jest w miejscowościach: Opole Świerczyna, Nowe Opole, Strzała, Nowe Iganie, Grabianów, Pruszyń, Purzec, Golice.

TABELA NR 1 Powierzchnia użytków rolnych, lasów i innych na terenie Gminy Siedlce.

Gmina Siedlce	
Powierzchnia ogólna	14 133 ha
Użytki rolne (ogółem)	10 184 ha
w tym:	
Grunty orne	7 274 ha
Sady	202 ha
Łąki	1 990 ha
Pastwiska	718 ha
Lasy (ogółem)	1 499 ha

WYKRES NR 3 Powierzchnia użytków rolnych w Gminie Siedlce

Gospodarka leśna

Nadzór nad gospodarką leśną sprawuje Nadleśnictwo Siedlce. Gospodarka ta prowadzona jest na podstawie planów urzędniowych lasów sporządzanych dla poszczególnych wsi. Nadzór nad gospodarką leśną w lasach o powierzchni do 10 ha, nie stanowiących własności Skarbu Państwa, w granicach Gminy Siedlce zgodnie z art.5 ust.1 ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach (Dz. U. Nr 56, poz.679) sprawuje Starosta Powiatu Siedleckiego w zakresie następujących spraw:

- określania właścicielom lasów zadań dotyczących ochrony lasu i ochrony przeciwpożarowej,
- cechowania drewna pozyskiwanego w lasach nie stanowiących własności Skarbu Państwa oraz wystawiania właścicielom lasów dokumentów stwierdzających legalność jego pozyskiwania,

- nakazywania wykonania obowiązków zapewniających trwałe utrzymanie lasów i ciągłość ich użytkowania oraz zadań zawartych w uproszczonych planach urządzania lasu,
- ustalania zadań dla właścicieli lasów, dla których nie ma opracowanych uproszczonych planów urządzania lasu dotyczących wyrębu drzew, ponownego założenia upraw leśnych, przebudowy drzewostanów, pielęgnowania i odnowy lasów, w tym również ochrony przeciwpożarowej.

Na mocy porozumienia zawartego w dniu 21 stycznia 2008 r. pomiędzy Nadleśniczym Nadleśnictwa Siedlce a Starostą Powiatu Siedleckiego wszystkie wymienione zadania wykonuje Nadleśniczy.

Nadleśnictwo Siedlce sprawuje pieczę nad największym kompleksem lasów państwowych, liczącym około 240 ha, który znajduje się między Golicami, Żaboklikami i Błogoszczą. Gospodarka prowadzona jest w zakresie hodowli (zalesianie), ochrony ekosystemów, użytkowania i urządzania lasu oraz łowiectwa.

Gospodarka wodna

Obszar Gminy Siedlce znajduje się w dorzeczu Bugu. Odwadniany jest przez rzekę Liwiec i jej dopływy: Muchawkę, Kostrzyn (poza terenem Gminy) i Helenkę. Rzeki te charakteryzują się znacznymi wahaniami stanów wód. Badaniami jakości wód objęte są: Liwiec (w granicach Gminy punkty pomiarowo – kontrolne w Pruszyńcu, Strzale i Chodowie) i Muchawka (w granicach Gminy punkt pomiarowo – kontrolny w Iganiach) i wg pomiarów Państwowej Inspekcji Ochrony Środowiska prowadzą one wody nie odpowiadające normom (zarówno wg klasyfikacji ogólnej jak i oceny sanitarnej). Największymi zbiornikami wód powierzchniowych są stawy rybne w Golicach i Starej Wsi obręb „Rybakówka” oraz zbiornik retencyjny „Muchawka” na rzece Muchawce. Zbiornik ten znajduje się co prawda w granicach miasta Siedlce, ale w bezpośrednim sąsiedztwie Gminy.

Turystyka

Obszar Gminy Siedlce z punktu widzenia walorów przyrodniczych jest przydatny dla rozwoju turystyki i rekreacji. Na terenie Gminy znajduje się kilka miejsc i obiektów wartościowych pod względem turystyczno – rekreacyjnym, jak również obiekty zabytkowe, pałacowo – parkowe i dworskie. Część Gminy położona jest w granicach obszaru chronionego krajobrazu „Siedlecko - Węgrowskiego”. Atrakcyjność turystyczna danego obszaru zależy także od walorów środowiska kulturowego, które znacznie stymulują rozwój turystyki. Na terenie Gminy, w miejscowości Żabokliki Kolonia znajduje się gospodarstwo agroturystyczne. Gmina planuje również budowę szlaku rowerowego.

Przemysł

Gmina Siedlce, tak jak cały powiat siedlecki jest terenem mało uprzemysłowionym o charakterze rolniczym. Na terenie Gminy nie ma przemysłu ciężkiego.

Gmina Siedlce nastawiona jest na rozwój małej i średniej przedsiębiorczości, jednakże przeważająca branża działalności to handel i usługi w zakresie budownictwa i stacji obsługi komunikacyjnej.

Do największych mających wpływ na środowisko zakładów zlokalizowanych na terenie Gminy należą:

- ZENTIS POLSKA Sp. z o.o. znajdująca się w miejscowości Żelków Kolonia. Zalicza się do jednej z największych trudniących się produkcją wysoko jakościowych konfitur oraz słodkich kremów w szerokim asortymencie przeznaczonych dla konsumentów, produkcją słodyczy oraz wysokojakościowych wyrobów marcepanowych i czekoladowych, produkcją komponentów owocowych i smakowych dla branży mleczarskiej i piekarniczej.
- „AGROFRUCT” Sp. z o.o. Żabokliki - Oferuje szeroką gamę przetworów owocowo – warzywnych. Surowce do produkcji uzyskuje z ekologicznych regionów Podlasia.
- „ELMO – SIEDLCE” Sp. z o.o. Żelków – Kolonia. Zajmuje się wykonywaniem usług z zakresu energetyki – budowa linii energetycznej, telekomunikacyjnej – budowa linii telekomunikacyjnej, konserwacja i naprawa linii telefonicznej. Firma wykonuje również konstrukcje stalowe budynków, posiada stacje paliw i okręgową stację kontroli pojazdów w której wykonuje badania techniczne pojazdów.
- „Nasz Drób” Spółka z o.o. w Ujrzanowie - Zajmuje się ubojem kurczaka brojlera i rozbiorem mięsa drobiowego.
- Astra Sp. z o.o. Logistyka i Przedsiębiorstwo Produkcyjno – Handlowe prowadząca działalność w zakresie: dystrybucji i konfekcjonowania artykułów nabiałowych i transportu krajowego oraz sprzedaży hurtowej artykułów nabiałowych, konfekcjonowania serów żółtych i wynajmu powierzchni chłodniczych i mroźniczych.
- Express Logic - firma zajmująca się transportem międzynarodowym, spedycją i przewozami promowymi,
- Przedsiębiorstwo Produkcyjno – Handlowe BOZAMET,
- Wytwórnia Mas Bitumicznych.

3 OCENA AKTUALNEGO STANU ŚRODOWISKA GMINY SIEDLCE

3.1 Zasoby wodne

3.1.1 Wody powierzchniowe

3.1.1.1 Stan aktualny

Obszar Gminy Siedlce znajduje się w dorzeczu Bugu. Odwadniany jest przez rzekę Liwiec i jej dopływy: Muchawkę, Kostrzyn (poza terenem Gminy) i Helenkę. Rzeki te charakteryzują się znacznymi wahaniami stanów wód. Badaniami jakości wód objęte są: Liwiec (w granicach Gminy punkty pomiarowo – kontrolne w Pruszyńcu, Strzale i Chodowie) i Muchawka (w granicach Gminy punkt pomiarowo – kontrolny w Iganiach) i wg pomiarów Państwowej Inspekcji Ochrony Środowiska prowadzą one wody nie odpowiadające normom (zarówno wg klasyfikacji ogólnej jak i oceny sanitarnej). Największymi zbiornikami wód powierzchniowych są stawy rybne w Golicach i Starej Wsi obręb „Rybakówka” oraz zbiornik retencyjny „Muchawka” na rzece Muchawce. Zbiornik ten znajduje się co prawda w granicach miasta Siedlce, ale w bezpośrednim sąsiedztwie Gminy.

3.1.1.2 Zagrożenia

Trudnym do zmierzenia źródłem zanieczyszczenia wód powierzchniowych są niekontrolowane spływy powierzchniowe z obszarów rolnych, w tym chemizowanych i nawożonych. Pomimo, że ilość wywożonej na użytki rolne gnojowicy w ostatnich latach znacznie zmalała, stanowi ona nadal lokalną uciążliwość dla środowiska. Zmalała również, głównie ze względów ekonomicznych, ilość zużywanych nawozów sztucznych i środków ochrony roślin. Czynniki te wpływają na zmniejszenie niekorzystnego wpływu rolnictwa na stan czystości wód. Ścieki z gospodarstw rolnych w większości gromadzone są w zbiornikach, często nieszczelnych, z których zanieczyszczenia przedostają się do wód powierzchniowych lub do ziemi.

3.1.1.3 Wnioski

W przypadku rzeki Muchawki powinno się dążyć do poprawienia jakości jej wód, szczególnie powyżej ujęcia Sekuła, gdyż wody tej rzeki infiltrują do warstwy wodonośnej ujmowanej studniami wodociągu zaopatrującego miasto i częściowo Gminę Siedlce. Jest to problem, który niestety może być rozwiązany jedynie przez gminy położone nad Muchawką powyżej Gminy Siedlce. Wody powierzchniowe nie stanowią istotnych ograniczeń w zagospodarowaniu terenów bezpośrednio z nimi sąsiadujących. Należy jednak dołożyć starań, aby ograniczyć dopływ do nich substancji trujących

i biogennych (z nawozów, środków ochrony roślin, ścieków) poprzez racjonalne użytkowanie obszarów przyległych.

Szczególnie wrażliwe są stawy, gdzie dopływ w/w substancji może doprowadzić nie tylko do ograniczenia bioróżnorodności, ale też do gwałtownego przyspieszenia procesów zarastania zbiorników. Ze względu na małą ilość cieków powierzchniowych na terenie Gminy należy obecny system cieków objąć szczególną ochroną. W tym celu należy ograniczyć zanieczyszczenia z terenów osadniczych oraz przyczynić się do rozbudowy infrastruktury rzecznej łącznie z urządzeniami melioracyjnymi.

3.1.2 Wody podziemne

3.1.2.1 Stan aktualny

Na obszarze Gminy wody podziemne występują w kilku poziomach wodonośnych. W utworach czwartorzędu występują dwa użytkowe poziomy wodonośne. Pierwszy, charakteryzuje się płytkim występowaniem wód i najczęściej zwierciadłem swobodnym. Jest on na ogół średnio i dobrze izolowany od powierzchni terenu (warstwa izolacyjna o miąższości 10-40 m i więcej) Izolacja słaba (lub brak izolacji) występuje jedynie lokalnie w rejonie wsi Stok Lacki Folwark – Żabokliki Kolonia, Purzec i Żytna. Drugi czwartorzędowy poziom wodonośny występuje znacznie głębiej i wypełnia dolinę kopalną o przebiegu południkowym. Obydwa poziomy rozdzielone są glinami zwałowymi o miąższościach od kilku do kilkudziesięciu metrów. Poniżej znajduje się trzeciorzędowe (mioceńsko - oligoceńskie) piętro wodonośne. W południowej części Gminy jest ono połączone z piętrzem czwartorzędowym (wody z poziomu mioceńskiego eksploatowane są przez ujęcie Sekuła).

Gmina położona jest na obszarze dwóch głównych zbiorników wód podziemnych (GZWP):

- trzeciorzędowego - „subniecka warszawska” (nr 215) o zasobach dyspozycyjnych 0,06 l/s/km²; jest to zbiornik obejmujący wodonośne utwory trzeciorzędowe, głównie oligoceńskie i mioceńskie, wypełniające kredową nieckę mazowiecką, z centrum w rejonie Warszawy. Gmina Siedlce znajduje się w jego wschodniej części. Wodonośne utwory trzeciorzędu z reguły są dobrze izolowane od powierzchni terenu (z wyjątkiem południowej części Gminy, gdzie łączą się z drugim poziomem wodonośnym w utworach czwartorzędu).
- czwartorzędowego - „zbiornik doliny kopalnej górnego Liwca” (nr 223) o szacunkowych zasobach dyspozycyjnych 2,31 l/s/km², zlokalizowanego na obszarze zlewni Liwca, we wschodniej i północnej części Gminy. Charakteryzuje się przebiegiem południkowym. Obejmuje swym zasięgiem wypełniające rozległą dolinę kopalną utwory wodonośne (piaski różnoziarniste) czwartorzędowego piętra wodonośnego (drugiego o znaczeniu użytkowym) o miąższościach od 20 do 40 m. GZWP nr 223 posiada zatwierdzoną dokumentację dla ustanowienia stref ochronnych.

Obszar zbiornika (lokalnie również tereny przyległe) podzielono, ze względu na koncepcję ochrony, na cztery obszary (I do IV), dla których określono system zakazów (obejmujących warunki lokalizacji inwestycji szkodliwych lub szczególnie szkodliwych dla środowiska) i nakazów (dotyczących wykonania konkretnych działań chroniących jakość i zasoby wód podziemnych). Obszar piąty (V- miasto i fragmenty Gminy Siedlce) objęto jedynie ochroną zwykłą wód podziemnych.

3.1.2.2 Zagrożenia

Wiele zanieczyszczeń znajdujących się w wodach powierzchniowych, które nie zostaną z nich usunięte, czy to przy udziale człowieka czy dzięki biodegradacji, może stać się zanieczyszczeniami wód podziemnych. Dzieje się tak dzięki procesowi naturalnego przesiąkania wód do głębszych warstw gleby gdzie może dojść do spotkania się z wodami gruntowymi. Wiele zanieczyszczeń przemysłowych może się tak przemieszczać. Zanieczyszczenia rolnicze również często przedostają się do wód gruntowych, wraz ze ściekami z odwadnianych terenów rolniczych lub z wodami opadowymi. Wymienić tutaj należy zarówno stosowane nawozy jak i środki ochrony roślin. Przedostające się do wód gruntowych azotany i fosforany mogą pochodzić z nawozów sztucznych. Natomiast stosowane pestycydy mogą dostarczać wielu bardzo szkodliwych i trudnych do usunięcia zanieczyszczeń. Zagrożenie może również stanowić potencjalna awaria miejskiej oczyszczalni ścieków, znajdującej się w sąsiedztwie Gminy.

3.1.2.3 Wnioski

Na terenie tym powinno się ograniczyć wszelkie inwestycje mogące zagrozić wodom podziemnym, a w przypadku obiektów już istniejących i nowobudowanych należy wykonać urządzenia zabezpieczające oraz zorganizować system monitorowania i sygnalizacji zagrożenia

3.2 Powietrze atmosferyczne

3.2.1 Emisja, emisja niska i imisja

3.2.1.1 Stan aktualny

Gmina Siedlce kwalifikuje się do strefy A tj. do obszarów, na których nie występują przekroczenia poziomów dopuszczalnych dla poszczególnych substancji. Na jego terenie zlokalizowanych jest niewiele obiektów przemysłowych, powodujących zanieczyszczenie powietrza przez emisję pyłów i gazów. Jednak na jakość powietrza w Gminie w istotny sposób wpływa tzw. niska

emisja z lokalnych źródeł ciepła, jak i kotłowni znajdujących się w indywidualnych budynkach mieszkalnych.

Na poziom stężeń zanieczyszczeń w powietrzu mają wpływ: wielkość napływowej i lokalnej emisji zanieczyszczeń do powietrza, warunki klimatyczne i topografia terenu.

Emisja

Na emisję całkowitą zanieczyszczeń powietrza składa się emisja ze źródeł stacjonarnych pochodząca z energetyki zawodowej, energetyki przemysłowej, technologii przemysłowych i innych źródeł stacjonarnych (kotłownie lokalne, paleniska domowe, warsztaty rzemieślnicze, rolnictwo i inne) oraz ze źródeł mobilnych. Rozwój motoryzacji zwiększa narażenie ludności na zanieczyszczenie tlenkami azotu oraz zapylenie wtórne. Rozkład wielkości emisji zanieczyszczeń powietrza na danym obszarze jest ściśle uzależniony od stopnia jego uprzemysłowienia oraz rodzaju stosowanych paliw.

Emisja niska

Niska emisja, pochodząca głównie z lokalnych kotłowni i gospodarstw indywidualnych stanowi lokalnie poważny problem, w szczególności na terenach wiejskich. Niska emisja jest zagadnieniem trudnym do szybkiego rozwiązania ze względu na brak informacji o rozkładzie przestrzennym emisji, a także bardzo duże rozproszenie jej źródeł. Dodatkowo, uciążliwości związane z niską emisją charakteryzują się sezonowością - wyraźnie wzrastają w sezonie grzewczym zaś w lecie ich znaczenie jest niewielkie.

Imisja

Głównym źródłem informacji o stanie zanieczyszczenia atmosfery jest obserwacja zmian, jakie zachodzą w ilości zanieczyszczeń emitowanych do powietrza oraz stężeń zanieczyszczeń powietrza i opadów atmosferycznych.

Podstawowymi parametrami charakteryzującymi stan zanieczyszczenia powietrza są średnie stężenia substancji w powietrzu dla określonych okresów uśredniania.

W roku 2005 dla strefy – Gmina Siedlce– przyjęto dla trzech zanieczyszczeń (SO₂, NO₂ i benzenu) najwyższą klasę wynikową A, gdzie wielkości mierzonych zanieczyszczeń powietrza nie przekraczają dopuszczalnych wartości (z uwzględnieniem ustalonego przepisami marginesu tolerancji). Wymaganiem działaniem dla tej strefy jest utrzymanie jakości powietrza w strefie na tym samym lub lepszym poziomie.

3.2.1.2 Zagrożenia

Istotnym źródłem zagrożenia jakości powietrza jest komunikacja. Wzrost liczby pojazdów przy małej przepustowości dróg i braku działań w zakresie modernizacji ulic, jest przyczyną korków ulicznych i powstawania zjawiska smogu. Oddziaływanie komunikacji – spaliny, pyły, które skupiają się

przy trasach komunikacyjnych o dużym natężeniu ruchu są szczególnie uciążliwe w miejscach, gdzie warunki zabudowy ulic nie pozwalają na szybkie rozprzestrzenianie się zanieczyszczeń.

3.2.1.3 Wnioski

Wpływ na poprawę sytuacji w tym zakresie miałyby przedsięwzięcia związane z wymianą źródeł grzewczych na niskoemisyjne bądź związane z wykorzystaniem źródeł energii odnawialnej. Pomimo powstania rządowej strategii rozwoju energetyki odnawialnej do tej pory nie pojawiły się preferencje i instrumenty finansowe zachęcające do realizacji projektów ekoenergetycznych. Utrzymuje się nadal niekorzystna relacja jednostkowych kosztów produkcji i cen energii ze źródeł odnawialnych w porównaniu z energetyką konwencjonalną. Na tę sytuację ma także niekorzystny wpływ słabość finansowa uczestników lokalnego rynku kapitałowego, a zwłaszcza gospodarstw domowych.

Najważniejsze problemy występujące na terenie Gminy to:

- zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego wynikające ze spalania paliw stałych, głównie w sektorze komunalno - bytowym, z pożarów lasów oraz z niektórych procesów przemysłowych,
- zanieczyszczenia komunikacyjne związane ze wzrostem liczby pojazdów.

3.3 Powierzchnia ziemi

Najczęstszymi formami użytkowania terenu na terenie Gminy Siedlce są: użytki rolne, użytki zielone, lasy.

TABELA NR 2 Zestawienie danych dotyczących powierzchni użytków rolnych, lasów i pozostałych gruntów w Gminie Siedlce

Gmina	Ogólna powierzchnia gminy	Użytki rolne				Lasy	Pozostałe grunty i nieużytki
		grunty orne	sady	łąki	pastwiska		
[ha]							
Siedlce	14 133	7 274	202	1 990	718	1 499	2 449

Źródło: www.stat.gov.pl – dane za 2006r.

Wysoczyzna Siedlecka rozpościera się na południe od Podlaskiego Przełomu Bugu i na północ od Równiny Łukowskiej. Od zachodu graniczy z Obniżeniem Węgrowskim i Równiną Wołomińską i leży w strefie moren czołowych zlodowacenia Warty i jego faz recesyjnych. Obszar Gminy Siedlce charakteryzuje się dość monotonna rzeźbą. Forma obejmująca znaczne powierzchnie zarówno w zachodniej jak i we wschodniej części jest płaska lub falista, zdenudowana wysoczyzna polodowcowa, o spadkach terenu nieprzekraczających 5 % i deniwelacjach do ok. 5 m. Krajobraz wysoczyzny urozmaicony jest odosobnionymi pagórkami moreny czołowej (w rejonie Ujżanowa i Białki oraz Nowego Opola i Nowych Igań– o wysokościach względnych do 10 m) oraz pagórkami

do 5 m). Powierzchnia wysoczyzny rozcięta jest dolinami rzek Muchawki, Liwca i Helenki. Wzdłuż doliny Muchawki występują niewielkie tarasy zalewowe i nadzalewowe. W północnej i centralnej części Gminy występują zagłębienia powytopiskowe. Są to rozległe i nieregularne formy, o dość wyrównanym i najczęściej zabagnionym dnie (występują tutaj stawy). Często wykorzystywane są przez cieki (np. Liwiec od Pruszyzna do Purzeca). Wokół obniżeń powytopiskowych występują płaskie poziomy akumulacyjne wyniesione około 2 m ponad dna obniżeń. Powierzchnia wysoczyzny porożcinana jest również niewielkimi, często suchymi dolinkami. Niektóre są zabagnione i odprowadzają niewielkie ilości wód powierzchniowych.

Na terenie Gminy występują wydmy (w południowo – zachodniej części) i pola piasków przewianych (przy zachodniej granicy Gminy i w rejonie wsi Wołyńce). Ukształtowanie powierzchni Gminy Siedlce nie jest czynnikiem utrudniającym budownictwo. Deniwelacje i kąty nachylenia terenu są na ogół niewielkie. Jedynie w południowo – zachodniej części Gminy, wzdłuż Muchawki, na odcinku Wólki Wołyńskiej do Swobody, krawędzie doliny rzecznej charakteryzują się nachyleniem zboczy do 15 %. Znaczne spadki terenu (o ekspozycji południowej) występują również na południe od wsi Wołyńce, na granicy obniżenia bezodpływowego, znajdującego się poza obszarem Gminy.

3.3.1 Gleby

3.3.1.1 Stan aktualny

Na terenie Gminy występują gleby klas II-IV. Niewielkie ilości gleb klasy II występują jedynie na terenie wsi Żelków Kolonia) Najlepsze kompleksy gleb występują w granicach wsi: Grabianów, Nowe Iganie, Osiny, Pruszyzn, Stok Lacki i Wołyńce. Najsłabsze zaś (VI) również są jedynie w ilościach śladowych. Gleby organiczne, szczególnie chronione (tzn. gleby mułowe, torfowe, murszowe i murszowate), znajdują się głównie w dolinach rzek: Liwca, Muchawki i Helenki. Lokalnie spotykane są w obniżeniach powytopiskowych.

3.3.1.2 Zagrożenia

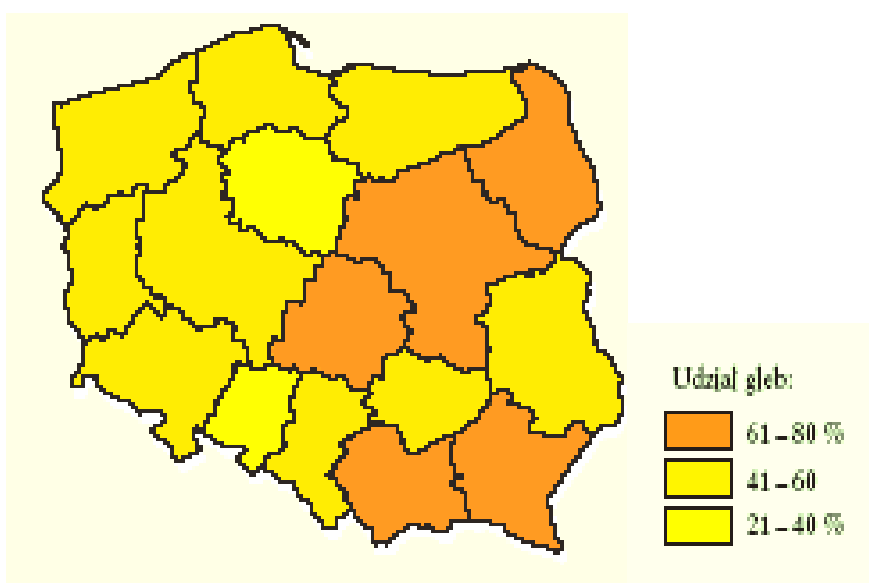
Głównym zagrożeniem powierzchni ziemi są erozja, odpady i chemizacja rolnictwa, zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych. Negatywny wpływ na powierzchnię ziemi może mieć również postępująca urbanizacja i osadnictwo, między innymi ze względu na zmianę sposobu użytkowania gleby, powstawanie odpadów, wytwarzanie ścieków.

Erozja gleb to proces niszczenia (zmywania, żłobienia, wywiewania) wierzchniej warstwy gleby wywołany siłą wiatru i płynącej wody. Erozję gleb przyspiesza działalność gospodarcza człowieka: nadmierny wyrąb lasów, niszczenie szaty roślinnej, nieprawidłowa uprawa gruntów i dobór roślin uprawnych, odwadnianie bagien itp. w zależności od bezpośredniego czynnika sprawczego wyróżnia się erozję: wietrzną (eoliczną), wodną, wodnogravitacyjną (ruchy masowe) oraz uprawową. Masowo występuje erozja wietrzna oraz wodna (powierzchniowa i wąwozowa).

Erozja wietrzna (eoliczna) polega na wywiewaniu odspojonych cząstek gruntu, a następnie ich przemieszczaniu, sortowaniu i osadzaniu. Zagrożenie gleb erozją wietrzną ocenia się przy pomocy 3-stopniowej skali, uwzględniając rzeźbę terenu, pokrycie powierzchni roślinnością (lesistość) oraz rodzaj gleby. Najbardziej narażone na erozję wietrzną są piaski luźne drobnoziarniste i utwory murszowe, na których silne zagrożenie występuje już nawet w terenie płaskim o lesistości 25.

Zmiany klimatu spowodowane globalnym ociepleniem, charakteryzujące się wzrostem temperatur oraz niewielkimi opadami w okresie letnim, powodują wystąpienie zjawiska suszy, a co za tym idzie znaczne obniżenie poziomu wód gruntowych. Prowadzi to do pogłębiających się niedoborów wody.

Zarówno erozja jak i ekstensywna gospodarka rolna powodują wyjałowienie gleby, a więc jej degradację.

RYSUNEK NR 2 Ocena stanu zakwaszenia gleb użytków rolnych Polski w latach 2002-2005²

3.3.1.3 Wnioski

Główne zagrożenia dla powierzchni ziemi na terenie Gminy Siedlce to:

- degradacja gleb, erozja, zakwaszenie
- pogłębiające się niedobory wody, zwłaszcza w okresie letnim,
- zanieczyszczenie wód powierzchniowych i podziemnych,
- zanieczyszczenie atmosfery,
- chemizacja rolnictwa,
- wprowadzanie do gleby nieoczyszczonych ścieków komunalnych i przemysłowych,
- urbanizacja i osadnictwo.

² Źródło: *Ochrona środowiska 2006*, Główny Urząd Statystyczny

3.3.2 Zasoby surowców naturalnych

3.3.2.1 Stan aktualny

Na terenie Gminy brak jest udokumentowanych złóż surowców mineralnych. Według „Inwentaryzacji złóż kopalin pospolitych województwa siedleckiego” występują tutaj jedynie dwa złoża kruszywa naturalnego: Białki (KN 3818) oraz Białki II (KN 3820). Obydwa złoża są zaniechane, a ich obszar przeznaczony jest do rekultywacji. W miejscowościach Chodów i Nowe Opole występują złoża piasku.

3.3.2.2 Zagrożenia

Duża liczba eksploatowanych złóż kruszywa naturalnego jest spowodowana dużym zapotrzebowaniem na kopalinę oraz dużą ilością ich udokumentowanych zasobów. Po zakończeniu eksploatacji odkrywkowej pozostają otwarte wyrobiska, często o dużej powierzchni.

Zagrożeniem dla środowiska jest także nielegalna eksploatacja kopalin. W chwili obecnej nie istnieje żadna ewidencja, ani inwentaryzacja tego zjawiska, w związku z tym nie ma danych na temat, wielkości obszarów do rekultywacji.

3.3.2.3 Wnioski

Szczególnym zagrożeniem dla środowiska jest nielegalna eksploatacja kopalin. Niekontrolowane wydobycie złóż występuje na obszarach wiejskich. Problemem również jest powstawanie „dzikich wysypisk śmieci” poprzez umieszczanie w wyrobiskach poeksploatacyjnych. Poważne zagrożenie dla środowiska stanowią otwarte wyrobiska poeksploatacyjne po kopalniach odkrywkowych.

3.4 Walory przyrodnicze i krajobrazowe

3.4.1 Lasy

Lasy są elementem przyrodniczym mającym istotny wpływ na stan środowiska. Spełniają one wielorakie funkcje: środowiskowe, krajobrazowe, ochronne, społeczne i produkcyjne, zapewniają równowagę ekologiczną w skali wojewódzkiej i lokalnej. Gmina Siedlce charakteryzuje się niską lesistością, wynoszącą ok. 10 % ogólnej powierzchni Gminy. Ze względu na odległość do 10 km od granic administracyjnych miasta Siedlce (ponad 50 tys. mieszkańców) wszystkie lasy na terenie Gminy są lasami ochronnymi. Gmina Siedlce należy do obszarów słabo zalesionych. Największy kompleks lasów państwowych liczący około 240 ha znajduje się między Golicami, Żaboklikami i Błogoszczą. Mniejsze kompleksy leśne (głównie prywatne) położone są w rejonie Chodowa, Starego Opoła, Rakowca, Grabianowa oraz między miejscowościami Osiny i Pruszyń. Łączna powierzchnia lasów

wynosi 1.460, z czego większość (811 ha) należy do prywatnych właścicieli. Pod względem siedliskowym w lasach Gminy Siedlce dominują siedliska borowe. Największą powierzchnie zajmują bory mieszane świercze. Lokalnie, na małych powierzchniach występują bory suche oraz bagienne. W uroczyskach Golice i Chodów oraz w rejonie miejscowości Stok Lacki, Pieńki i Pruszyń znaczne powierzchnie zajmują lasy liściaste – głównie graby, a w dolinie Liwca olchy. W drzewostanach gatunkiem dominującym jest sosna. Znacznie mniejsze powierzchnie zajmują drzewostany olchowe, brzożowe i dębowe. Pod względem struktury wiekowej w lasach państwowych dominują drzewostany klasy III i IV (60-80 lat), w lasach prywatnych klas II i III (20 – 60 lat). Na terenie Gminy występują lasy rezerwatowe (rezerwat Gołobórz).

3.4.2 Formy ochrony przyrody

Poza umiejętnościami racjonalnego korzystania z dóbr przyrody, ważną rolę odgrywa również konserwatorska ochrona przyrody, realizowana poprzez tworzenie rezerwatów przyrody, parków narodowych i krajobrazowych, obejmujących przyrodniczo najciekawsze i najlepiej zachowane tereny oraz poprzez poddawanie pod ochronę okazałych starych drzew, głązów narzutowych itp. jako pomniki przyrody oraz obejmowanie ochroną, jako tzw., użytki ekologiczne, śródleśnych bagienek, oczek wodnych, torfowisk, itp., odgrywają istotną rolę w zachowaniu bogactwa naturalnego rodzimej przyrody.

Gmina Siedlce należy do obszarów o wysokich walorach przyrodniczych. Przeprowadzona w roku 1992 inwentaryzacja przyrodnicza Gminy wykazała, że na tym terenie lokalnie występują obszary o bardzo wysokich walorach przyrodniczo - krajobrazowych. Dolina Liwca łącznie ze stawami siedleckimi została zaliczona do obszarów przyrodniczych o randze krajowej, a fragmenty doliny Muchawki (z rezerwatem Gołobórz) i uroczysko leśne Chodów do obszarów o randze regionalnej. Wyznaczono ponadto 6 obszarów o randze lokalnej.

Pod względem formalnym na terenie Gminy utworzono dotychczas następujące obszary i obiekty chronione:

- Siedlecko-Węgrowski Obszar Chronionego Krajobrazu utworzony w roku 1986, obejmujący zachodnią i częściowo południową część Gminy o powierzchni 4300 ha;
- rezerwat florystyczny Gołobórz o powierzchni 65,88 ha, powołany w roku 1982;
- siedem pomników przyrody, w tym aleja modrzewiowa licząca 17 okazów i pomnik powierzchniowy (0,18 ha), chroniący stanowiska rzadkich roślin;
- dwa dworskie parki zabytkowe w Stoku Lackim Folwark i Ostrówku;
- jeden park wiejski w Żelkowie Kolonii.

Siedlecko – Węgrowski Obszar Chronionego Krajobrazu (4300 ha w granicach Gminy) obejmuje zachodnią część Gminy (dolinę rzeki Muchawki i tereny przyległe). Na jego obszarze znajdują się rozproszone tereny leśne, użytki rolne (głównie łąki i pastwiska) oraz rzeki i zbiorniki wód stojących.

Rezerwat Gołobórz

W granicach Siedlecko – Węgrowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu znajduje się Rezerwat florystyczno – krajobrazowy Gołobórz. Położony jest na terenie wsi Grabianów oraz ustanowiony 26 marca 1982 roku. Utworzono go ze względu na bogatą florę i zróżnicowane zbiorowiska roślinne w krajobrazie wydm i torfowisk wysokich. Obejmuje on powierzchnię 65,88 ha. Ochroną objęto różnorodne zbiorowiska roślinne (np. unikalne zbiorowisko boru bagiennego) w interesującej oprawie krajobrazowej, z bardzo bogatą florą. Prowadzone w ostatnich latach badania wskazują na zachodzące zmiany we florze rezerwatu. Nie potwierdzono obecności 34 gatunków roślin naczyniowych występujących tu wcześniej. Zmniejszeniu uległa również ilość i liczebność stanowisk wielu innych gatunków. Główną przyczyną ubożenia flory na terenie rezerwatu jest obniżenie poziomu wody gruntowej, przesuszenie terenu i wynikające stąd tendencje sukcesyjne.

Dla pomników przyrody obowiązuje zakaz wznoszenia jakichkolwiek obiektów budowlanych w promieniu 15 m.

W wyniku przeprowadzonej inwentaryzacji przyrodniczej Gminy Siedlce zaproponowano objęcie ochroną następujące obszary:

- dolina Liwca ze stawami siedleckimi i przylegającymi do niej terenami w randze parku krajobrazowego;
- trzy rezerваты przyrody (Rybakówka – chroniący faunę ptaków na stawach siedleckich, Rakowiecki Grad – chroniący las Lęgowy z bogatym runem oraz Chodowskie Uroczysko - chroniący wielogatunkowy las liściasty z licznym występowaniem rzadkich i chronionych gatunków roślin);
- dwa pomniki przyrody położone w zabytkowym parku Ostrówku.

Sieć NATURA 2000

Europejska Sieć Ekologiczna Natura 2000 to sieć obszarów chronionych na terenie Unii Europejskiej. Celem wyznaczania tych obszarów jest ochrona cennych, pod względem przyrodniczym i zagrożonych składników różnorodności biologicznej. W skład sieci Natura 2000 wchodzi:

- obszary specjalnej ochrony ptaków (OSO) - wyznaczone na podstawie Dyrektywy Rady 79/409/EWG w sprawie ochrony dziko żyjących ptaków, tzw. *Dyrektywy Ptasiej*,
- specjalne obszary ochrony siedlisk (SOO)- wyznaczone na podstawie Dyrektywy Rady 92/43/EWG w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory, tzw. *Dyrektywy Siedliskowej* zwanej też *Habitatową*, dla siedlisk przyrodniczych wymienionych w załączniku I oraz gatunków roślin i zwierząt wymienionych w załączniku II do Dyrektywy.

Obszary Natura 2000 wyznaczone na podstawie obu dyrektyw częściowo nakładają się na siebie. Dodatkowo były one już wcześniej objęte ochroną prawną, i częściowo pokrywają się z siecią obszarów chronionych województwa. Praktycznie, system obszarów chronionych Natura 2000 działa

równoległe z siecią obszarów chronionych i wzmacnia prawne reżimy ochronne zgodnie z ustawodawstwem Unii Europejskiej.

Dolina Liwca łącznie ze stawami siedleckimi została zaliczona do obszarów przyrodniczych o randze krajowej, a ochrona różnorodności biologicznej spowodowała wyznaczenie tu obszaru Natura 2000.

Dolina Liwca jest obszarem o powierzchni 23,6 tys. ha. Teren ten rozciąga się nad rzeką Liwiec, będącej dopływem Bugu. Rzeka Liwiec posiada urozmaicone brzegi - od wysokich skarp po płaskie mielizny, otwierające widok na rozległe, malowniczo położone łąki i pastwiska. Częściowo jest ona uregulowana, choć występują również odcinki o charakterze naturalnym, lokalnie w dolinie napotyka się na wtórne zabagnienia. Obszar doliny pokryty jest głównie przez łąki i pastwiska, nielicznie występują łągi olchowe i olchowo-jesionowe oraz niewielkie skupiska lasów iglastych. Na terenie tym znajdują się także trzy kompleksy stawów rybnych. Dolina Liwca jest cenną ostoją ptaków wodno-błotnych, w której występuje, co najmniej 20 gatunków ptaków z załącznika I Dyrektywy Ptasiej oraz 5 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi, są to m.in.: cyraneczka, cyranka, kulik wielki, rybitwa białowąsa, brodziec piskliwy, perkoz rdzawoszyi, rycyk czy ortolan.

3.4.3 Zagrożenia obszarów chronionych

Wszystkie zagrożenia środowiska przyrodniczego, dotyczą również obszarów chronionych. Część tych zagrożeń może być jednak szczególnie groźna właśnie dla takich obszarów. Na terenie Gminy ich ilość nie jest wielka a ich intensywność nie jest zbyt wysoka. Tym niemniej kilka z nich występuje i w większości są pochodzenia antropogenicznego. Do najważniejszych zaliczyć należy:

- zagrożenia pożarowe obszarów leśnych i torfowisk,
- fragmentacja obszarów poprzez realizację dużych inwestycji liniowych,
- urbanizacja obszarów cennych przyrodniczo,
- zagrożenia związane z gospodarką komunalną,
- intensywny transport kołowy,
- nadmierna eksploatacja przez turystykę i rekreację obszarów o wyjątkowej atrakcyjności,
- intensyfikacja rolnictwa .

Wymienione wyżej zagrożenia wydają się być najistotniejsze na obecnym stadium rozwoju regionu i zostały szczegółowo opisane w innych miejscach opracowania. W przyszłości mogą pojawić się inne lub nabrać znaczenia te, które obecnie są marginalne. Do takich zagrożeń zaliczyć można:

- ekspansję gatunków obcego pochodzenia, wypierających gatunki rodzime,
- zagrożenia ze strony gatunków modyfikowanych genetycznie.

3.5 Infrastruktura techniczna

3.5.1 Gospodarka wodno – ściekowa

3.5.1.1 Zaopatrzenie w wodę

Gmina Siedlce jest zwodociągowana niemalże w 100 %. Na terenie Gminy znajdują się cztery ujęcia wodociągowe w miejscowościach: Stok Lacki, Żabokliki, Purzec, Ujrzanów. Są one eksploatowane i obsługiwane przez Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji w Siedlcach. Współwłaścicielem tej firmy jest Gmina Siedlce.

Miasto Siedlce i częściowo Gmina Siedlce zaopatrywane są w wodę z 3 ujęć i stacji uzdatniania:

- Sekuła I /ul. Domanicka/ - stanowi 19 studni: 12 głębinowych, 7 studni lewarowych,
- Sekuła II /ul. Leśna/ - stanowi 15 studni głębinowych,
- Ujrzanów /gm. Siedlce/ - eksploatuje 2 studnie głębinowe.

Na terenie Gminy znajdują się również studnie głębinowe: w miejscowości Żabokliki – 2 studnie, Purzec – 2 studnie, Stok Lacki – 3 studnie.

Długość sieci wodociągowej wynosi obecnie 198,40 km, a stan techniczny sieci jest oceniany jako dobry. Studnie głębinowe na terenie Gminy Siedlce:

Żabokliki - 2 studnie głębinowe

Purzec - 2 studnie głębinowe

Stok Lacki – 3 studnie głębinowe

3.5.1.2 Kanalizacja i oczyszczalnie ścieków

W Gminie Siedlce długość sieci kanalizacyjnej wynosi około 61 km. Kolektor grawitacyjny stanowi: 61.382,50 mb, kolektor tłoczny – 14.250 mb, natomiast przykanaliki mają długość 17.704 mb i występują w ilości 1.647 sztuk. Gospodarka ściekowa na terenie Gminy Siedlce, zarówno w zakresie istniejącym jak i projektowanym posiada silne powiązania z systemem odprowadzania i unieszkodliwiania ścieków miasta Siedlce. Prowadzona jest w oparciu o miejską oczyszczalnię ścieków, eksploatowana, podobnie jak wszystkie urządzenia wodociągowo -kanalizacyjne miasta przez Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Spółka z o.o. w Siedlcach, będące spółką miasta i gminy.

Wszystkie ścieki z terenu Gminy są i będą oczyszczane w urządzeniach miejskiej oczyszczalni ścieków w Siedlcach. Oczyszczalnia ta pracuje w nowoczesnej technologii zintegrowanego usuwania związków organicznych i biogennych z kompletną przeróbką osadów ściekowych i energetycznym wykorzystaniu biogazu. Efekty oczyszczania ścieków odpowiadają standardom Unii Europejskiej Budowa sieci wodociągowych, powoduje zwiększenie ilości ścieków w gospodarstwach domowych, co dodatkowo wymusza budowę sieci kanalizacji.

TABELA NR 3 Wykaz oczyszczalni ścieków przemysłowych i komunalnych w eksploatacji na obszarze Gminy Siedlce (stan na 31.03.2008)

Lp.	Jednostka organizacyjna	Rodzaj oczyszczalni	Rodzaj ścieków	Metoda	odbiornik/km zrzutu	Projektowane RLM	Projektowana przepustowość	
							średnia dobową	max
1	Urząd Gminy Siedlce oczyszczalnia dla Szkoły Podstawowej oczyszczalnia szkolna Żelków	biologiczna	komunalne	złoże biologiczne zraszane	ziemia	108	9	19
2	"NASZ DRÓB" Zakład Drobiarski Jastrzębski i Wspólnicy Sp. Jawna w Ujrzanowie oczyszczalnia zakładowa Ujrzanów	biologiczna	przemysłowe	osad czynny	rów mel. / Muchawka / Liwiec b.d. / b.d. / 89,20	"b. d."	172	206
3	Mazowieckie Centrum Hodowli i Rozrodu Zwierząt Spółka z o.o. w Łowiczu Zakład w Żelkowie oczyszczalnia zakładowa Żelków	biologiczna	komunalne, przemysłowe, opadowe	złoże biologiczne	Muchawka / Liwiec / Bug 2,00 / 89,20 / 42,70	800	32	60
4	Urząd Gminy Siedlce oczyszczalnia dla Szkoły Podstawowej oczyszczalnia szkolna Pruszyń	biologiczna	komunalne	złoże biologiczne zraszane	ziemia	108	9	19
5	Urząd Gminy Siedlce Zespół Oświatowo-Wychowawczy w Białkach oczyszczalnia szkolna Białki	biologiczna	komunalne	złoże biologiczne	ziemia	80	4,8	4,8

Źródło: www.wios.warszawa.pl.

3.5.2 Ciepłownictwo

Urządzenia ochrony powietrza

Skuteczność urządzeń oczyszczających jest określana jako stopień redukcji zanieczyszczeń i jest wielkością wskazującą, jaki procent całkowitej ilości danego zanieczyszczenia wprowadzanego do urządzenia jest w nim zatrzymywany.

Źródła emisji zainstalowane w domach jednorodzinnych wpływające w znaczący sposób na wielkość zanieczyszczeń pyłowych w powietrzu zwłaszcza w okresie zimowym nie posiadają urządzeń redukujących zanieczyszczenia. Należy dodać, że budynki zasilane są z własnych kotłowni.

Urządzenia ochrony powietrza posiadają tylko większe źródła emisji zanieczyszczeń. Część budynków na terenie gminy jest zasilana a własnych kotłowni.

Gazownictwo

W Gminie Siedlce realizowany był program gazyfikacji. Wybudowano sieć gazową we wsiach: Wólka Leśna, Pruszynek, Błogoszcz, Pruszyń, Golice, Golice – Kolonia, Żelków – Kolonia (Swoboda), Nowe Opole, Stare Opole, Opole Świerczyna, Nowe Iganie, Stare Iganie, Stok Lacki, Stok Lacki Folwark, Pustki, Grubale, Osiny, Ujrzanów, Żabokliki, Żabokliki – Kolonia, Topórek, Białki, Grabianów, Chodów, Strzała, Purzec Żytńia, Jagodnia o łącznej długości sieci gazowej 116 km z 2.075 sztuk przyłączy. Mieszkańcy partycypują w kosztach budowy sieci gazowej. W miejscowościach Biel, Joachimów, Ostrówek, Pruszyń Pieńki, Rakowiec, Wołyńce, Wołyńce – Kolonia nie ma sieci gazowej. W Gminie mieszkańcy zaspokajają swoje potrzeby z indywidualnych źródeł ogrzewania. W miejscowościach gdzie jest sieć gazowa posiadają kotłownie gazowe. Duża część mieszkańców Gminy posiada kotłownie węglowe, gdyż jest to tani system ogrzewania. Istniejące kotłownie węglowe w budynkach szkoły zostały zlikwidowane i podłączone do sieci gazowej. Przez teren Gminy przebiegają dwa gazociągi wysokiego ciśnienia łuków – Siedlce do stacji w Siedlcach oraz gazociąg zasilający PEC Siedlce, ze stacją redukcyjno – pomiarową I ° we wsi Strzała.

3.5.3 Gospodarka odpadami³

Gmina jest udziałowcem Spółki Zakładu Utylizacji Odpadów w Siedlcach. Odpady stałe są zbierane do pojemników zlokalizowanych na poszczególnych posesjach i wywożone odpłatnie przez firmy zajmujące się wywozem. Gmina nie ma własnego składowiska, korzysta ze składowiska miejskiego Siedlce zlokalizowanego w Woli Suchożeberskiej, które posiada zabezpieczenia chroniące środowisko przed zanieczyszczeniem. W roku 2008 z terenu Gminy przyjęto na składowisko 905,480 ton odpadów stałych.

Dotychczas nie wyodrębniono prawidłowo strumienia tych odpadów zarówno z odpadów przemysłowych jak i komunalnych. W odpadach komunalnych pochodzących z gospodarstw domowych znajdują się odpady niebezpieczne, takie jak; przeterminowane lekarstwa, zużyte baterie, akumulatory, odpady lakiernicze, lampy fluorescencyjne oraz azbest. Po użyciu nawozów chemicznych i środków ochrony roślin, pozostają odpady niebezpieczne: opakowania i resztki substancji. Odpady te często trafiają na wysypiska bez odpowiednich zabezpieczeń (często na dzikie wysypiska), stać się to może przyczyną zanieczyszczenia wód podziemnych.

Na terenie Gminy Siedlce zarejestrowane są podmioty gospodarcze prowadzące działalność w zakresie gospodarki odpadami. Wykaz podmiotów wraz z obszarem działalności został przedstawiony w tabeli:

---

³ Gospodarka odpadami gminie została szczegółowo opracowana w „Planie gospodarki odpadami dla gminy Siedlce”

TABELA NR 4 Wykaz firm świadczących usługi na terenie Gminy Siedlce w zakresie zbiórki odpadów komunalnych stałych i płynnych

Lp.	Nazwa	Adres	Rodzaj odpadów
1.	ZUO Sp. z.o.o	Siedlce ul.11-listopada 19	stałe
2.	PUK Sp. z.o.o	Siedlce ul.Brzeska 110	stałe i płynne
3.	Zakład Remondis	Siedlce ul.Brzeska 179	stałe
4.	PWiK Sp. z.o.o.	Siedlce ul.Leśna 8	płynne
5.	Chojecki Jan	zam. Grabianów 2	płynne

Źródło: www.gminasiedlce.pl.

3.5.4 Hałas

Brak jest kompleksowych badań poziomu hałasu na terenie Siedlec. Głównym problemem w tym zakresie wydaje się być hałas związany z ruchem drogowym. Stałe rosnący ruch kołowy zwiększa potencjalne zagrożenie uciążliwością akustyczną tras komunikacyjnych. Szczególnie może to mieć miejsce w przypadku przebiegu głównych szlaków komunikacyjnych przez centrum miasta. Do uciążliwości akustycznej przyczynia się również niski standard dróg. Dodatkowo lokalną uciążliwość akustyczną mogą stwarzać zakłady usługowe i produkcyjne zlokalizowane na obszarach zabudowy mieszkaniowej. Kształtowanie klimatu akustycznego jest ważne ze względu na skutki wywoływane nadmierną emisją hałasu do środowiska. Hałas wywołuje zmęczenie, złe samopoczucie, utrudnia wypoczynek, może prowadzić do częściowej lub całkowitej utraty słuchu. Ponadto powoduje poważne zmiany psychosomatyczne, jak zagrożenie nadciśnieniem, zaburzenia nerwowe, zaburzenia w układzie kostno – naczyniowym.

3.5.5 Promieniowanie elektromagnetyczne

Wśród zidentyfikowanych, szkodliwych dla środowiska, rodzajów promieniowania powodowanego działalnością człowieka, wyróżnia się :

- **promieniowanie jonizujące**, pojawiające się w wyniku użytkowania zarówno wzbogaconych, jak i naturalnych substancji promieniotwórczych w energetyce jądrowej, ochronie zdrowia, przemyśle, badaniach naukowych,
- **promieniowanie niejonizujące**, pojawiające się wokół linii energetycznych wysokiego napięcia, radiostacji, pracujących silników elektrycznych oraz instalacji przemysłowych, urządzeń łączności, domowego sprzętu elektrycznego, elektronicznego itp., nadmierne dawki promieniowania działają szkodliwie na człowieka i inne żywe organizmy, stąd ochrona przed szkodliwym promieniowaniem jest jednym z ważnych zadań ochrony środowiska.

Promieniowanie jonizujące

Przy opracowywaniu zbiorczych ocen zagrożeń radiacyjnych dla ludzi i środowiska rozróżnia się zagrożenia pochodzące od radionuklidów naturalnych i sztucznych. Sytuację radiologiczną Polski określają poziomy promieniowania:

- Obecnych w środowisku radionuklidów naturalnych głównie radionuklidów szeregu uranoworadowego, szeregu uranowo-aktynowego, szeregu torowego i potasu K-40 (radionuklidów o dużym połowicznym okresie zaniku w porównaniu z czasem istnienia Ziemi) oraz takich radionuklidów, jak H-3, Be-7, Na-22 i C-14, powstających w wyniku oddziaływania promieniowania kosmicznego na pierwiastki występujące na powierzchni ziemi i w atmosferze,
- Radionuklidów pochodzenia sztucznego, które przedostały się do środowiska w wyniku prób z bronią jądrową lub zostały uwolnione z obiektów jądrowych i składowisk paliwa w trakcie ich normalnej eksploatacji lub w stanach awaryjnych (np. katastrofa elektrowni jądrowej w Czarnobylu), a także promieniowanie generowane przez różnego rodzaju urządzenia stosowane w diagnostyce medycznej, przemyśle, badaniach naukowych i innych dziedzinach działalności ludzkiej.

Ogólną sytuację radiacyjną w środowisku charakteryzują obecnie następujące wielkości podstawowe:

- Poziom promieniowania gamma, obrazujący zagrożenie zewnętrzne naturalnymi i sztucznymi źródłami promieniowania jonizującego, istniejące w środowisku lub wprowadzone przez człowieka,
- Stężenia naturalnych i sztucznych izotopów promieniotwórczych w komponentach środowiska, a w konsekwencji w artykułach spożywczych, obrazujące narażenie wewnętrzne ludzi w wyniku wchłonięcia izotopów drogą pokarmową.

Wymienione wielkości charakteryzuje naturalna zmienność, są one także w poważnym stopniu uzależnione od wprowadzonych do środowiska substancji promieniotwórczych w wyniku wybuchów jądrowych oraz katastrofy w Czarnobylu.

Biorąc pod uwagę informacje zawarte w roczniku statystycznym GUS, a także opierając się na aktualnym komunikacie Prezesa Państwowej Agencji Atomistyki w sprawie sytuacji radiacyjnej Polski w I kwartale 2002 r., należy stwierdzić, że rejestrowane obecnie w Polsce moce dawek promieniowania oraz zawartość cezu-137 w powietrzu i mleku (podstawowy wskaźnik reprezentujący skażenie promieniotwórcze materiałów środowiskowych oraz artykułów spożywczych sztucznymi izotopami promieniotwórczymi) utrzymują się na poziomie z 1985 r. tzn. z okresu przed awarią czarnobylską.

Promieniowanie niejonizujące

Głównymi źródłami promieniowania niejonizującego w środowisku są:

- Elektroenergetyczne linie napowietrzne wysokiego napięcia,
- Stacje radiowe i telewizyjne,
- Łączność radiowa, w tym CB radio, radiotelefony i telefonia komórkowa,
- Stacje radiolokacji i radionawigacji.

Znaczenie tego oddziaływania w ostatnich latach rośnie. Powodowane jest to przez rozwój radiokomunikacji oraz powstawanie coraz większej liczby stacji nadawczych radiowych i telewizyjnych

(operatorów publicznych i komercyjnych). Dodatkowymi źródłami promieniowania niejonizującego są stacje bazowe telefonii komórkowej, systemów przywoławczych, radiotelefonicznych, alarmowych komputerowych itp., pokrywających coraz gęstszą siecią obszary dużych skupisk ludności, jak również coraz powszechniej stosowane radiotelefony przenośne.

Wymieniony rozwój źródeł pól elektromagnetycznych powoduje zarówno ogólny wzrost poziomu tła promieniowania elektromagnetycznego w środowisku, jak też zwiększenie liczby i powierzchni obszarów o podwyższonym poziomie natężenia promieniowania. Należy jednak stwierdzić, że wzrost poziomu tła elektromagnetycznego nie zwiększa istotnie zagrożenia środowiska i ludności. W dalszym ciągu poziom promieniowania w tle pozostaje wielokrotnie niższy od natężeń, przy których możliwe jest jakiegokolwiek szkodliwe oddziaływanie na organizm ludzki. Nie dotyczy to jednak pól elektromagnetycznych w bezpośrednim otoczeniu wszelkiego rodzaju stacji nadawczych, które lokalnie, w odległościach zależnych od mocy, częstotliwości i konstrukcji stacji, mogą osiągać natężenie na poziomie uznawanym za aktywny pod względem biologicznym.

Zagrożenie promieniowaniem niejonizującym może być stosunkowo łatwo wyeliminowane lub ograniczone pod warunkiem zapewnienia odpowiedniej separacji przestrzennej człowieka od pól przekraczających określone wartości graniczne.

W przepisach obowiązujących w Polsce ustalone są dopuszczalne poziomy elektromagnetycznego promieniowania niejonizującego na terenach dostępnych dla ludzi. Szczególnej ochronie podlegają obszary zabudowy mieszkaniowej, a także obszary, na których zlokalizowane są szpitale, żłobki, przedszkola, internaty.

Zasilanie Gminy w energię elektryczną odbywać się będzie docelowo w oparciu o istniejące oraz projektowane linie:

- NN 220 kV relacji Kozienice – Siedlce i stacje elektroenergetyczne Siedlce-Spokojno, Siedlce-Myśliwsko, Siedlce-Przemysłowa 220/110/15 kV. Linia ta odpowiada za zasilanie wschodniej części województwa mazowieckiego w energię elektryczną z krajowego systemu elektroenergetycznego.
- WN 110 kV relacji Siematycze - Siedlce. Linia ta odpowiada pośrednio za zasilanie Gminy w energię elektryczną z krajowego systemu elektroenergetycznego poprzez GPZ-y w Siedlcach.
- WN 110 kV relacji Sokołów Podlaski - Siedlce. Linia ta odpowiada pośrednio za zasilanie Gminy w energię elektryczną z krajowego systemu elektroenergetycznego poprzez GPZ-y w Siedlcach.
- WN 110 kV relacji Kotuń - Siedlce. Linia ta odpowiada pośrednio za zasilanie Gminy w energię elektryczną z krajowego systemu elektroenergetycznego poprzez GPZ-y w Siedlcach.
- WN 110 kV relacji Łosice - Siedlce. Linia ta odpowiada pośrednio za zasilanie Gminy w energię elektryczną z krajowego systemu elektroenergetycznego poprzez GPZ-y w Siedlcach.

Planuje się na terenie Gminy budowę linii elektroenergetycznej 400 kV relacji Miłosna – Siedlce oraz przebudowę linii Siedlce – Kozienice do napięcia 400 kV.

Planowana jest budowa stacji elektroenergetycznej 400/110 Siedlce-Ujrzanów w Ujrzanowie 400/110kV.

Na terenie Gminy znajdują się również stacje przekaźnikowe telefonii komórkowej w miejscowościach Żelków Kolonia i Stare Iganie.

3.5.6 Komunikacja i transport

Sieć dróg na obszarze Gminy jest dobrze rozwinięta i zapewnia dobre połączenia zarówno z ośrodkami zewnętrznymi jak i ze wszystkimi wsiami Gminy. Najważniejszym elementem układu drogowego Gminy jest odcinek projektowanej autostrady A-2, Świecko – Poznań – Warszawa - Terespol. Droga ta pełnić będzie funkcje drogi międzynarodowej powiązanej z drogami Nr 803 i istniejącą nr K 2 (E-30).

Układ drogowy w Gminie Siedlce tworzą drogi krajowe, drogi wojewódzkie, drogi powiatowe, drogi gminne i lokalne.

- drogi krajowe: nr K2 międzynarodowa Moskwa – Berlin, nr K63 Siedlce - Sokołów-Ostrów Mazowiecki, nr K63 Siedlce - Łuków-Radzyń Podlaski
- drogi wojewódzkie: nr 696 Siedlce – Węgrów – Łochów – Wyszaków, nr 698 Siedlce – Mordy – Łosice, nr 803 Siedlce-Stoczek Łukowski – Garwolin - Wilga
- drogi powiatowe: nr 36322 Żelków - Dąbrówka St. – Chlewiska, nr 36334 Opole Nowe – Niwiski – Kieselany Żmichy, nr 36335 objazd awaryjny w Opolu, nr 36336 Opole Nowe – Wyłazy – Niwiski, nr 36349 Strzała – Borki – Przygody, nr 36350 Siedlce – Paprotnia – Korczew, nr 36371 Pruszynek – Stok Ruski – Mordy, nr 36372 Pruszynek – Golice, nr 36373 Błogoszcz – Ługi Wielkie – Borki Kosiorki (nieutwardzona), nr 36374 Wołyńce – Moscibrody (nieutwardzona), nr 36375 Siedlce – Żelków, nr 36380 Stok Lacki – Tarcze – granica województwa, nr 36387 skrzyżowanie z drogą nr 2 - Iganie – Siedlce. Drogi te mają łącznie 40 km długości, z czego 31 km to drogi o nawierzchni twardej. Droga powiatowa Golice-Pruszyń.
- drogi gminne i lokalne – pozostałe drogi publiczne w Gminie to drogi gminne i lokalne. Dróg gminnych jest 94 km w tym 66,2 km o nawierzchni twardej (bitumicznej i betonowej), pozostałe to drogi gruntowe. Te charakteryzują się bardzo niskim standardem oraz złym stanem nawierzchni. W każdym roku budżetowym zabezpieczane są pieniądze na bieżące utrzymanie dróg gminnych oraz ich budowę. Inwestycje drogowe to stabilizacja dróg betonem, a następnie położenie nawierzchni asfaltowej.
- sieć kolejowa – przez teren Gminy przebiegają następujące linie kolejowe: magistralna linia dwutorowa o znaczeniu międzynarodowym Warszawa – Siedlce – Łuków Terespol – granica państwa – linia pierwszorzędna dwutorowa Siedlce – Czeremcha – Hajnówka – granica państwa (od Czeremchy linia jednotorowa) – zelektryfikowana na odcinku Siedlce-Mordy, linia pierwszorzędna jednotorowa Siedlce – Małkinia - Ostrołęka – nie zelektryfikowana

- system transportowy – Gmina Siedlce obsługiwana jest przez komunikację autobusową i kolejową. W komunikacji autobusowej, system transportu osób opiera swe działanie na Miejskim Przedsiębiorstwie Komunikacji w Siedlcach i PKS Siedlce. Połączenia autobusowe zapewniają łączność wewnątrz Gminy, z miastem Siedlce oraz z sąsiednimi gminami. W komunikacji kolejowej, Gmina, poprzez znajdujące się na terenie Gminy przystanki oraz przez przystanek kolejowy w mieście Siedlce, ma możliwość połączeń z Warszawą, Mińskiem Mazowieckim, Mordami i Łukowem.

4 ZRÓWNOWAŻONE WYKORZYSTANIE MATERIAŁÓW, WODY I ENERGII – WNIOSKI

Na obszarze Gminy Siedlce największe oddziaływanie na środowisko występuje poprzez:

- transport,
- gospodarka komunalna – głównie oczyszczalnie ścieków oraz odpady.

Istotne kierunki oddziaływania to: pobór wód powierzchniowych oraz energii, emisja hałasu oraz zanieczyszczeń do wód i powietrza, wytwarzanie odpadów. Uzyskanie efektów zmniejszania wodochłonności, materiałowchłonności i energochłonności jest sprawą bardzo ważną, ponieważ koszt pozyskania energii, surowców ze źródeł pierwotnych i wody jest wysoki.

4.1 Racjonalne gospodarowanie wodą

Szybki wzrost gospodarczy kraju nie zwiększa poboru wody na potrzeby gospodarki narodowej. Jest to możliwe zarówno dzięki wdrażaniu wodoszczędnych technologii przez podmioty gospodarcze, jak również w wyniku realizacji celów polityki ekologicznej państwa (np. kontrole przedsiębiorstw wykorzystujących wodę). Dalsze ograniczenie zużycia wody wymagać będzie wprowadzenia nowych instrumentów takich jak:

- wspieranie działań zmierzających do ograniczenia zużycia materiałów, wody i energii na jednostkę produktu przez podmioty gospodarcze, zwłaszcza przez wprowadzenie normatywów zużycia wody w wybranych, szczególnie wodochłonnych procesach produkcyjnych w oparciu o dane o najlepszych dostępnych technikach (BAT),
- opracowanie i wprowadzenie systemu kontroli wodochłonności produkcji w formie obowiązku rejestracji zużycia wody do celów przemysłowych i rolniczych w przeliczeniu na jednostkę produktu,
- ograniczenie zużycia wody z ujęć podziemnych,
- właściwe utrzymanie wód i urządzeń wodnych,
- intensyfikacja stosowania zamkniętych obiegów wody oraz wtórnego wykorzystywania mniej zanieczyszczonych ścieków.

4.2 Wykorzystanie energii

Rozwój energetyki opartej na wykorzystaniu odnawialnych źródeł energii (OZE) stanowi jeden z priorytetów krajowej polityki energetycznej⁴. Podstawowym celem polityki w tym zakresie jest zwiększenie udziału energii ze źródeł odnawialnych w bilansie paliwowo-

---

⁴ Polityka energetyczna Polski do 2025r. – dokument przyjęty przez Radę Ministrów w dn. 4 stycznia 2005r.

energetycznym kraju do 7,5% w 2010r. i do 14% w 2020r. w strukturze zużycia nośników pierwotnych.⁵ Racjonalne wykorzystanie energii odbywać się będzie przez:

- zmniejszenie energochłonności gospodarki poprzez stosowanie energooszczędnych technologii (również z wykorzystaniem kryteriów BAT), racjonalizację przewozów oraz wydłużenie cyklu życia produktów;
- zmniejszenie zużycia energii poprzez wprowadzanie indywidualnych liczników energii elektrycznej, wody i ciepła;
- wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii.

4.3 Racjonalne wykorzystanie materiałów

Ograniczenie materiałochłonności przez zakłady przemysłowe i rolnictwo zalecane jest zarówno przez kierunki polityki ekologicznej Polski, jak i Unii Europejskiej poprzez zastosowanie najlepszych możliwych technologii. Do podstawowych zasad jakie zalecane są przez BAT należą:

- zapobieganie i ograniczanie powstawania odpadów u źródła, a także zmniejszenie ich negatywnego oddziaływania na środowisko;
- zmniejszenie materiałochłonności gospodarki poprzez wprowadzanie technologii niskoodpadowych oraz recykling;
- zmniejszenie oddziaływania rolnictwa na środowisko poprzez rozpropagowanie i stosowanie Kodeksu Dobrych Praktyk, kontynuacja budowy płyt obornikowych i zbiorników na gnojówkę;
- racjonalne gospodarowanie kopaliniami poprzez opracowanie planów eksploatacji kopalni i rekultywacji terenów poeksploatacyjnych.

---

⁵ Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2007-2010 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2011-2014

5 NADZWYCZAJNE ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA

Nadzwyczajnymi zagrożeniami dla środowiska, jakie mogą wystąpić na terenie Gminy Siedlce są:

- pożary,
- susze,
- gradobicia,
- silne wiatry,
- awarie urządzeń infrastruktury technicznej,
- katastrofy komunikacyjne drogowe i kolejowe, w tym katastrofy związane z transportem materiałów niebezpiecznych.

5.1 Zagrożenie pożarowe

Na obszarach niezurbanizowanych pożarami zagrożone są głównie rejony zwartych kompleksów leśnych, szczególnie w warunkach długotrwałej suszy i przy silnych wiatrach.

Główne przyczyny pożarów w regionie to:

- nieostrożność osób dorosłych i dzieci (otwarty ogień, substancje łatwopalne),
- podpalenia,
- wady urządzeń i instalacji grzewczych oraz ich nieprawidłowa eksploatacja,
- wady urządzeń i instalacji elektrycznych oraz ich nieprawidłowa eksploatacja,
- wady urządzeń i instalacji mechanicznych oraz ich nieprawidłowa eksploatacja,
- nieprzestrzeganie zasad bhp i ppoż. w procesach technologicznych,
- nieprawidłowe magazynowanie substancji niebezpiecznych,
- wyładowania atmosferyczne.

5.2 Poważna awaria przemysłowa

Awarie zagrażające środowisku, mogą wystąpić w obiektach przemysłowych leżących na terenie Gminy, jak również poza jej obszarem. Zagrożenia takie mogą powstawać w wyniku wypadków drogowych, szczególnie z udziałem autocystern przewożących materiały niebezpieczne, a także na skutek rozszczelnień rurociągów transportujących gaz ziemny. Poważne źródło zagrożenia na terenie Gminy, oceniane nawet na większe, niż pochodzące od obiektów stacjonarnych, mogą stwarzać wypadki drogowe środków transportu, przewożących materiały niebezpieczne. Najbardziej groźne są awarie w rejonach przepraw mostowych na trasach komunikacyjnych, grożą one bezpośrednim skażeniem rzek.

Potencjalnym źródłem zagrożenia są dwa gazociągi wysokiego ciśnienia znajdujące się na terenie Gminy.

5.3 *Biotechnologia i organizmy zmodyfikowane genetycznie*

Biotechnologia jest dyscypliną nauk technicznych wykorzystującą procesy biologiczne na skalę przemysłową. Konwencja o różnorodności biologicznej, sporządzona w Rio de Janeiro dnia 5 czerwca 1992 r. (Dz. U. z 2002 r., Nr 184, poz. 1532) podaje jedną z najszerszych definicji: „Biotechnologia oznacza zastosowanie technologiczne, które używa systemów biologicznych, organizmów żywych lub ich składników, żeby wytwarzać lub modyfikować produkty lub procesy w określonym zastosowaniu.” Biotechnologie są w stosunku do tradycyjnych (chemicznych) znacznie mniej energochłonne, bezodpadowe lub niskoodpadowe, tańsze i wydajniejsze oraz często mniej obciążające środowisko, znajdują zastosowanie także w działalności służącej ochronie środowiska (w oczyszczaniu ścieków, neutralizacji odpadów, w produkcji biogazu).

Organizmy Modyfikowane Genetycznie (GMO) są to rośliny lub zwierzęta, które dzięki modyfikacji w ich genomie - materiale genetycznym - uzyskały nowe cechy. Modyfikacja genetyczna zwykle polega na wstawieniu nowego genu (co fizycznie jest fragmentem DNA) do genomu modyfikowanego organizmu. Jednak można także i wyciszać geny poprzez wprowadzenie komplementarnego genu kodującego tzw. nonsensowne RNA, czy też za pomocą kierowanej mutagenezy, wywołać mutacje w konkretnym genie, co może doprowadzić do jego inaktywacji (dokładnie inaktywacji produktu tego genu).

Na świecie ma miejsce dynamiczny rozwój badań w zakresie inżynierii genetycznej i rozwój przemysłu opartego na biotechnologiach.

Produkty nowoczesnej biotechnologii (organizmy genetycznie zmodyfikowane) coraz częściej pojawiają się na rynku, budząc wiele kontrowersji, szczególnie w odniesieniu do problematyki bezpieczeństwa tych produktów dla zdrowia człowieka i ewentualnego ich wpływu na inne organizmy w środowisku. W związku z powyższym zachodzi potrzeba dokonywania oceny stopnia zagrożenia tych produktów dla zdrowia ludzi i środowiska. Procedury i mechanizmy oceny ryzyka związanego z wykorzystywaniem genetycznie zmodyfikowanych organizmów są ciągle doskonalone.

W 2006r. przyjęto Ramowe Stanowisko Rządu RP dotyczące GMO. Jest to dokument wyznaczający kierunek działań dotyczących GMO, na podstawie którego realizowana będzie w Polsce polityka w tym zakresie.

Biotechnologie i rozwój przemysłu opartego na biotechnologiach daje nowe możliwości rozwoju. Korzystanie z osiągnięć biotechnologii związane może być jednak z nieznanym dotąd zagrożeniem bezpieczeństwa biologicznego.

Najważniejsze problemy:

- brak nadzoru nad wprowadzaniem GMO,
- brak świadomości społecznej w zakresie biotechnologii i bezpieczeństwa biologicznego,
- zagrożenie rodzimych gatunków roślin i zwierząt przez obce gatunki lub nowe organizmy wytworzone technikami transgenezy,

- brak jednoznacznych regulacji prawnych w zakresie rozwiązań systemowych dotyczących ochrony środowiska, a zwłaszcza koegzystencji upraw roślin modyfikowanych i niemodyfikowanych.

Sprzeciwy w zakresie wdrożenia upraw GMO wyrażone przez samorządy województw w Polsce i regiony w innych krajach Europy nie są uwzględniane przez władze unijne. Rozwiązania prawne (Dyrektywa 2001/18/WE z dnia 12 marca 2001 r. w sprawie zamierzonego uwalniania do środowiska organizmów zmodyfikowanych genetycznie i uchylenia dyrektywy 90/220/EWG oraz Dyrektywy Rady 2002/53/WE z dnia 13 czerwca 2002 r. w sprawie wspólnego katalogu odmian gatunków roślin rolniczych) są korzystne dla producentów nasion roślin modyfikowanych genetycznie, bądź też są interpretowane na ich korzyść. Unijne rozwiązania prawne nakładają na podmiot zainteresowany utworzeniem strefy wolnej od GMO obowiązek udowodnienia w drodze kosztownych badań szkodliwości tych roślin i powstałych z nich produktów.

6 EDUKACJA EKOLOGICZNA

Warunkiem koniecznym i niezbędnym do realizacji celów związanych z ochroną środowiska zgodną z zasadą zrównoważonego rozwoju jest dobrze zaplanowany, zorganizowany i realizowany proces powszechnej edukacji, obejmujący nie tylko dzieci i młodzież, ale też całe społeczeństwo.

Edukacja ekologiczna zwana także edukacją środowiskową, to koncepcja kształcenia i wychowywania społeczeństwa w duchu poszanowania środowiska przyrodniczego zgodnie z hasłem myśleć globalnie - działać lokalnie. Obejmuje ona wprowadzanie do programów szkół wszystkich szczebli tematyki z zakresu ochrony i kształtowania środowiska, umożliwiającej łączenie wiedzy przyrodniczej z postawą humanistyczną, tworzenie krajowych i międzynarodowych systemów kształcenia specjalistów i kwalifikowanych pracowników dla różnych działów ochrony środowiska, nauczycieli ochrony środowiska, doksztalcanie inżynierów i techników różnych specjalności oraz menedżerów gospodarki, a także powszechną edukację szkolną i pozaszkolną. W potocznym rozumieniu są to wszelkie formy działalności skierowanej do społeczeństwa, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży, które mają na celu wpływanie na poziom świadomości ekologicznej, propagowanie konkretnych zachowań korzystnych dla środowiska naturalnego, upowszechnianie wiedzy o przyrodzie. Działania te prowadzone są przez szkoły, przez specjalistyczne placówki edukacyjne zarówno publiczne jak i niepubliczne, a także przez liczne organizacje ekologiczne.

Edukacja może przyjmować różne formy:

- kształcenie ustawiczne (wykłady, seminaria, rozdawanie ulotek i programy edukacyjne),
- kształcenie dzieci i młodzieży w zakresie ekologii,
- zielone szkoły.

Niestety istnieje moda na konsumpcyjny styl życia. Zauważalny jest brak myślenia w kategoriach ponadlokalnych o problemach ochrony środowiska, w szczególności gospodarki odpadami i gospodarki wodno-ściekowej. Niejednokrotnie wiąże się to z niskim poziomem socjalnym społeczeństwa, a działania „ekologiczne”, to wciąż działania kosztowne. Mieszkańcy Gminy niechętnie stosują się do zasad zrównoważonego rozwoju. Wciąż zbyt wolno postępuje wzrost świadomości społecznej dotyczącej konieczności gospodarowania w sposób przyjazny dla środowiska.

Podstawą tworzenia systemu edukacji ekologicznej może być *Narodowy Program Edukacji Ekologicznej*, będący rozwinięciem i konkretyzacją zapisów *Narodowej Strategii Edukacji Ekologicznej*. System edukacji ekologicznej powinien eliminować działania pozorne i mało efektywne, propagować zaś działania które przyczynią się aby zachować zdrowe środowisko oraz jego walory dla przyszłych pokoleń zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju.

Główne cele *Narodowego Programu Edukacji Ekologicznej* to:

1. Wdrożenie zaleceń *Narodowej Strategii Edukacji Ekologicznej* z uwzględnieniem zmian zachodzących w procesie reformowania Państwa oraz integracji z Unią Europejską;

2. Stworzenie mechanizmów pozwalających sprostać wyzwaniom związanym z wdrażaniem idei i zasad rozwoju zrównoważonego, pozwalających kształtować świadomość ekologiczną w warunkach demokratyzacji życia społecznego i wzrastającej roli komunikacji społecznej;
3. Zwiększenie efektywności edukacji ekologicznej przez promowanie najskuteczniejszych jej form i najważniejszych treści, wskazanie sposobów optymalnej alokacji środków finansowych, uporządkowanie przepływu informacji i decyzji z wykorzystując najlepsze krajowe i zagraniczne doświadczenia.

Cele operacyjne Narodowego Programu Edukacji Ekologicznej to:

1. Dokonanie kompleksowej, empirycznej diagnozy funkcjonowania edukacji ekologicznej w Polsce, ze szczególnym uwzględnieniem jej źródeł, priorytetów i stosowanych w niej metod i procedur wdrożenia.
2. Dostarczenie informacji o optymalnym systemie edukacji ekologicznej w kraju i o warunkach dochodzenia do takiego systemu.
3. Wypełnienie zobowiązań wynikających z sygnowanych przez RP porozumień międzynarodowych.
4. Inspirowanie potencjalnych podmiotów do tworzenia branżowych, resortowych, regionalnych, lokalnych, instytucjonalnych oraz innych programów edukacji ekologicznej.
5. Stworzenie jednolitego dokumentu pozwalającego monitorować rozwój edukacji ekologicznej w Polsce w kontekście oczekiwań społecznych i możliwości realizacyjnych.

Zgodnie z zapisami *Narodowego Programu Edukacji Ekologicznej* wyróżniono następujące trzy sfery implementacji zapisów Narodowej Strategii Edukacji Ekologicznej:

1. Edukacja formalna to zorganizowany system kształcenia zgodny z określonymi zasadami sformułowanymi w odpowiednich aktach prawnych (ustawy i rozporządzenia). Polski system edukacji formalnej obejmuje system oświaty i szkolnictwa wyższego.
2. Ekologiczną świadomość społeczną możemy określić jako stan wiedzy, poglądów i wyobrażeń ludzi o środowisku przyrodniczym, jego antropogennym obciążeniu, stopniu wyeksploatowania, zagrożeniach i ochronie, w tym także stan wiedzy o sposobach i instrumentach sterowania, użytkowania i ochrony środowiska. Świadomość ta kształtowana jest przede wszystkim przez organizacje państwowe, społeczne (Pozarządowe Organizacje Społeczne - POS) oraz media.
3. Szkolenia to zinstytucjonalizowane formy przekazywania wiedzy i umiejętności dla określonej grupy zawodowej lub społecznej służące podnoszeniu kwalifikacji niezbędnych zarówno w życiu zawodowym, działalności społecznej jak i dla potrzeb indywidualnych.

Trzy wyodrębnione sfery edukacji ekologicznej w chwili obecnej są ze sobą dość luźno powiązane i nie stymulują się wzajemnie, stąd też efektywność edukacji ukierunkowanej na propagowanie idei i zasad rozwoju zrównoważonego jest niewielka.

Edukacja ekologiczna nie ogranicza form stosowanych przy jej realizacji. Warunek atrakcyjności, niezbędny w procesie przebudowy postaw i utrwalania dobrych nawyków każe stosować możliwie bogatą gamę stymulatorów. Planowane formy edukacji ekologicznej to: akcje, festiwale, święta, manifestacje oraz inne imprezy uliczne, protesty, interpelacje i procedury odwoławcze, aukcje,

festyny, happeningi, pokazy i zloty, olimpiady, targi, wystawy i dni otwarte w miejscach (instytucjach) związanych z ekologią, wycieczki, turystyka kwalifikowana, ścieżki dydaktyczne i przyrodnicze, publikacje, strony internetowe.

Gmina prowadzi edukację ekologiczną w szkołach. Najważniejszym problemem współczesnego świata jest ochrona naturalnego środowiska. Potrzebna jest umiejętność właściwego współżycia ludzi z przyrodą. Formowanie wiedzy, a także rozwijanie wrażliwości, chęci działania na rzecz kształtowania i ochrony środowiska. W szkołach na terenie Gminy organizowane są święta ziemi, sprzątanie świata, prelekcje i konkursy o tematyce ekologicznej.

7 ZARZĄDZANIE ŚRODOWISKIEM I INSTRUMENTY OCHRONY

Proces zarządzania obejmuje następujące czynności: planowanie, organizowanie, decydowanie, motywowanie, kontrolowanie. W każdym systemie zarządzania można wyodrębnić sferę procesów realnych i sferę regulacji. Sfera procesów realnych obejmuje działalność człowieka skierowaną bezpośrednio na podmioty materialne i przekształcenie materii, a sfera regulacji – całość procesów informacyjnych, myślowych i decyzyjnych, podejmowanych z myślą o kształtowaniu systemu sfery realnej.

W Polsce zarządzanie środowiskiem funkcjonuje na 4 poziomach: centralnym, wojewódzkim, powiatowym i gminnym. Podział kompetencji stanowi dużą uciążliwość zarówno dla administracji publicznej, jak i dla wszystkich stron biorących udział w działaniach podejmowanych na rzecz ochrony środowiska. Struktura organizacyjna ochrony środowiska nie ma charakteru hierarchicznego. Składają się na nią odrębne i niezależne od siebie organy rządowe i samorządowe, a dany szczebel administracji realizuje w zasadzie tylko te zadania, których nie można realizować na szczeblu niższym.

Do organów ochrony środowiska należą:

- Organy decyzyjne państwa: Sejm wraz z Senatem i Prezydentem oraz Rada Ministrów.
- Centralne organy administracji państwowej: premier, ministrowie, w szczególności Minister Środowiska i kierownicy urzędów centralnych, ministerstwa i urzędy centralne.
Minister Środowiska – odpowiedzialny za realizację Polityki ekologicznej państwa, konwencji międzynarodowych, przygotowanie projektów ustaw ekologicznych i rozporządzeń wykonawczych.
- Terenowe organy administracji rządowej: wojewodowie i urzędy wojewódzkie.
Wojewoda – wydaje decyzje analogiczne do starosty, ale w odniesieniu do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, wymagających obligatoryjnie raportu o oddziaływaniu na środowisko, obejmuje ochroną konserwatorską cenne formy ochrony przyrody, realizuje zadania z zakresu łowiectwa, nadzoru nad lasami prywatnymi.
- Samorządy terytorialne: gminne, powiatowe, wojewódzkie.
Samorząd Województwa dysponuje kompetencjami o charakterze strategicznym: ustala strategię rozwoju województwa, politykę przestrzenną w postaci planu zagospodarowania przestrzennego a także wojewódzkie programy. Z mocy prawa głównymi wykonawcami programu są więc *Marszałek i Zarząd Województwa*. Współdziałają w jego realizacji z administracją rządową, a w szczególności z Wojewodą i podległymi mu służbami zespolonymi, innymi organami administracji publicznej oraz samorządami powiatowymi i gminnymi. *Marszałek Województwa* – zajmuje się egzekwowaniem opłat z tytułu gospodarczego korzystania ze środowiska i ich redystrybucją na rzecz funduszy ochrony

środowiska i gospodarki wodnej; prowadzi także bazę danych o emisjach substancji, wytwarzanych odpadach, pobranej ilości wody w województwie. Jest organem w zakresie melioracji wodnych.

Sejmik - uchwała wojewódzki plan zagospodarowania przestrzennego, strategię rozwoju województwa, program ochrony środowiska i plan gospodarki odpadami.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska – główny decydent w ochronie środowiska, wydający decyzje dla przedsięwzięć, które są klasyfikowane jako przedsięwzięcia mogące znacząco oddziaływać na środowisko (spis decyzji poniżej),

Starosta - sprawujący nadzór nad lasami nie stanowiącymi własności Skarbu Państwa, spółkami wodnymi, racjonalną gospodarką łowiecką, ochroną przyrody, realizujący zadania z zakresu edukacji ekologicznej.

Rada Powiatu - uchwała *Program ochrony środowiska wraz z planem gospodarki odpadami*, co 2 lata analizuje raporty z realizacji *Programu ochrony środowiska i planu gospodarki odpadami*, ustanawia obszary ograniczonego użytkowania wokół niektórych instalacji (składowiska odpadów komunalnych, kompostowni, oczyszczalni ścieków, tras komunikacyjnych, linii i stacji elektroenergetycznych oraz instalacji radiokomunikacyjnej, radionawigacyjnej i radiolokacyjnej), wyraża zgodę na powołanie społecznej straży rybackiej.

Wójt, burmistrz, prezydent miasta - rozpatrują sprawy związane z korzystaniem ze środowiska przez osoby fizyczne nie będące przedsiębiorcami, wycinaniem drzew, krzewów, utrzymaniem zieleni, realizują uchwały rad gmin w sprawie utrzymania czystości i porządku w gminach, zaopatrzenia w wodę, ciepło, energię, odprowadzenia ścieków, systemu zbierania odpadów komunalnych, realizacji postanowień planu zagospodarowania przestrzennego gminy.

Rada Gminy – uchwała miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, uchwała budżet gminy, uchwała plany gospodarcze i rozwojowe mikroregionu, ustala zakres działań jednostek pomocniczych, uchwała podatki i opłaty lokalne, w tym np.: stawki za usuwanie i unieszkodliwianie odpadów, czy podejmuje decyzji odnośnie współpracy z innymi jednostkami, jak np.: utworzenie związku gmin.

- Jednostki gospodarcze (produkcyjne i usługowe)

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska – wykonuje kontrole przestrzegania wymogów ochrony środowiska przez wszystkich korzystających ze środowiska, bada i ocenia stan środowiska (monitoring środowiska), wymierza kary za nieprzestrzeganie wymogów ochrony środowiska, prowadzi działania zapobiegające nadzwyczajnym zagrożeniom środowiska.

Zadania z ochrony środowiska niejednokrotnie są także realizowane przez stowarzyszenia i związki gmin, powołane np. w celu wspólnej gospodarki odpadami.

Podział kompetencji w zakresie ochrony środowiska nakłada na wszystkie szczeble samorządu i organów rządowych obowiązek wzajemnego informowania się i uzgadniania. Należy podkreślić wzmocnienie relacji i wpływu organów samorządowych na działanie Inspekcji Ochrony Środowiska oraz uprawnienia kontrolne organów samorządowych.

Do instrumentów prawnych ochrony środowiska należą:

1. Pozwolenia na wprowadzanie do środowiska substancji lub energii, w tym pozwolenia:
  - zintegrowane,
  - na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza,
  - na emitowanie hałasu do środowiska,
  - na emitowanie pól elektromagnetycznych,
  - na wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi,
  - na pobór wody,
  - na wytwarzanie odpadów.
2. Zezwolenia między innymi na:
  - przewóz lub wywóz odpadów niebezpiecznych za granicę,
  - odzysk, unieszkodliwianie i transport odpadów,
  - przewożenie przez granicę państwa określonych roślin i zwierząt.
3. Oceny między innymi:
  - jakości powietrza,
  - jakości wód powierzchniowych i podziemnych,
  - stanu akustycznego środowiska,
  - pól elektromagnetycznych w środowisku.
4. Rejestry terenów, na których, między innymi:
  - stwierdzono przekroczenie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych,
  - stwierdzono przekroczenie standardów jakości gleby,
  - występują rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, parki narodowe.
5. Raporty między innymi:
  - bezpieczeństwa,
  - o oddziaływaniu na środowisko
6. Zgody między innymi:
  - na przeznaczenie gruntów rolnych na cele nierolnicze,
  - na gospodarcze wykorzystanie odpadów
7. Decyzje, w tym koncesje wydane na podstawie Prawa geologicznego i górniczego; pozwolenia wodnoprawne, wykorzystanie odpadów,
8. Zgłoszenia, np. poważnych awarii do GIOŚ,
9. Informacje np. o środowisku, dotyczące zanieczyszczenia powietrza,
10. Programy między innymi:
  - ochrony powietrza,
  - zalesień,
  - ochrony środowiska przed hałasem.
11. Plany między innymi:
  - gospodarki odpadami,

- działań, sporządzane w przypadku ryzyka występowania przekroczeń dopuszczalnych lub alarmowych poziomów substancji w powietrzu,
- gospodarowania wodami dorzecza,
- zewnętrzne plany ratownicze,
- ochrony przeciwpowodziowej.

Do instrumentów strukturalnych umożliwiających realizację *Programu Ochrony Środowiska* należą:

- plany zagospodarowania przestrzennego (przygotowywane przez gminy),
- programy obszarowe realizujące różne cele ekologiczne,
- strategie sektorowe (które powinny również spełniać wymogi ochrony środowiska).

8 PODSUMOWANIE ANALIZY STANU OBECNEGO

8.1 Podsumowanie metodą analizy SWOT

Celem syntetycznego ujęcia pozycji Gminy Siedlce w stosunku do występujących warunków, zarówno wewnętrznych jak i zewnętrznych, zastosowano system analizy SWOT. Zastosowanie tej metody pozwala na identyfikację słabych i mocnych stron Gminy oraz szans i zagrożeń zarówno tych obecnie występujących jak też potencjalnych. Każde planowanie, aby mogło być obarczone stosunkowo najmniejszym błędem, winno brać pod uwagę maksymalną ilość czynników mogących mieć wpływ na przebieg zdarzeń. Precyzyjna i obiektywna analiza w tym zakresie pozwala dokonać właściwego wyboru kierunków rozwoju i możliwości realizacji.

W ramach uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych przeanalizowano następujące obszary:

- Ochrona wód,
- Gospodarka wodno – ściekowa,
- Warunki glebowe,
- Środowisko przyrodnicze,
- Ochrona atmosfery,
- Gospodarka odpadami,
- Edukacja ekologiczna,
- Gospodarka finansowa.

Uwarunkowania wewnętrzne podzielono na zagadnienia dotyczące:

- Stanu infrastruktury służącej ochronie środowiska,
- Sfery gospodarczej,
- Sfery społecznej,
- Sfery prawnej i politycznej,
- Sfery przyrodniczej.

Poniżej w tabeli przedstawiono mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia, które wywierają istotny wpływ na istnienie i rozwój środowiska.

Uwarunkowania wewnętrzne	
Stan infrastruktury służącej ochronie środowiska	
<p>Mocne strony</p> <ul style="list-style-type: none"> - dobry stopień zwodociągowania - procentowo, - dostateczna ilość stacji uzdatniania wody, - niskie zużycie wody na potrzeby gospodarki komunalnej i przemysłu, - wzrost podłączeń do sieci kanalizacyjnej w gospodarce komunalnej, - stała poprawa sprawności technologicznej oczyszczalni ścieków, - modernizacje oczyszczalni ścieków - ciągła rozbudowa istniejącego systemu kanalizacyjnego. 	<p>Słabe strony</p> <ul style="list-style-type: none"> - średni stopień skanalizowania, - spływy powierzchniowe, - niekorzystny stosunek sieci kanalizacyjnej do wodociągowej, - symboliczny wymiar selektywnej zbiórki odpadów u źródła, - niewielka ilość ciepłowni wykorzystujących źródła energii odnawialnej, - zbyt niski standard i za mała liczba urządzeń ochrony środowiska, - brak sieci gazowej w kilku miejscowości Gminy.
Sfera gospodarcza	
<p>Mocne strony</p> <ul style="list-style-type: none"> - rosnąca popularność zabudowy mieszkaniowej na terenie Gminy, - wzrost liczby zakładów przemysłowych spełniających wymogi BAT, - mała ilość wytwarzanych odpadów niebezpiecznych, - brak przemysłu szczególnie degradującego środowisko, - rozwój przyjaznych środowisku przyrodniczemu form gospodarowania ziemią, - wdrażanie zasad gospodarki leśnej sprzyjających zachowaniu różnorodności biologicznej, stopniowa „ekologizacja” gospodarki leśnej, - wysoka jakość rolniczej przestrzeni produkcyjnej. 	<p>Słabe strony</p> <ul style="list-style-type: none"> - niski poziom uprzemysłowienia, - ciągle istniejące zakłady bazujące na przestarzałych technologiach w ciepłownictwie i przemyśle, - istnienie ferm hodowlanych stwarzających uciążliwość odorową dla otoczenia, - niedostateczny stan infrastruktury drogowej, - wzrost zanieczyszczeń komunikacyjnych, hałasu i wibracji, - mała liczba gospodarstw rolnych produkujących „zdrową żywność”, - duża ilość wyrobów zawierających azbest zainstalowanych w obiektach budowlanych, - brak dostatecznego przygotowania terenów inwestycyjnych, - brak bazy turystycznej.
Sfera prawna i polityczna	
<p>Mocne strony</p> <ul style="list-style-type: none"> - rosnące nakłady inwestycyjne na ochronę środowiska – dotacje w ramach 	<p>Słabe strony</p> <ul style="list-style-type: none"> - brak regulacji prawnych w pełni uniemożliwiających realizację zadań z zakresu ochrony środowiska,

funduszy strukturalnych.	<ul style="list-style-type: none"> - brak dostatecznych źródeł finansowania obszarów chronionych i mechanizmów finansowych w stosunku do Natury 2000, - brak uchwalonego Programu Ochrony Środowiska, - brak systematycznej realizacji Planu Gospodarki odpadami przez jednostki samorządu terytorialnego, - niepełna inwentaryzacja i waloryzacja stanu przyrody województwa mała skuteczność egzekwowania obowiązujących przepisów z zakresu ochrony środowiska, - niechęć do stosowania przepisów ochrony przyrody i środowiska przez społeczeństwo i podmioty gospodarcze.
Sfera przyrodnicza	
<p style="text-align: center;">Mocne strony</p> <ul style="list-style-type: none"> - wysoka jakość środowiska przyrodniczego, - korzystne położenie geograficzne i dostępność komunikacyjna, - występowanie obszarów chronionych - rezerwaty przyrody, obszary chronionego krajobrazu, pomniki przyrody, - wysoka różnorodność krajobrazowa, ekosystemowa, siedliskowa, gatunkowa i genetyczna, występowanie wielu roślin i zwierząt rzadkich w skali krajowej i europejskiej, - zadowalający stan zdrowotny lasów. 	<p style="text-align: center;">Słabe strony</p> <ul style="list-style-type: none"> - monogatunkowa struktura wielu obszarów leśnych - niska odporność drzewostanów w lasach silnie przekształconych na działanie czynników biotycznych i abiotycznych - zagrożenie pożarowe lasów, - zaśmiecanie lasów, - obniżanie się poziomu wód gruntowych, - zagrożenie rodzimych gatunków flory i fauny przez obce gatunki inwazyjne, - postępująca urbanizacja i fragmentacja terenów cennych pod względem przyrodniczym i krajobrazowym, - niewystarczające nakłady finansowe na aktywną ochronę przyrody.
Uwarunkowania zewnętrzne	
<p style="text-align: center;">Szanse</p> <ul style="list-style-type: none"> - środki finansowe w ramach Funduszy Strukturalnych - współpraca w zakresie ochrony przyrody, - regulacje ogólnokrajowe i międzynarodowe zobowiązujące do podniesienia jakości środowiska, - proces decentralizacji zarządzania środowiskiem, - postęp technologiczny – BAT, - popyt w krajach UE na żywność produkowaną metodami ekologicznymi, - wzrost krajowego i zagranicznego popytu na „zdrową żywność”, - bezpieczne dla środowiska formy sportu i rekreacji, turystyki i kontaktu z przyrodą, - wprowadzenie nowych zasad finansowania inwestycji i działań proekologicznych (preferencyjne kredyty, ulgi podatkowe, dotacje 	<p style="text-align: center;">Zagrożenia</p> <ul style="list-style-type: none"> - częste zmiany przepisów prawa w zakresie ochrony środowiska, - niechęć społeczeństwa do rozwoju obszarów chronionych, - napływ zanieczyszczeń powietrza spoza Gminy, - wysokie koszty wdrożenia programów ochrony środowiska, - nasilające się ekstremalne zjawiska pogodowe, - zagrożenie bezpieczeństwa biologicznego, związane z zastosowaniem genetycznie modyfikowanych organizmów, szczególnie w przemyśle rolno-spożywczym, - rozwój komunikacji przy jednoczesnym złym stanie dróg (zanieczyszczenie powietrza i hałas), - niewłaściwie przygotowana sieć dróg na wypadek awarii podczas przewożenia materiałów niebezpiecznych oraz brak miejsc postoju dla

Uwarunkowania zewnętrzne	
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - z budżetu państwa), - prawny nakaz opracowywania programów ochrony środowiska przez jednostki administracji samorządowej oraz planów ochrony parków narodowych, krajobrazowych i rezerwatów przyrody, - doskonalenie krajowego systemu publicznej edukacji środowiskowej, - wdrożenie instrumentów prawno-ekonomicznych mobilizujących do realizacji inwestycji prośrodowiskowych wynikających ze strategii krajowych oraz przyjętych zobowiązań międzynarodowych, - rozwój kontaktów i współpracy międzynarodowej z krajami UE na szczeblu samorządów w celu wymiany doświadczeń w zakresie proekologicznych metod gospodarowania, - wydawanie pozwoleń zintegrowanych dla instalacji podlegających dyrektywie IPPC, - restrukturyzacja i konsolidacja najlepszych jednostek naukowych wokół nowych wieloletnich programów badawczych. 	<ul style="list-style-type: none"> - samochodów przewożących materiały niebezpieczne, - opóźnienia w przygotowywaniu nowych aktów prawnych i przepisów wykonawczych dotyczących ochrony przyrody i środowiska, w tym przepisów wprowadzających system Natura 2000, - migracja ludzi młodych i wykształconych, - niska świadomość ekologiczna mieszkańców Gminy.

Powyższa analiza wskazuje na szereg uwarunkowań wpływających na możliwości rozwojowe Gminy. Wiele czynników jest niezależnych bezpośrednio od lokalnych ośrodków decyzyjnych, co ogranicza możliwość działania. Niemniej jednak są również te, na które mamy wpływ i które winny być prawidłowo wykorzystane.

Gmina powinna zintensyfikować działania na rzecz poprawy stanu infrastruktury służącej ochronie środowiska poprzez rozbudowę kanalizacji, racjonalną gospodarkę odpadami. Powinna również kłaść nacisk na stan infrastruktury drogowej i rozbudowę bazy turystycznej i zwiększanie świadomości ekologicznej mieszkańców.

9 ZAŁOŻENIA WYJŚCIOWE PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA

9.1 Cele i zasady Polityki ekologicznej państwa

„Polityka ekologiczna państwa na lata 2003 – 2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007 – 2010” jest realizacją ustaleń ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska, która w art. 13 – 16 wprowadza obowiązek przygotowania i aktualizowania co 4 lata polityki ekologicznej państwa.

W 1990 r. powstał pierwszy dokument „Polityka ekologiczna państwa”, przyjęty przez Radę Ministrów, a następnie w 1991 r. zaakceptowany przez Sejm i Senat RP. W 2000 r. została sporządzona „II Polityka ekologiczna państwa”, która w 2001 r. została zaakceptowana przez Parlament. Ustala ona cele ekologiczne do 2010 i 2025 r. Opracowany w 2002 r. „Program Wykonawczy do II Polityki ekologicznej państwa, na lata 2002 – 2010” jest dokumentem o charakterze operacyjnym, tj. wskazującym wykonawców i terminy realizacji konkretnych zadań lub pakietów zadań, przewidzianych do realizacji, zgodnie z polityką ekologiczną państwa w latach 2002 – 2010, a także szacującym niezbędne nakłady i źródła ich finansowania.

Politykę ekologiczną, obejmującą lata 2003 – 2006 oraz 2007 – 2010, należy traktować jako aktualizację i uszczegółowienie długookresowej „II Polityki ekologicznej państwa”, przede wszystkim w nawiązaniu do priorytetowych kierunków działania określonych w przyjętym VI Programie działań Unii Europejskiej w dziedzinie środowiska.

W Unii Europejskiej funkcjonują średniookresowe programy działań na rzecz środowiska, tak więc dostosowana do wymagań nowej ustawy „Polityka ekologiczna państwa na lata 2003 – 2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007 – 2010” wpisuje się również w funkcjonującą w tej dziedzinie praktykę. Aktualny, szósty program takich działań obowiązuje właśnie do 2010 r. Jest to tym bardziej warte podkreślenia, że znaczną część objętych „Polityką ...” działań Polska będzie realizować już jako członek Unii.

„Polityka ekologiczna państwa na lata 2003 – 2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007 – 2010” została przygotowana i będzie realizowana równolegle ze sporządzonym i wielokrotnie aktualizowanym „Narodowym programem przygotowania do członkostwa”, a zwłaszcza przyjętym dokumentem zawierającym końcowe ustalenia i przyjęte przez Polskę zobowiązania (CONF-PL 95/01).

Ustawa Prawo ochrony środowiska w art. 13 stwierdza, że polityka ekologiczna państwa ma na celu stworzenie warunków niezbędnych do realizacji ochrony środowiska.

We współczesnym świecie oznacza to przede wszystkim, że polityka ta powinna być elementem równoważenia rozwoju kraju i harmonizowania z celami ochrony środowiska celów gospodarczych i społecznych. Oznacza to także, że realizacja polityki ekologicznej państwa w coraz większym stopniu powinna dokonywać się poprzez zmiany modelu produkcji i konsumpcji, zmniejszanie materiałochłonności, wodochłonności i energochłonności gospodarki oraz stosowanie

najlepszych dostępnych technik i dobrych praktyk gospodarowania, a dopiero w dalszej kolejności poprzez typowo ochronne, tradycyjne działania takie jak oczyszczanie gazów odlotowych i ścieków, unieszkodliwianie odpadów.

Oznacza to również, że aspekty ekologiczne powinny być obligatoryjnie włączane do polityk sektorowych we wszystkich dziedzinach gospodarowania, a także do strategii i programów rozwoju na szczeblu regionalnym i lokalnym.

Nadrzędną wartością w polityce ekologicznej państwa jest człowiek, co oznacza, że zdrowie społeczeństwa, komfort środowiska, w którym żyją i pracują ludzie, życie obywatela są głównym kryterium realizacji polityki ekologicznej na każdym szczeblu. Polityka ekologiczna państwa ma służyć zaspokojeniu rosnących potrzeb człowieka.

Wiodącą zasadą polityki ekologicznej państwa jest przyjęta w Konstytucji RP zasada zrównoważonego rozwoju, która uzyskała prawo obywatelstwa wśród społeczeństw świata w wyniku Konferencji Narodów Zjednoczonych w Rio de Janeiro w 1992 r. Istotą zrównoważonego rozwoju jest równorzędne traktowanie racji społecznych, ekonomicznych i ekologicznych.

Właściwemu osiągnięciu celów polityki ekologicznej sprzyja przestrzeganie następujących zasad:

- Zasada równorzędności polityki ekologicznej, gospodarczej i społecznej.
- Zasada integralności polityki ekologicznej z każdą wyodrębnioną polityką sektorową - w skali państwa z polityką międzynarodową, (uwzględnienie celów ekologicznych na równi z celami gospodarczymi i społecznymi).
- Zasada równego dostępu do środowiska przyrodniczego i jednakowego obowiązku jego ochrony.
- Zasada „zanieczyszczający płaci” (odpowiedzialność za skutki zanieczyszczenia i stwarzania zagrożeń ponosi jednostka użytkująca zasoby środowiska),
- Zasada uspołecznienia przez stworzenie warunków do uczestnictwa obywateli,
- Zasada ekonomizacji polityki ekologicznej, czyli osiągnięcia postawionych celów minimalnym nakładem sił i środków.
- Zasada przezorności (podwojenie działań, gdy pojawia się uzasadnione prawdopodobieństwo wystąpienia problemu),
- Zasada prewencji (podejmowanie działań zabezpieczających na wszystkich etapach realizacji przedsięwzięć),
- Zasada stosowania najlepszych dostępnych technik (BAT),
- Zasada subsydiarności (stopniowe przekazywanie kompetencji i uprawnień na niższych szczeblach zarządzania środowiskiem).

W „II Polityce ekologicznej państwa”, przyjętej przez Radę Ministrów w czerwcu 2000r., a następnie przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej w sierpniu 2001r., ustalone zostały następujące ważniejsze limity krajowe, związane z racjonalnym wykorzystaniem zasobów naturalnych i poprawą stanu środowiska:

- **zmniejszenie wodochłonności produkcji o 50% w stosunku do stanu w 1990r.** (w przeliczeniu na PKB i wartość sprzedaną w przemyśle);

- **ograniczenie materiałochłonności produkcji o 50% w stosunku do 1990r.** w taki sposób, aby uzyskać co najmniej średnie wielkości dla państw OECD (w przeliczeniu na jednostkę produkcji, wartość produkcji lub PKB);
- **ograniczenie zużycia energii o 50% w stosunku do 1990r. i 25% w stosunku do 2000r.**
(w przeliczeniu na jednostkę produkcji, wartość produkcji lub PKB);
- **dwukrotne zwiększenie udziału odzyskiwanych i ponownie wykorzystywanych w procesach produkcyjnych odpadów przemysłowych w porównaniu ze stanem z 1990r.;**
- **odzyskanie i powtórne wykorzystanie co najmniej 50% papieru i szkła z odpadów komunalnych;**
- **pełna (100%) likwidacja zrzutów ścieków nieoczyszczonych z miast i zakładów przemysłowych;**
- **zmniejszenie ładunku zanieczyszczeń odprowadzanych do wód powierzchniowych, w stosunku do stanu z 1990 r., z przemysłu o 50%, z gospodarki komunalnej (na terenie miast i osiedli wiejskich) o 30% i ze spływu powierzchniowego – również o 30%;**
- **ograniczenie emisji pyłów o 75%, dwutlenku siarki o 56%, tlenków azotu o 31%, niemetanowych lotnych związków organicznych o 4% i amoniaku o 8% w stosunku do stanu w 1990 r.;**
- **do końca 2005r. wycofać z użytkowania etylinę i przejść wyłącznie na stosowanie benzyny bezołowiowej.**

Wszystkie wymienione limity dotyczą celów do osiągnięcia najpóźniej do 2010 r.

Limity powyższe nie były korygowane przy sporządzaniu „Polityki ekologicznej państwa na lata 2003 – 2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007 - 2010”. W programach gminnych mogą zostać ujęte w zależności od specyficznych warunków gminy.

Cele polityki ekologicznej realizowane są w następujących dziedzinach:

➤ *Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne użytkowanie zasobów przyrody.*

Główne cele:

w zakresie ochrony przyrody i krajobrazu

- utrzymanie na odpowiednim poziomie różnorodności biologicznej i krajobrazowej,
- zwiększenie powierzchni obszarów chronionych (do 1/3 terytorium kraju),
- renaturalizacja i poprawa stanu najcenniejszych, zniszczonych ekosystemów i siedlisk,
- restytucja wybranych gatunków
- ochrona zasobów gleb użytkowanych przyrodniczo przed ich wyłączeniem z tego użytkowania,
- rekultywacja i renaturalizacja obszarów zdegradowanych,
- zwiększenie skuteczności ochrony obszarów objętych ochroną prawną,
- rozwój prac badawczych i inwentaryzacyjnych w zakresie oceny stanu i rozpoznania zagrożeń bioróżnorodności,
- utrzymanie krajobrazu rolniczego, zwiększenie wsparcia i rozwoju rolnictwa ekologicznego,
- zapewnienie ochrony i racjonalnego gospodarowania bioróżnorodnością,
- wzrost stanu świadomości ekologicznej społeczeństwa i władz lokalnych,
- zachowanie tradycyjnych praktyk gospodarczych na terenach przyrodniczo cennych,

- zapewnienie przeciwdziałania wprowadzania obcych gatunków, zagrażających integralności naturalnych ekosystemów i siedlisk.

w zakresie ochrony i zrównoważonego rozwoju lasów

- wzbogacanie i racjonalne użytkowanie zasobów leśnych,
- dalsze zwiększanie lesistości, stałe powiększanie zasobów leśnych,
- rozszerzanie zasięgu renaturalizacji obszarów leśnych,
- kształtowanie lasu wielofunkcyjnego (poprawa funkcji wodochronnej, klimatotwórczej, glebochronnej),
- wdrożenie zasad ochrony i powiększenie różnorodności biologicznej w lasach na poziomie genetycznym, gatunkowym i ekosystemowym,
- zachowanie zdrowotności i żywotności ekosystemów leśnych,
- zapewnienie ochrony leśnych zasobów genowych,
- racjonalne, zgodne z zasadami przyrody, użytkowanie zasobów leśnych,
- zachowanie w stanie zbliżonym do naturalnego lub odtworzenie śródleśnych zbiorników wodnych,
- utrzymanie i wzmacnianie społeczno – ekonomicznej funkcji lasów,
- ochrona gleb leśnych,
- wprowadzanie zadrzewień i zakrzewień jako czynnika ochrony różnorodności biologicznej i krajobrazowej oraz racjonalnego użytkowania przestrzeni przyrodniczej,
- zapewnienie lasom i zadrzewieniom właściwego znaczenia w planowaniu przestrzennym,
- poprawa stanu i produktywności lasów prywatnych.

w zakresie ochrony gleb

- przeciwdziałanie przejmowania gleb nadających się do wykorzystania rolniczego lub leśnego na inne cele, zwłaszcza inwestycyjne,
- podniesienie poziomu wiedzy użytkowników gleb i gruntów w zakresie możliwości eksploatacji gleb,
- doskonalenie struktur organizacyjnych zajmujących się problematyką ochrony gleb, racjonalnego ich użytkowania, przygotowania programów działań w tym zakresie,
- wprowadzenie w rolnictwie sposobu produkcji zgodnego z ustawą o rolnictwie ekologicznym,
- objęcie monitoringiem gleb rejestracji zmian wynikających z rodzaju i intensywności eksploatacji oraz oddziaływania negatywnych czynników,
- przywracanie wartości użytkowej glebom, które uległy degradacji (oczyszczanie, rekultywacja, odbudowa właściwych stosunków wodnych),
- maksymalne zagospodarowanie terenów przemysłowych.

w zakresie ochrony zasobów kopalin i wód podziemnych

- ograniczenie wydobycia kopalin, jeśli możliwe jest znalezienie substytutu danego surowca,
- zwiększenie efektywności wykorzystania rozpoznanych i eksploatowanych złóż,
- objęcie ochroną zasobów kopalin leczniczych i wód podziemnych, zwłaszcza głównych zbiorników tych wód,
- poszerzanie wiedzy o budowie geologicznej Polski i kontynuowanie prac w zakresie poszukiwania, rozpoznawania i dokumentowania nowych złóż,
- ograniczanie naruszeń środowiska towarzyszących eksploatacji kopalin i pracom geologicznym.

w zakresie biotechnologii i organizmów zmodyfikowanych genetycznie

- podnoszenie świadomości społecznej w zakresie biotechnologii i bezpieczeństwa biologicznego,
- rozwijanie współpracy międzynarodowej w zakresie bezpieczeństwa biologicznego

➤ **Zrównoważone wykorzystanie surowców, materiałów, wody i energii.**

Główne cele:

w zakresie materiałochłonności, wodochłonności, energochłonności i odpadowości gospodarki:

- wprowadzenie systemu kontroli wodochłonności produkcji,
- ograniczenie zużycia wody z wód podziemnych,
- zmniejszenie energochłonności i materiałochłonności poprzez wprowadzenie nowoczesnych technologii,
- intensyfikacja stosowania obiegów zamkniętych oraz wtórnego wykorzystania mniej zanieczyszczonych ścieków,

w zakresie wykorzystania energii odnawialnej:

- wzrost produkcji ze źródeł odnawialnych,

w zakresie kształtowania stosunków wodnych i ochrony przed powodzią:

- eliminowanie wykorzystania wód podziemnych na cele przemysłowe,
- racjonalizacja zużycia wody,
- efektywna ochrona przed powodzią.

➤ **Środowisko i zdrowie. Poprawa jakości środowiska i wzrost bezpieczeństwa ekologicznego.**

Główne cele:

w zakresie jakości wód:

- osiągnięcie dobrego stanu ekologicznego wszystkich rodzajów wód pod względem jakościowym i ilościowym,
- zapobieganie zanieczyszczeniom wód powierzchniowych i podziemnych ze szczególnym uwzględnieniem zapobiegania „u źródła”,
- ochrona wód Morza Bałtyckiego przed substancjami biogennymi i niebezpiecznymi oraz przed nadmiernym eksploatowaniem zasobów żywych,
- przywracanie wodom podziemnym i powierzchniowym właściwego stanu ekologicznego, a przez to zapewnienie odpowiednich źródeł poboru wody do picia,
- zlewniowe zarządzanie gospodarką wodną i jakością wód,

w zakresie ochrony powietrza przed zanieczyszczeniem:

- poprawa stanu czystości powietrza,
- uzyskanie norm emisyjnych wymaganych przez przepisy UE,
- konsekwentne przechodzenie na likwidację zanieczyszczeń „u źródła”,
- coraz szersze normowanie emisji w przemyśle, energetyce i transporcie,
- wprowadzanie norm ograniczających emisję do powietrza zanieczyszczeń w procesie produkcyjnym (w pełnym cyklu życia produktów i wyrobów),

w zakresie gospodarowania odpadami:

- pełne wprowadzanie w życie regulacji prawnych dot. odpadów,
- zapobieganie powstawaniu odpadów, przy rozwiązywaniu problemu odpadów „u źródła”,
- zwiększenie poziomu odzysku odpadów,
- stwarzanie podstaw dla nowoczesnego gospodarowania odpadami komunalnymi,
- zbudowanie krajowego systemu unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych,

w zakresie bezpieczeństwa chemicznego:

- włączenie się Polski do realizacji międzynarodowych programów związanych z bezpieczeństwem chemicznym i biologicznym,
- harmonizowanie polskich przepisów prawnych z przepisami UE oraz wdrażanie wymogów i zaleceń,

w zakresie poważnych awarii:

- eliminowanie lub zmniejszenie skutków dla środowiska z tytułu poważnych awarii,
- sporządzenie ocen ryzyka obiektów, planów operacyjno – ratowniczych wojewódzkich i powiatowych planów zarządzania ryzykiem,
- doskonalenie istniejącego systemu ratowniczego na wypadek zaistnienia awarii i klęsk żywiołowych,
- wprowadzenie systemu ubezpieczeń ekologicznych,

w zakresie hałasu i promieniowania elektromagnetycznego:

- zmniejszenie skali narażenia ludności na ponadnormatywny poziom hałasu,
- nie dopuszczanie do pogorszenia się klimatu akustycznego tam, gdzie obecnie sytuacja jest korzystna,
- kontrola i ograniczenie emisji do środowiska promieniowania niejonizującego,
- stworzenie struktur zajmujących się monitorowaniem i badaniem pól elektromagnetycznych,
- kształtowanie zieleni zorganizowanej pełniącej funkcje ochronne,
- harmonizacja polskich przepisów z odpowiednimi dyrektywami UE,
- poprawa systemu transportu zbiorowego,
- produkcja urządzeń i pojazdów o hałaśliwości zgodnej z normami międzynarodowymi,

w zakresie przeciwdziałania zmianom klimatu:

- włączenie się Polski do wysiłków społeczności międzynarodowej na rzecz ochrony klimatu globalnego,
- zintegrowanie polskiej polityki ochrony klimatu z polityką UE,
- wypełnienie przez Polskę zobowiązań do redukcji emisji gazów cieplarnianych o 6 % w stosunku do roku bazowego,
- zapewnienie realizacji polityki ochrony klimatu na poziomie sektorów gospodarczych i przedsiębiorstw.

9.2 Założenia wyjściowe Programu ochrony środowiska województwa mazowieckiego

Celem nadrzędnym *Programu Ochrony Środowiska Województwa Mazowieckiego na lata 2007 – 2010*, zwanego dalej *Programem*, jest **OCHRONA WALORÓW PRZYRODNICZYCH I POPRAWA STANDARDÓW ŚRODOWISKA**”

Program przygotowany został z udziałem szerokich konsultacji społecznych, przy uwzględnieniu głosów środowiska naukowego, gospodarczego, pracowniczego, kulturalnego i pozarządowego. Założenia do projektu dokumentu, materiały, wnioski przedstawiano w mediach, w Internecie.

Cele główne *Programu* obejmują:

- Zmniejszenie zanieczyszczeń środowiska (dotyczy wód powierzchniowych i podziemnych, gleb, odpadów, powietrza atmosferycznego, hałasu i promieniowania elektromagnetycznego);
- Zrównoważone wykorzystanie materiałów, wody i energii;
- Rozwój proekologicznych form działalności w gospodarce (w szczególności w rolnictwie, transporcie i eksploatacji kopalni);
- Utworzenie spójnego systemu obszarów chronionych, ochronę ekosystemów cennych pod względem przyrodniczym, ochronę i rozwój ekosystemów leśnych;
- Poprawę bezpieczeństwa ekologicznego (w zakresie ochrony przed powodzią, suszą, osuwiskami i pożarami, a także zmniejszenia ryzyka związanego z transportem substancji niebezpiecznych oraz występowaniem awarii przemysłowych);
- Wzrost poziomu wiedzy ekologicznej (w zakresie edukacji ekologicznej w społeczeństwie, a także w działalności gospodarczej).

Program obejmuje następujące zagadnienia merytoryczne:

- ochronę środowiska przyrodniczego,
- gospodarkę leśną,
- gospodarkę wodną,
- ochronę środowiska przed zanieczyszczeniami,
- sprawy bezpieczeństwa ekologicznego,
- kształtowania świadomości ekologicznej,
- propagowania proekologicznych form działalności gospodarczej.

Misją programu jest **POPRAWA JAKOŚCI ŻYCIA I BEZPIECZEŃSTWA EKOLOGICZNEGO MIESZKAŃCÓW WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO.**

Powyższa misja będzie realizowana poprzez priorytety i działania ekologiczne województwa, z którymi będą spójne powiatowe i gminne priorytety i działania planowane w programach ochrony środowiska. *Program* będzie realizowany przez cele długoterminowe, nazywane dalej priorytetami, obejmujące lata 2007-2013 oraz przez cele krótkoterminowe (szczegółowe) w ramach każdego z celów długoterminowych, realizowane w latach 2007 - 2010.

W niniejszym *Programie* przyjęto następujące **priorytety ekologiczne** dla województwa mazowieckiego :

- **Ochrona zasobów wodnych, ochrona przed powodzią i suszą, gospodarka wodno-ściekowa;**
- **Racjonalna gospodarka odpadami;**
- **Ochrona powietrza atmosferycznego przed zanieczyszczeniami ;**
- **Ochrona i zwiększanie zasobów przyrody, w szczególności różnorodności biologicznej.**

Poza w/w priorytetami ekologicznymi w *Programie* uwzględniono również zadania dotyczące:

- ochrony przed hałasem (w szczególności drogowym),
- ochrony powierzchni ziemi (gleby i zasobów surowców mineralnych),
- racjonalizacji wykorzystania zasobów surowców i energii (w tym energii odnawialnej),
- ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym,
- ochrony przed skutkami poważnych awarii przemysłowych,
- wzmacnianie systemu zarządzania ochrona środowiska,
- poprawy świadomości ekologicznej społeczeństwa.

10 USTALENIA PROGRAMU

10.1 *Priorytety i działania ekologiczne*

Misją⁶ Programu jest

**POPRAWA JAKOŚCI ŻYCIA I BEZPIECZEŃSTWA EKOLOGICZNEGO
MIESZKAŃCÓW GMINY SIEDLCE**

Powyższa misja będzie realizowana poprzez priorytety i działania ekologiczne Gminy, z którymi będą spójne gminne priorytety i działania planowane w programach ochrony środowiska. Program będzie realizowany przez cele długoterminowe, nazywane dalej priorytetami, obejmujące lata 2009-2014 oraz przez cele krótkoterminowe (szczegółowe) w ramach każdego z celów długoterminowych, realizowane w latach 2009 - 2011.

Cele długoterminowe Programu to:

- zmniejszenie zanieczyszczeń środowiska,
  - kontynuacja działań związanych z poprawą jakości wód
  - kontynuacja działań związanych z ochroną powierzchni ziemi
  - racjonalna gospodarka odpadami
  - kontynuacja działań związanych z poprawą jakości powietrza atmosferycznego
  - kontynuacja działań związanych z ochroną przed hałasem
  - kontynuacja działań związanych z ochroną przed promieniowaniem elektromagnetycznym
- zrównoważone wykorzystanie materiałów, wody i energii oraz rozwój proekologicznych form działalności gospodarczej:
  - Zmniejszenie deficytu wód powierzchniowych i podziemnych
  - Zmniejszenie energochłonności gospodarki i wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii
  - Zmniejszenie presji działalności rolniczej na środowisko naturalne
  - Zmniejszenie presji środków transportu na środowisko naturalne
- Utworzenie spójnego systemu obszarów chronionych
- Zwiększenie lesistości i ochrona lasów
- Poprawa stanu bezpieczeństwa ekologicznego
  - Ograniczenie skutków występowania powodzi i suszy

---

⁶ Misja zgodna z dokumentem „Program ochrony środowiska województwa mazowieckiego na lata 2007 – 2010”

- Minimalizacja skutków występowania niekorzystnych zjawisk geodynamicznych
  - Doskonalenie systemu przeciwdziałania zagrożeniom pożarowym i likwidacji pożarów
  - Ograniczenie ryzyka wystąpienia awarii przemysłowych i minimalizacja ich skutków
  - Poprawa organizacji transportu substancji niebezpiecznych
-
- Podnoszenie poziomu wiedzy ekologicznej
    - Poprawa stanu świadomości ekologicznej mieszkańców i administracji
    - Wzmocnienie struktur zarządzania środowiskiem
    - Aktywizacja działań na rzecz zrównoważonego wykorzystania zasobów środowiska w różnych sektorach gospodarki
    - Zwiększanie aktywności podmiotów gospodarczych na rzecz ochrony środowiska

10.2 Program zadaniowy

TABELA NR 5 Przedsięwzięcia (pозainwestycyjne i inwestycyjne) planowane do realizacji w latach 2009 – 2016

Lp.	Nazwa zadania	Planowany termin realizacji zadania	Jednostka realizacyjna	Koszty realizacji [tys. zł]	Źródła finansowania
Zadania pozainwestycyjne					
1.	Okresowe przeglądy ujęć wody i stacji uzdatniania wody, prawidłowa konserwacja, remonty	Zadanie ciągłe	Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. Siedlce	1.000,00	PWIK Siedlce
2.	Konserwacja i remont sieci wodociągowych, monitoring przepompowni	Zadanie ciągłe	Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. Siedlce	5.000,00	PWIK Siedlce
3.	Zalesianie terenów nie nadających się do uprawy i na wniosek właścicieli	Zadanie ciągłe	Właściciele działek	25,00	Właściciele działek
4.	Edukacja ekologiczna	Zadanie ciągłe	Szkoły	14,00	Budżet gminy
Zadania inwestycyjne					
1.	Ekrany akustyczne i wymiana okien w budynkach mieszkalnych położonych w pobliżu drogi E2	2009-2011	Zarządca drogi, Generalny Dyrektor Dróg Krajowych i Autostrad	5.000,00	Zarządca drogi
2.	Rekultywacja gruntów wyrobisk pożwirowych - Białki	2009-2015	Prywatni właściciele	1.000,00	Prywatni właściciele
3.	Budowa kanalizacji w Chodowie II etap	2009-2010	Urząd Gminy	4.400,00	Budżet Gminy, fundusze strukturalne, fundusze krajowe
4.	Budowa kanalizacji w Stoku Lackim II etap	2009-2011	Urząd Gminy	4.300,00	Budżet Gminy, fundusze strukturalne, fundusze krajowe
5.	Budowa kanalizacji w Ujrzanowie	2009	Urząd Gminy, Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. Siedlce	3 000,00	Budżet Gminy, fundusze strukturalne, fundusze krajowe
6.	Budowa sieci kanalizacyjnej w miejscowościach: Stok Lacki ul. Siedlecka, Pruszyń-Pieńki, Pruszyń, Pruszynek, Błogoszcz, Wólka Leśna	2009-2012	Urząd Gminy	26.000,00	Budżet Gminy, fundusze strukturalne, fundusze krajowe
7.	Budowa kanalizacji w Żelkowie-Kolonii	2009-2011	Urząd Gminy, Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. Siedlce	15.000,00	Budżet Gminy, fundusze strukturalne, fundusze krajowe
8.	Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości: Pustki, Grubale, Osiny, Biel, Pruszyń-Pieńki (za torami)	2010 – 2012	Urząd Gminy	5.000,00	Budżet Gminy, fundusze strukturalne, fundusze krajowe

9.	Budowa kanalizacji w miejscowości Rakowiec Wołyńce i Wołyńce -Kolonia	2011 - 2013	Urząd Gminy	3.900,00	Budżet Gminy, fundusze strukturalne, fundusze krajowe
10.	Budowa sieci wodociągowej w ulicy Kazimierzowskiej i Ogrodowej w Siedlcach	2009	Urząd Gminy	440,00	Budżet Gminy,
11.	Modernizacja stacji uzdatniania wody w Stoku Lackim-Folwark	2009 – 2010	Urząd Gminy	1 000,00	Budżet Gminy, fundusze strukturalne, fundusze krajowe
12.	Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Golice-Kolonia	2013	Urząd Gminy		Budżet Gminy, fundusze strukturalne, fundusze krajowe
13.	Rozbudowa sieci wodociągowej w miejscowości Pruszyń	2016	Urząd Gminy		Budżet Gminy, fundusze strukturalne, fundusze krajowe

Źródło: dane pochodzące z gminy

TABELA NR 6 Harmonogram działań krótkoterminowych

LP.	Nazwa zadania	Planowany termin realizacji zadania	Jednostka realizacyjna	Źródła finansowania
1.	Ograniczenie odprowadzania nieczyszczonych ścieków do wód: ⁷ — intensyfikacja stosowania obiegów zamkniętych oraz wtórnego wykorzystania mniej zanieczyszczonych ścieków	Do 2010	Wojewoda, samorządy– i im podległe jednostki, podmioty gospodarcze, WIOŚ	Budżet państwa, środki własne samorządów, krajowe fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej, EFRR, EFROW, środki własne podmiotów gospodarczych, banki kredyty preferencyjne oraz komercyjne kredyty bankowe
2.	Likwidacja wyrobów azbestowych na terenie Gminy Siedlce	Do 2032	Urząd Gminy Siedlce	Budżet państwa, środki własne samorządów, krajowe fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej

⁷ „Program ochrony środowiska województwa mazowieckiego na lata 2007 – 2010”

LP.	Nazwa zadania	Planowany termin realizacji zadania	Jednostka realizacyjna	Źródła finansowania
3.	<p>Ochrona gleb użytkowanych rolniczo:</p> <ul style="list-style-type: none"> - przeciwdziałanie przejmowania gleb nadających się do wykorzystania rolniczego lub leśnego na inne cele, zwłaszcza inwestycyjne, - podniesienie poziomu wiedzy użytkowników gleb i gruntów w zakresie możliwości eksploatacji gleb, doskonalenie struktur organizacyjnych zajmujących się problematyką ochrony gleb, racjonalnego ich użytkowania, przygotowania programów działań w tym zakresie. - wprowadzenie w rolnictwie sposobu produkcji zgodnego z ustawą o rolnictwie ekologicznym, objęcie monitoringiem gleb rejestracji zmian wynikających z rodzaju i intensywności eksploatacji oraz oddziaływania negatywnych czynników, - przywracanie wartości użytkowej glebom, które uległy degradacji (oczyszczanie, rekultywacja, odbudowa właściwych stosunków wodnych), - maksymalne zagospodarowanie terenów przemysłowych <p>Rekultywacja terenów zdegradowanych</p>	Zadanie ciągłe	Wojewoda, samorządy – i im podległe jednostki, podmioty gospodarcze, ARiMR,	Budżet państwa, środki własne samorządów, krajowe fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej, EkoFundusz, Fundusze Strukturalne – EFRR, EFROW, środki własne podmiotów gospodarczych, F, banki kredyty preferencyjne oraz komercyjne kredyty bankowe
4.	Gospodarowanie odpadami wg harmonogramu zawartego w Gminnym Planie Gospodarki Odpadami	Zadanie ciągłe	Gmina	Gmina
5.	<p>Zmniejszenie przekroczeń dopuszczalnych poziomów stężeń</p> <p>Ograniczenie emisji niskiej</p>	Zadanie ciągłe	Wojewoda, samorządy terytorialne – i im podległe jednostki, GDDKiA, podmioty gospodarcze, WIOS	budżet państwa, środki własne samorządów, krajowe FOŚiGW, EkoFundusz, Fundusze Strukturalne – EFRR, FS, środki własne podmiotów gospodarczych, Banki – kredyty preferencyjne oraz komercyjne
6.	<p>Ograniczenie uciążliwości akustycznej dla mieszkańców w miejscach poważnego naruszenia standardów</p> <p>Ocena stanu akustycznego środowiska i obserwacja zmian</p>	Zadanie ciągłe	Wojewoda, samorządy terytorialne – i im podległe jednostki, GDDKiA, podmioty gospodarcze, WIOS	budżet państwa, środki własne samorządów, krajowe FOŚiGW, Fundusze Strukturalne – EFRR, FS, środki własne podmiotów gospodarczych, Banki – kredyty preferencyjne oraz komercyjne

LP.	Nazwa zadania	Planowany termin realizacji zadania	Jednostka realizacyjna	Źródła finansowania
7.	Ochrona przed polami elektromagnetycznymi	Zadanie ciągłe	Wojewoda, samorządy terytorialne – i im podległe jednostki, podmioty gospodarcze	budżet państwa, środki własne samorządów, krajowe FOŚiGW, środki własne podmiotów gospodarczych
8.	Efektywne zarządzanie zasobami wodnymi Racionalizacja wykorzystania zasobów wodnych: <ul style="list-style-type: none"> - wprowadzenie normatywnów zużycia wody w wybranych, szczególnie wodochłonnych procesach produkcyjnych w oparciu o dane o najlepszych dostępnych technikach (BAT), - opracowanie i wprowadzenie systemu kontroli wodochłonności produkcji w formie obowiązkowej rejestracji zużycia wody do celów przemysłowych i rolniczych w przeliczeniu na jednostkę produktu, - ograniczenie zużycia wody z ujęć podziemnych, - właściwe utrzymanie wód i urządzeń wodnych, - intensyfikacja stosowania zamkniętych obiegów wody Zmniejszenie narastającego deficytu wód podziemnych i powierzchniowych	Zadanie ciągłe	Wojewoda, samorządy terytorialne – i im podległe jednostki, RZGW, podmioty gospodarcze, WIOŚ	budżet państwa, środki własne samorządów, krajowe FOŚiGW, EkoFundusz, Fundusze Strukturalne – EFRR, EFRROW, środki własne podmiotów gospodarczych, Banki – kredyty preferencyjne oraz komercyjne
9.	Zmniejszenie energochłonności gospodarki Wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii, wzrost produkcji ze źródeł odnawialnych	Zadanie ciągłe	Wojewoda, samorządy terytorialne – i im podległe jednostki, podmioty gospodarcze	budżet państwa, środki własne samorządów, krajowe FOŚiGW, Fundusze Strukturalne – EFRR, FS, środki własne podmiotów gospodarczych, Banki – kredyty preferencyjne oraz komercyjne
10.	Zmniejszenie presji rolnictwa na środowisko naturalne	Zadanie ciągłe	Wojewoda, samorządy terytorialne – i im podległe jednostki, podmioty gospodarcze	budżet państwa, środki własne samorządów, krajowe FOŚiGW, Eko-Fundusz, Fundusze Strukturalne – EFRROW, środki własne podmiotów gospodarczych, Banki – kredyty preferencyjne oraz komercyjne
11.	Zmniejszenie presji środków transportu na środowisko naturalne	Zadanie ciągłe	Wojewoda, samorządy terytorialne – i im podległe jednostki, GDDKiA,	budżet państwa, środki własne samorządów, krajowe FOŚiGW, Fundusze Strukturalne – EFRR, FS, środki własne podmiotów gospodarczych, Banki – kredyty preferencyjne

LP.	Nazwa zadania	Planowany termin realizacji zadania	Jednostka realizacyjna	Źródła finansowania
12.	<p>Racjonalizacja gospodarowania kopalinami:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ograniczenie wydobycia kopaliny, jeśli możliwe jest znalezienie substytutu danego surowca, - zwiększenie efektywności wykorzystania rozpoznanych i eksploatowanych złóż 	Zadanie ciągłe	<p>podmioty gospodarcze</p> <p>Wojewoda, samorządy terytorialne – i im podległe jednostki, podmioty gospodarcze</p>	<p>oraz komercyjne</p> <p>budżet państwa, środki własne samorządów, krajowe FOŚiGW, Fundusze Strukturalne – EFRR, środki własne podmiotów gospodarczych, Banki – kredyty preferencyjne oraz komercyjne</p>
13.	<p>Ochrona, rozwój i uporządkowanie systemu obszarów chronionych:</p> <ul style="list-style-type: none"> - utrzymanie na odpowiednim poziomie różnorodności biologicznej i krajobrazowej, - zwiększanie powierzchni obszarów chronionych, - renaturalizacja i poprawa stanu najcenniejszych, zniszczonych ekosystemów i siedlisk, - restytucja wybranych gatunków - ochrona zasobów gleb użytkowanych przyrodniczo przed ich wyłączeniem z tego użytkowania, - utrzymanie krajobrazu rolniczego, zwiększenie wsparcia i rozwoju rolnictwa ekologicznego, - zapewnienie ochrony i racjonalnego gospodarowania bioróżnorodnością, - wzrost stanu świadomości ekologicznej społeczeństwa i władz lokalnych, - zachowanie tradycyjnych praktyk gospodarczych na terenach przyrodniczo cennych. <p>Kształtowanie polityki zagospodarowania przestrzennego respektującej wartości przyrodnicze i krajobrazowe</p> <p>Ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów</p>	Zadanie ciągłe	<p>Wojewoda, samorządy terytorialne – i im podległe jednostki</p>	<p>budżet państwa, środki własne samorządów, krajowe FOŚiGW, EkoFundusz, Fundusze Strukturalne – EFRR, EFROW, środki własne podmiotów gospodarczych, Banki – kredyty preferencyjne oraz komercyjne</p>

LP.	Nazwa zadania	Planowany termin realizacji zadania	Jednostka realizacyjna	Źródła finansowania
14.	<p>Ochrona ekosystemów leśnych, poprawa lesistości:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wzbogacanie i racjonalne użytkowanie zasobów leśnych, - dalsze zwiększanie lesistości, stałe powiększanie zasobów leśnych, - rozszerzanie zasięgu renaturalizacji obszarów leśnych, - kształtowanie lasu wielofunkcyjnego (poprawa funkcji wodochronnej, klimatotwórczej, glebochronnej), - zachowanie zdrowotności i żywotności ekosystemów leśnych, - racjonalne, zgodne z zasadami przyrody, użytkowanie zasobów leśnych, - zachowanie w stanie zbliżonym do naturalnego lub odtworzenie śródleśnych zbiorników wodnych, - utrzymanie i wzmacnianie społeczno – ekonomicznej funkcji lasów, - ochrona gleb leśnych, - wprowadzanie zadrzewień i zakrzewień jako czynnika ochrony różnorodności biologicznej i krajobrazowej oraz racjonalnego użytkowania przestrzeni przyrodniczej, - zapewnienie lasom i zadrzewieniom właściwego znaczenia w planowaniu przestrzennym, - poprawa stanu i produktywności lasów prywatnych. 	Zadanie ciągłe	Wojewoda, samorządy terytorialne – i im podległe jednostki, RDLP	budżet państwa, środki własne samorządów, krajowe FOŚiGW, Fundusze Strukturalne – EFRR, EFR-
15.	<p>Właściwe zagospodarowanie terenów zagrożonych powodzią oraz suszą hydrologiczną, zwiększanie retencyjności stanu przeciwpowodziowych i urządzeń technicznych</p> <p>Ograniczenie skutków procesów geodynamicznych głównie denudacji i erozji naturalna np. poprzez zalesianie.</p>	Zadanie ciągłe	<p>Wojewoda, samorządy terytorialne – i im podległe jednostki, RZGW, GDDKIA, podmioty gospodarcze</p> <p>Samorządy terytorialne (powiaty, gminy), podmioty gospodarcze</p>	<p>budżet państwa, środki własne samorządów, krajowe FOŚiGW, Fundusze Strukturalne – EFRR, środki własne podmiotów gospodarczych, Banki – kredyty preferencyjne oraz komercyjne</p>
16.	Poprawa stanu ochrony przeciwpowodziowej	Zadanie ciągłe	Wojewoda, samorządy terytorialne – i im podległe	budżet państwa, środki własne samorządów, krajowe FOŚiGW,

LP.	Nazwa zadania	Planowany termin realizacji zadania	Jednostka realizacyjna	Źródła finansowania
			jednostki,	środki własne podmiotów gospodarczych, Banki – kredyty preferencyjne oraz komercyjne
17.	Zmniejszenie zagrożenia w przypadku wystąpienia awarii: - eliminowanie lub zmniejszenie skutków dla środowiska z tytułu poważnych awarii, - doskonalenie istniejącego systemu ratowniczego na wypadek zaistnienia awarii i klęsk żywiołowych, - wprowadzenie systemu ubezpieczeń ekologicznych	Zadanie ciągłe	Wojewoda, samorządy terytorialne – i im podległe jednostki, podmioty gospodarcze, WIOŚ	budżet państwa, środki własne samorządów, krajowe FOŚiGW, Fundusze Strukturalne – EFRR, środki własne podmiotów gospodarczych, Banki – kredyty preferencyjne oraz komercyjne
	Zapewnienie bezpiecznego transportu substancji niebezpiecznych	Zadanie ciągłe	Wojewoda, samorządy terytorialne – i im podległe jednostki, GDDKiA, podmioty gospodarcze	budżet państwa, środki własne samorządów, krajowe FOŚiGW, Fundusze Strukturalne – EFRR, środki własne podmiotów gospodarczych, Banki – kredyty preferencyjne oraz komercyjne
18.	Wzrost świadomości ekologicznej społeczeństwa	Zadanie ciągłe	Wojewoda, samorządy terytorialne – i im podległe jednostki, Organizacje pozarządowe, WIOŚ	budżet państwa, środki własne samorządów, krajowe FOŚiGW, Fundusze Strukturalne – EFRR, EFS, środki własne podmiotów gospodarczych, Banki – kredyty preferencyjne oraz komercyjne
19.	Wzmocnienie instytucjonalne	Zadanie ciągłe	Wojewoda, samorządy terytorialne – i im podległe jednostki	budżet państwa, środki własne samorządów, krajowe FOŚiGW, Fundusze Strukturalne – EFS, środki własne podmiotów gospodarczych, Banki – kredyty preferencyjne oraz komercyjne
20.	Upowszechnianie ekologicznych zasad w gospodarce	Zadanie ciągłe	Wojewoda, samorządy terytorialne – i im podległe jednostki,	budżet państwa, środki własne samorządów, krajowe FOŚiGW, Fundusze Strukturalne – EFS, środki własne podmiotów gospodarczych, Banki – kredyty preferencyjne oraz komercyjne
21.	Zwiększanie aktywności podmiotów	Zadanie ciągłe	Wojewoda, samorządy	budżet państwa, środki własne

LP.	Nazwa zadania	Planowany termin realizacji zadania	Jednostka realizacyjna	Źródła finansowania
	gospodarczych na rzecz ochrony środowiska		terytorialne – i im podległe jednostki, Organizacje pozarządowe	samorządów, krajowe FOŚiGW, Fundusze Strukturalne – EFS, środki własne podmiotów gospodarczych, Banki – kredyty preferencyjne oraz komercyjne

11 WYTYCZNE DLA SAMORZĄDÓW

Przy sporządzaniu gminnych programów ochrony środowiska należy uwzględnić ustalenia zawarte w dokumentach:

- *Programie wykonawczym do II polityki ekologicznej państwa,*
- *Polityce ekologicznej państwa na lata 2003 - 2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010,*
- *Programie ochrony środowiska województwa mazowieckiego,*
- *Programie ochrony środowiska powiatu siedleckiego.*

Przy sporządzaniu gminnych programów ochrony środowiska muszą być uwzględniane wszystkie wymagania obowiązujących przepisów prawnych, dotyczących ochrony środowiska i racjonalnego wykorzystania zasobów naturalnych.

Przy sporządzaniu gminnych programów ochrony środowiska powinny być brane pod uwagę także różne programy rządowe, które w tym, czy innym stopniu dotyczą ochrony środowiska i racjonalnego wykorzystania zasobów naturalnych.

Programy gminy powinny składać się z trzech części:

- zadań własnych gminy (przedsięwzięcia, które będą finansowane w całości lub częściowo ze środków będących w dyspozycji gminy);
- zadań koordynowanych (pozostałe zadania związane z ochroną środowiska i racjonalnym wykorzystaniem zasobów naturalnych, które są finansowane ze środków przedsiębiorstw oraz ze środków zewnętrznych, będących w dyspozycji organów i instytucji szczebla wojewódzkiego i centralnego, bądź instytucji działających na terenie gminy, ale podległych bezpośrednio organom wojewódzkim lub centralnym).

Zadania własne powinny być w programie ujęte z pełnym zakresem informacji niezbędnej do kontroli ich realizacji (opis przedsięwzięcia, terminy realizacji, instytucja odpowiedzialna, koszty, źródła finansowania). Zadania koordynowane powinny być w programie ujęte z takim stopniem szczegółowości, jaki jest dostępny na terenie gminy.

Gminny Program Ochrony Środowiska powinien być skoordynowany ze sporządzanymi na szczeblu gminy programami sektorowymi, gminnymi programami rozwoju infrastruktury: mieszkalnictwa, transportu, zaopatrzenia w wodę, itd., gminnym planem gospodarowania odpadami, sporządzonym zgodnie z ustawą o odpadach, a także obejmującym obszar gminy programem ochrony powietrza, programem ochrony środowiska przed hałasem i programem ochrony wód, (jeżeli programy takie dla obszarów obejmujących daną jednostkę samorządową lub jego część zostały lub zostaną opracowane w związku z wymaganiami wynikającymi z ustawy Prawo ochrony środowiska).

Ponadto gminne programy ochrony środowiska powinny uwzględniać:

- zadania wynikające z ustawy o ochronie przyrody, tj. uwzględnienie rejestru pomników przyrody, stanowisk dokumentacyjnych użytków ekologicznych oraz zespołów przyrodniczo - krajobrazowych;

- zadania wynikające z ustawy Prawo geologiczne i górnicze w zakresie ochrony złóż kopalin i rekultywacji terenów poeksploatacyjnych;
- zadania wynikające z ustawy o przeznaczeniu gruntów leśnych do zalesienia w zakresie wyznaczenia obszarów do zalesienia;
- zadania wynikające z ustawy Prawo ochrony środowiska i ustawy o wprowadzeniu ustawy Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz zmianie niektórych ustaw w zakresie programu działań dotyczącego m.in.:
  - problematyki hałasu - opracowanie map akustycznych;
  - gospodarki wodnej i ochrony przeciwpowodziowej;
  - rolnictwa ekologicznego;
  - edukacji ekologicznej;
- rozwiązania wynikające ze strategii rozwoju województwa oraz planu zagospodarowania przestrzennego województwa;
- założenia z gminnych programów branżowych.

Polityka ekologiczna państwa wyznacza cele realizacyjne w postaci limitów krajowych. Limity te muszą znaleźć swoje odzwierciedlenie w wojewódzkich planach ochrony środowiska. W planach gminnych powinny być ujęte - wybiórczo lub w pełnym pakiecie - w zależności od specyficznych warunków danego powiatu lub gminy.

Realizacja polityki ekologicznej jest obowiązkiem Wójta Gminy. Sporządza on gminny program ochrony środowiska. Program uchwała Rada Gminy. Program jest opiniowany przez zarząd jednostki administracyjnej wyższego szczebla. Wójt składa Radzie Gminy co dwa lata sprawozdanie z wykonania programów.

12 ZAMIERZENIA GMINY W ZAKRESIE OCHRONY ŚRODOWISKA

Zamierzenia Gminy Siedlce w zakresie ochrony środowiska analizowano na podstawie ankiety i zadań długoterminowych w opracowanych dotychczas programach ochrony środowiska oraz innych dokumentach strategicznych samorządów. Analizą objęto następujące rodzaje dokumentów:

- programy ochrony środowiska,
- plany gospodarki odpadami,
- plany rozwoju lokalnego,
- studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy,
- raportu i sprawozdania z realizacji programów i planów związanych z ochroną środowiska.

Plany gospodarki odpadami w sposób szczegółowy bilansują ilościowo wytwarzane odpady, opisują stan istniejący wysypisk i sposób postępowania z odpadami oraz przedstawiają propozycje organizacyjne i techniczne selektywnej zbiórki odpadów wraz z metodami ich usuwania i unieszkodliwiania. Celem planów jest wybór i wskazanie optymalnej drogi postępowania w zakresie gospodarki odpadami. Zawierają one szacunkowe koszty i źródła finansowania poszczególnych przedsięwzięć.

Pozostałe rodzaje dokumentów nakreślają przeważnie jedynie cele i kierunki rozwoju gmin lub powiatów z uwzględnieniem potrzeby ochrony środowiska.

Główne zamierzenia Gminy Siedlce z zakresu ochrony środowiska to:

- rozbudowa kanalizacji sanitarnej,
- budowa przyzagrodowych oczyszczalni ścieków na terenach nie objętych kanalizacją,
- budowa i modernizacja wodociągów,
- modernizacja - zmniejszenie uciążliwości kotłowni, niejednokrotnie przy zastosowaniu energii odnawialnej wraz z termomodernizacją budynków,
- modernizacja systemów ciepłowniczych
- budowa sieci gazowniczej
- edukacja ekologiczna dzieci i młodzieży.

Zadania te mają być finansowane ze środków własnych Gminy, z gminnego, powiatowego i wojewódzkiego funduszu ochrony środowiska oraz ze środków finansowych NFOŚiGW oraz Funduszy Strukturalnych. Wartości inwestycji podane w poszczególnych dokumentach są jedynie szacunkowe, a potrzeby finansowe w tym zakresie ogromne. Planowane zamierzenia będą realizowane przez szereg kolejnych lat.

13 UWARUNKOWANIA REALIZACYJNE PROGRAMU

Realizacja *Programu* odbywać się będzie poprzez wykorzystanie przez władze samorządowe instrumentów prawnych, ekonomicznych – finansowych i społecznych. Ważnym czynnikiem realizacyjnym jest również przynależność Polski do Wspólnoty Europejskiej.

13.1 Uwarunkowania prawne

Zgodnie z art. 14 ww. ustawy *Program* określa w szczególności:

- cele ekologiczne,
- priorytety ekologiczne (w tym: poziomy celów długoterminowych),
- rodzaj i harmonogram działań proekologicznych,
- środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawno – ekonomiczne i środki finansowe.

Projekt dokumentu podlega zaopiniowaniu przez organ wykonawczy powiatu, a następnie uchwaleniu przez Radę Gminy. Z wykonania programu Wójt Gminy sporządza co 2 lata raport, który przedstawia Radzie Gminy.

Realizacja *Programu Ochrony Środowiska Gminy Siedlce na lata 2009 - 2012* odbywać się będzie zgodnie z przepisami prawa polskiego i unijnego, w szczególności przy uwzględnieniu zasady zrównoważonego rozwoju.

13.2 Uwarunkowania ekonomiczne

Szczególne znaczenie ma ekonomiczny aspekt realizacji *Programu*. Bez zabezpieczenia odpowiednich środków finansowych oraz źródeł finansowania nie możliwa jest realizacja *Programu Ochrony Środowiska Gminy Siedlce*. Zadania z zakresu ochrony środowiska są bardzo kosztowne, więc Gmina musi korzystać ze źródeł zewnętrznego finansowania.

Konieczne jest zabezpieczenie odpowiednich środków finansowych na realizację priorytetów i celów niniejszego dokumentu. Wciąż brakuje źródeł finansowania obszarów chronionych i mechanizmów finansowych w stosunku do Natury 2000. Główne źródła „dochodu” wspomagające realizację dokumentu, na wszystkich szczeblach administracji samorządowej w województwie mazowieckim, to:

- instytucjonalne:
  - budżety własne jednostek samorządu terytorialnego,
  - Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
  - Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
  - powiatowe i gminne fundusze ochrony środowiska

- Ekofundusz
- fundusze pomocowe Unii Europejskiej
- budżet Państwa
- banki
- przedmiotowe:
  - administracyjne kary pieniężne wymierzane za niedopełnianie standardów określonych decyzjami administracyjnymi,
  - grzywny,
  - opłaty koncesyjne, za eksploatację kopalni,
  - opłaty za korzystanie ze środowiska, realizowane zgodnie z zasadą „zanieczyszczający płaci”,
  - kary i opłaty za brak pozwoleń w zakresie ochrony środowiska,
  - środki mieszkańców i przedsiębiorców
  - dotacje, spadki i darowizny.

Środki własne samorządu terytorialnego

Na realizację części zadań jednostki samorządu terytorialnego będą musiały przeznaczyć własne środki. Do uzyskania niektórych dotacji konieczne jest zainwestowanie w przedsięwzięcie własnych środków na wymaganym poziomie. Fundusze te pochodzą z bieżących środków, takich jak np. podatki i opłaty lokalne, udziały w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa.

Fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej

Zasady funkcjonowania narodowego, wojewódzkich, powiatowych i gminnych funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej określa Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz.U.Nr 62, poz. 627 z póź. zm.).

Zasadniczym celem **Narodowego Funduszu** jest wspieranie finansowe przedsięwzięć podejmowanych dla poprawy jakości środowiska w Polsce. Główne kierunki jego działalności określa Polityka Ekologiczna Państwa, natomiast co roku aktualizowane są cele szczegółowe, w tym zwłaszcza zasady udzielania pomocy finansowej oraz lista przedsięwzięć priorytetowych www.nfosiqw.gov.pl. W zakresie ochrony powierzchni ziemi, w tym ochrony środowiska przed odpadami, zakłada się dofinansowanie zadań inwestycyjnych zgodnych z niżej wymienionymi programami priorytetowymi.:

- likwidacja uciążliwości starych składowisk odpadów niebezpiecznych,
- unieszkodliwianie odpadów powstających w związku z transportem samochodowym oraz zbiórka i wykorzystanie olejów przepracowanych,
- przeciwdziałanie powstawaniu i unieszkodliwianie odpadów przemysłowych i odpadów niebezpiecznych,
- realizacja międzygminnych i regionalnych programów zagospodarowania odpadów komunalnych (w tym budowa zakładów przetwórstwa odpadów oraz wspomaganie systemów zagospodarowania osadów ściekowych).

Rolą **wojewódzkiego funduszu** jest wspieranie finansowe przedsięwzięć proekologicznych o zasięgu regionalnym, a podstawowym źródłem ich przychodów są wpływy z tytułu opłat za

korzystanie ze środowiska i administracyjnych kar pieniężnych. W każdym województwie WFOŚiGW przygotowują na wzór NFOSiGW listy zadań priorytetowych, które mogą być finansowane z ich środków oraz zasady i kryteria, które będą obowiązywać przy wyborze zadań do realizacji.

Fundusze oprócz udzielania pożyczek i przyznawania dotacji, zgodnie z art. 411 ust. 1 Ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. – Prawo ochrony środowiska, mogą także:

- ✓ udzielać dopłat do oprocentowania preferencyjnych kredytów i pożyczek,
- ✓ wnosić udziały spółek działających w kraju,
- ✓ nabywać obligacje, akcje i udziały spółek działających w kraju.

Ww. ustawa w dziale II rozdział 4 określa przeznaczenie środków finansowych funduszy gminnych, powiatowych i wojewódzkich.

Zgodnie z art. 406 Ustawy środki **gminnych funduszy** przeznaczone są na:

- edukację ekologiczną oraz propagowanie działań proekologicznych i zasady zrównoważonego rozwoju,
- wspomaganie realizacji zadań państwowego monitoringu środowiska,
- wspomaganie innych systemów kontrolnych i pomiarowych oraz badań stan u środowiska, a także systemów pomiarowych zużycia wody i ciepła,
- realizowanie zadań modernizacyjnych i inwestycyjnych, służących ochronie środowiska i gospodarce wodnej, w tym instalacji lub urządzeń ochrony przeciwpowodziowej i obiektów małej retencji wodnej,
- urządzenie i utrzymywanie terenów zieleni, zadrzewień, zakrzewień i parków,
- realizację przedsięwzięć związanych z gospodarką odpadami,
- wspieranie działań przeciwdziałających zanieczyszczeniom,
- profilaktykę zdrowotną dzieci na obszarach, na których występują przekroczenia standardów jakości środowiska,
- wspieranie wykorzystania lokalnych źródeł energii odnawialnej oraz pomoc dla wprowadzenia bardziej przyjaznych dla środowiska nośników energii,
- wspieranie ekologicznych form transportu,
- działania z zakresu rolnictwa ekologicznego bezpośrednio oddziałujące na stan gleby, powietrza i wód, w szczególności na prowadzenie gospodarstw rolnych produkujących metodami ekologicznymi położonych na obszarach szczególnie chronionych na podstawie przepisów ustawy o ochronie przyrody,
- inne zadania ustalone przez radę gminy, służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej, wynikające z zasady zrównoważonego rozwoju, w tym na programy ochrony środowiska.

EkoFundusz

EkoFundusz jest fundacją powołaną w 1992 r. przez Ministra Finansów dla efektywnego zarządzania środkami finansowymi pochodzącymi z zamiany części zagranicznego długu na wspieranie przedsięwzięć z dziedziny ochrona środowiska (tzw. konwersja długu). Dotychczas decyzję o ekokonwersji polskiego długu podjęły Stany Zjednoczone, Francja, Szwajcaria, Włochy, Szwecja

i Norwegia. Tak więc EkoFundusz zarządza środkami finansowymi pochodzącymi z ekokonwersji łącznie ponad 571 mln USD do wydatkowania w latach 1992-2010. EkoFundusz jest niezależną fundacją działającą według prawa polskiego, a w szczególności wg Ustawy z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach (Dz.U.Nr 21, poz. 97, tekst jednolity), a także Statutu. Obecnie Fundatorem jest Minister Skarbu Państwa.

Priorytetowymi dziedzinami EkoFunduszu są ochrona różnorodności biologicznej, gospodarka odpadami i rekultywacja gleb zanieczyszczonych, unieszkodliwianie odpadów komunalnych i niebezpiecznych, ograniczenie emisji gazów powodujących zmiany klimatu ziemi (ochrona klimatu), ograniczenie transgranicznego transportu dwutlenku siarki i tlenków azotu oraz eliminacja niskich źródeł ich emisji (ochrona powietrza). Dotacje mogą uzyskać projekty dotyczące inwestycji związanych bezpośrednio z ochroną środowiska, (w ich fazie implementacyjnej), a w dziedzinie przyrody również projekty nie inwestycyjne, poza opracowaniami i dokumentacją techniczną..

EkoFundusz udziela wsparcia finansowego w formie bezzwrotnych dotacji, a także preferencyjnych pożyczek. Dotacje uzyskać mogą jedynie projekty dotyczące inwestycji związanych bezpośrednio z ochroną środowiska (w ich fazie implementacyjnej), a dziedzinie przyrody również projekty nie inwestycyjne (www.ekofundusz.org.pl).

Programy Operacyjne na lata 2007 – 2013

Programy Operacyjne stanowią podstawowe narzędzia do osiągnięcia założonych w *Narodowych Strategicznych Ramach Odniesienia na lata 2007 – 2013* celów przy wykorzystaniu środków Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko

Jednym z najważniejszych źródeł finansowania przedsięwzięć w ochronę środowiska w Polsce, w nowym okresie programowym na lata 2007-2013 będzie *Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko (POIiŚ)*. Głównym celem *Programu* jest podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej Polski i jej regionów poprzez rozwój infrastruktury technicznej przy równoczesnej ochronie i poprawie stanu środowiska, zdrowia, zachowaniu tożsamości kulturowej i rozwijaniu spójności terytorialnej.

Na realizację POIiŚ w latach 2007-2013 zostanie przeznaczonych ponad 36 mld euro. Ze środków Unii Europejskiej będzie pochodziło 27 848,3 mln euro (w tym ze środków Funduszu Spójności – 21 511,06 mln euro (77%) oraz Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego – 6 337,2 mln euro (23%). *Program* obejmie wsparciem takie dziedziny jak: transport, środowisko, energetykę, kulturę i dziedzictwo kulturowe, szkolnictwo wyższe, a także ochronę zdrowia.

W zakresie ochrony środowiska przewidziano dofinansowanie dla dużych inwestycji komunalnych, inwestycji ekologicznych w przedsiębiorstwach, projektów ochrony przyrody i bezpieczeństwa ekologicznego, a także edukacji ekologicznej. Wsparcie z *Programu* otrzymają zarówno samorządy i przedsiębiorcy, jak również m.in. organizacje pozarządowe, parki narodowe i Lasy Państwowe.

Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka

Program ma na celu wspieranie projektów o dużym znaczeniu dla gospodarki, jak również wspieranie szeroko rozumianej innowacyjności. Wspierane będą działania z zakresu innowacji: produktowej, procesowej (usługowej) oraz organizacyjnej. Wspierana i promowana będzie innowacyjność na poziomie co najmniej krajowym i/lub międzynarodowym (określana jako innowacyjność średnia i wysoka).

Cele szczegółowe PO IG:

- zwiększenie innowacyjności przedsiębiorstw,
- wzrost konkurencyjności polskiej nauki,
- zwiększenie roli nauki w rozwoju gospodarczym,
- zwiększenie udziału innowacyjnych, produktów polskiej gospodarki w rynku międzynarodowym,
- tworzenie trwałych i lepszych miejsc pracy.

Program Operacyjny Kapitał Ludzki

Celem głównym *Programu* jest: umożliwienie pełnego wykorzystania potencjału zasobów ludzkich, poprzez wzrost zatrudnienia i potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw i ich pracowników, podniesienie poziomu wykształcenia społeczeństwa, zmniejszenie obszarów wykluczenia społecznego oraz wsparcie dla budowy struktur administracyjnych państwa. *Program* składa się z 11 Priorytetów, realizowanych zarówno na poziomie centralnym jak i regionalnym.

Program Operacyjny Europejskiej Współpracy Terytorialnej

W latach 2007-2013 współpraca w wymiarze transgranicznym, transnarodowym i międzyregionalnym będzie realizowana w ramach odrębnego celu polityki spójności Unii Europejskiej – Europejska Współpraca Terytorialna (EWT).

Przewiduje się realizację następujących programów Europejskiej Współpracy Terytorialnej z udziałem Polski:

- współpraca transgraniczna:
  - trzy dwustronne programy na granicy polsko-niemieckiej (z udziałem Meklemburgii, Brandenburgii i Saksonii),
  - Polska – Republika Czeska,
  - Polska – Słowacja,
  - Polska – Litwa,
  - Polska – Szwecja – Dania (Południowy Bałtyk).
- współpraca transnarodowa:
  - Obszar Europy Środkowo-Wschodniej,
  - Region Morza Bałtyckiego,
- program współpracy międzyregionalnej obejmujący całe terytorium UE.

Na granicach zewnętrznych UE współpraca transgraniczna z krajami partnerskimi będzie wspierana ze środków Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa i Partnerstwa. W ramach tego instrumentu z udziałem Polski realizowane będą programy współpracy transgranicznej z Ukrainą, Białorusią i Obwodem Kaliningradzkim Federacji Rosyjskiej.

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich

Siedmioletni *Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW)* ma przyczynić się do zapewnienia opłacalności produkcji rolnej, modernizacji gospodarstw i przetwórstwa artykułów rolnych, wspartych przez rozwój pozarolniczej działalności gospodarczej.

W ramach *PROW* zagadnienia środowiskowe realizowane będą w ramach następujących działań:

- wsparcie gospodarstw na obszarach górskich i innych obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania (ONW),
- płatności dla obszarów Natura 2000 oraz związanych z wdrożeniem Ramowej Dyrektywy Wodnej,
- program rolnośrodowiskowy (płatności rolnośrodowiskowe),
- zalesienie gruntów rolnych oraz zalesienie gruntów innych niż rolne,
- odtwarzanie potencjału produkcji leśnej zniszczonego przez katastrofy i wprowadzenie instrumentów zapobiegawczych,
- różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej,
- podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej:
  - gospodarka wodno-ściekowa w szczególności zaopatrzenie w wodę, odprowadzanie i oczyszczanie ścieków, w tym systemów kanalizacji sieciowej lub kanalizacji zagrodowej,
  - tworzenie systemu zbioru, segregacji, wywozu odpadów komunalnych,
  - wytwarzanie lub dystrybucja energii ze źródeł odnawialnych, w szczególności wiatru, wody, energii geotermalnej, słońca, biogazu albo biomasy,
  - poprawianie i rozwijanie infrastruktury związanej z rozwojem i dostosowaniem rolnictwa i leśnictwa (scalanie gruntów, gospodarowanie rolniczymi zasobami wodnymi).

Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2007 – 2013

Priorytet IV : Środowisko, zapobieganie zagrożeniom i energetyka

Celem głównym Priorytetu IV jest poprawa stanu środowiska naturalnego województwa mazowieckiego.

Cele szczegółowe

- Ograniczenie ilości zanieczyszczeń przedostających się do powietrza, wód i gleb oraz przeciwdziałanie ich negatywnym skutkom.

- Rozbudowa i modernizacja infrastruktury elektroenergetycznej i ciepłowniczej regionu i zwiększenie wykorzystania energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych i kogeneracyjnych o wysokiej sprawności.
- Wzrost bezpieczeństwa mieszkańców województwa mazowieckiego poprzez tworzenie systemów zapobiegania i zwalczania zagrożeń naturalnych i katastrof ekologicznych oraz usprawnienie zarządzania środowiskiem.
- Zachowanie bioróżnorodności.

Przedsięwzięcia realizowane w ramach priorytetu

W ramach Priorytetu realizowane będą projekty mające pozytywny wpływ na zwiększenie atrakcyjności gospodarczej i inwestycyjnej oraz zgodne ze standardami w zakresie ochrony środowiska wymaganymi w Dyrektywach, przy wykorzystaniu synergii pomiędzy ochroną zasobów naturalnych i wzrostem gospodarczym zgodnie z zaleceniami Strategii Lizbońskiej. Cel główny Priorytetu zostanie osiągnięty dzięki działaniom inwestycyjnym w infrastrukturę. W zakresie wodociągów i kanalizacji wspierane będą zadania dotyczące sieci wodnokanalizacyjnych, urządzeń i instalacji służących zaopatrzeniu w odpowiedniej jakości wodę oraz gromadzeniu i oczyszczaniu ścieków, jak również prowadzeniu procesów odzysku lub unieszkodliwiania osadów ściekowych oraz mające na celu wprowadzenie racjonalnego wykorzystania wody. Tam, gdzie jest to właściwe, wsparcie dla budowy nowych wodociągów będzie łączone z budową sieci kanalizacyjnych. Realizowane będą inwestycje zmierzające do zmniejszenia ilości składowanych odpadów i ograniczenia ich negatywnego wpływu na środowisko, jak również rekultywacji zdegradowanych terenów, w tym przede wszystkim: likwidacji istniejących składowisk wraz z unieszkodliwianiem ich zawartości; tworzenie i rozwój systemów selektywnej zbiórki odpadów; budowa, rozbudowa, modernizacja instalacji do segregacji odpadów, do termicznego przekształcania odpadów dla wytwarzania energii i ciepła jako jednego z potencjalnych odnawialnych źródeł energii; recykling odpadów; budowa składowisk odpadów niebezpiecznych. Planowane jest również wsparcie działań zmierzających do ochrony powietrza, poprzez modernizację systemów ciepłowniczych, źródeł wytwarzania ciepła i energii oraz termomodernizację budynków. Promowane będą przede wszystkim: inwestycje w technologie wykorzystujące alternatywne źródła energii w szczególności ze źródeł odnawialnych; inwestycje w zakresie kogeneracji o wysokiej sprawności, w szczególności ze źródłami energii z OZE, w tym również gazu; służące ograniczeniu nadmiernego zużycia paliw i poprawie sprawności energetycznej; dotyczące rozbudowy i modernizacji infrastruktury elektroenergetycznej w celu zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego regionu; umożliwiające przyłączanie OZE do sieci elektroenergetycznej; służące rozbudowie sieci gazowych na obszarach wiejskich. W przypadku wsparcia budowy infrastruktury elektrycznej czy gazowej niesprawność rynku będzie musiała być udowodniona na poziomie projektu przy sporządzaniu studium wykonalności w zakresie wsparcia tradycyjnych źródeł energii. Jednocześnie należy także zapewnić, aby te projekty nie zakłócały liberalizacji rynku. Wsparcie będzie skierowane do projektów w zakresie energetyki, w tym również sieci gazowych, realizujących cele *Polityki energetycznej Polski do 2025 roku*. Ponadto wspierane

będą działania zmierzające do tworzenia spójnych, kompleksowych, regionalnych systemów monitoringu środowiska oraz prognozowania, ostrzegania, reagowania i likwidacji skutków zagrożeń, zarówno naturalnych, jak i technologicznych oraz inwestycje w tym zakresie. Inwestycje w infrastrukturę zapobiegania powodziom będą uwzględniać ograniczenia środowiskowe (np. obszary Natura 2000) i będą spójne z zasadami Dyrektywy Ramowej Unii Europejskiej w sprawie Polityki Wodnej, nr 2000/60/WE i propozycji Dyrektywy o ocenie i zarządzaniu powodzią. Realizowane będą przedsięwzięcia oparte na interdyscyplinarnym planowaniu w obszarze zlewni rzecznej. Priorytetem będą projekty, które mają na celu zwolnienie szybkości odpływu wód opadowych oraz zwiększenie retencyjności zlewni. Na przykład, odtworzenie zdolności retencyjnych naturalnych terenów zalewowych i podmokłych; ponowne połączenia rzek z ich naturalnymi terenami zalewowymi; zaprzestanie melioracji; przywrócenie naturalnego koryta rzecznej, w tym cofnięcie regulacji koryta rzecznej czy rozbiórka wałów przeciwpowodziowych i innych urządzeń przeciwpowodziowych, które stanowią przeszkodę dla swobodnego przepływu wód powodziowych; rozwój suchych polderów przeciwpowodziowych, itp." Realizowane będą również projekty wsparcia dla instytucji publicznych we wprowadzaniu przyjaznych środowisku technologii oraz usprawnienia zarządzania środowiskiem, a także projekty w zakresie zachowania i ochrony istniejących zasobów dziedzictwa naturalnego na terenach parków narodowych, obszarów Natura 2000 i leśnych kompleksów promocyjnych.

Beneficjentami mogą być:

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia,
- jednostki organizacyjne j.s.t. posiadające osobowość prawną,
- administracja rządowa,
- parki narodowe i krajobrazowe,
- PGL Lasy Państwowe i jego jednostki organizacyjne,
- zakłady opieki zdrowotnej działające w publicznym systemie ochrony zdrowia,
- jednostki naukowe,
- instytucje kultury,
- szkoły wyższe,
- osoby prawne i fizyczne będące organami prowadzącymi szkoły i placówki,
- jednostki sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną (nie wymienione wyżej),
- partnerzy społeczni i gospodarczy,
- organizacje pozarządowe,
- kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych,
- spółki wodne,
- przedsiębiorcy albo MSP.

Komercyjne kredyty bankowe

Komercyjne kredyty bankowe ze względu na duże koszty finansowe związane z oprocentowaniem, nie powinny być brane pod uwagę jako podstawowe źródła finansowania inwestycji, lecz jako uzupełnienie środków z pożyczek preferencyjnych.

Samorządy są obecnie postrzegane przez banki jako interesujący i wiarygodni klienci, stąd dostęp do kredytów jest coraz łatwiejszy. Niedostępność środków w odpowiedniej ilości zmusi samorządy do wyboru i realizacji zadań najpilniejszych.

Kredyty udzielane na preferencyjnych warunkach

Preferencyjne kredyty na inwestycje proekologiczne, udzielane są przez banki bez możliwości umorzeń. Kredytobiorca musi posiadać przynajmniej 50% własnych środków na sfinansowanie zadania.

13.3 Planowanie przestrzenne

Planowanie przestrzenne zapewnia warunki równowagi przyrodniczej w procesie organizacji przestrzeni dla potrzeb społeczności i prognozowania rozwoju gospodarczego. Kierunek ten jest zgodny z zasadniczymi celami polityki Unii Europejskiej zawartymi między innymi w dokumencie Europejskiej Perspektywy Rozwoju Przestrzennego. Krajowe przepisy dotyczące konieczności przedstawiania zagadnień dotyczących ochrony środowiska w planie zagospodarowania przestrzennego zawarte są w Ustawie z dnia 27.03.2003r. *o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. Nr 80, poz. 717 z późn. zm.)*, a także w ustawach ustanawiających samorządy poszczególnych szczebli i określających ich kompetencje, w tym zakresie gospodarki przestrzennej tj. w ustawie o samorządzie gminnym – Ustawa z dnia 8.03.1990 r. *o samorządzie gminnym (Dz.U. Nr 142, poz. 1591 z późn. zm.)*. Gmina posiada Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, które jest aktualnie w trakcie zmiany oraz uchwalone dla całego obszaru Plany zagospodarowania przestrzennego dotyczące gospodarki komunalnej, przestrzennej i budownictwa nieruchomości.

13.4 Uwarunkowania społeczne

Główne uwarunkowania społeczne *Programu* to dostęp do informacji i sprawiedliwość rozstrzygnięć spraw z zakresu środowiska. Prawo do informacji i udziału obywateli jest zasadą konstytucyjną, zapewnioną w art. 74 Konstytucji RP. Polska podpisała także i jako jeden z pierwszych krajów ratyfikowała Konwencję o dostępie do informacji, udziale społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz dostępie do sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska, tzw. Konwencję z Aarhus⁸. Nakazuje ona zagwarantowanie udziału społeczeństwa w przygotowaniu planów i programów mających znaczenie dla środowiska i określa podstawowe obowiązki organów

---

⁸ Konwencja o dostępie do informacji, udziale społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz dostępie do sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska (Dz.U. Nr 78, poz. 706)

państwowych w zakresie zapewnienia udziału społecznego w postępowaniach dotyczących środowiska. Są to w szczególności:

- ustalenia zakresu podmiotowego konsultacji,
- ustalenia rozsądnych norm czasowych na poszczególne etapy konsultacji,
- przeprowadzenie konsultacji odpowiednio wcześnie w toku procedury decyzyjnej, gdy wszystkie warianty są jeszcze możliwe, a udział społeczeństwa może być skuteczny,
- należyte uwzględnienie konsultacji społecznych przy wydawaniu decyzji.

Jednakże organy państwowe same podejmują decyzję co do szczegółowych sposobów powiadamiania społeczeństwa, metod zbierania uwag i wniosków oraz terminu i czasu trwania konsultacji społecznych.

13.5 Uwarunkowania związane z integracją europejską

Ważnym czynnikiem realizacyjnym jest również akcesja Polski do Wspólnoty Europejskiej. Zgodnie z Układem Europejskim 16 grudnia 1991r. zobowiązała się do stopniowego dostosowania prawa polskiego do dokumentów obowiązujących we Wspólnocie Europejskiej, w tym również, a może nawet w szczególności, do prawa dotyczącego wykorzystania i ochrony środowiska. Stopniowo dostosowywane są regulacje w zakresie:

- ochrony przyrody,
- gospodarki odpadami,
- jakości wód,
- ograniczenia zanieczyszczeń przemysłowych i oceny ryzyka,
- zanieczyszczenia powietrza,
- hałasu z maszyn i urządzeń,
- substancji chemicznych i organizmów zmodyfikowanych genetycznie,
- bezpieczeństwa jądrowego i ochrony przed promieniowaniem.

Negocjacje przedakcesyjne w obszarze środowiska oficjalnie zamknięto 25 listopada 2002r. Komisja Europejska przyjęła wnioski o okresy przejściowe w odniesieniu do 9 aktów prawnych. Ustalenia stały się wiążące w dniu podpisania Traktatu Akcesyjnego 16 kwietnia 2003r. Ze względu na szeroki charakter regulacji prawnych, zgodnych z prawem wspólnotowym, administracja samorządowa musi podjąć różnorodne działania mające na celu wdrażanie nowych przepisów. Na szczególną uwagę zasługują następujące aspekty:

- udział społeczny i udzielanie informacji o stanie środowiska i jego ochronie,
- zmiany dotyczące gospodarki wodno-ściekowej,
- rozwiązywanie problemów ochrony przyrody,
- gospodarka odpadami.

Aspekty te zostały uwzględnione w *Programie*. Wdrażanie unijnych wymagań w zakresie ochrony środowiska, wiążące się ze znaczącymi kosztami współfinansowane będą ze środków Polityk

Wspólnotowych i Funduszy Strukturalnych. Podstawowe korzyści, jakie odniesie Polska we wdrażaniu unijnych wymagań prawnych to poprawa międzynarodowego wizerunku Polski, ważna zwłaszcza dla samorządów. Przełoży się to na zainteresowanie inwestorów naszymi terenami, poprawę infrastruktury wodno-ściekowej, zapewnienie usług w zakresie gospodarowania odpadami, poprawę jakości powietrza. Wykorzystanie środków unijnych przyniesie poprawę sytuacji ekonomicznej mieszkańców, wyrażająca się zmniejszeniem kosztów uzdatniania wody i wymiany infrastruktury wodociągowej, kanalizacyjnej, zmniejszeniem kosztów produkcji w rolnictwie, uzyskaniem wyższych plonów o lepszej jakości, zwiększeniem atrakcyjności turystycznej terenów, nowymi miejscami pracy.

14 REALIZACJA I MONITORING PROGRAMU

14.1 Organizacja zarządzania środowiskiem

Zarządzanie środowiskiem odbywa się na kilku szczeblach. W gminie zarządzanie dotyczy działań własnych, ważnych w skali gminy, a także jednostek organizacyjnych, obejmujących działania podejmowane przez podmioty gospodarcze korzystające ze środowiska. Ponadto administracja publiczna województwa również w ramach swoich obowiązków i kompetencji realizuje zadania związane z zarządzaniem środowiskiem w gminie.

Podmioty gospodarcze korzystające ze środowiska kierują się głównie efektami ekonomicznymi i zasadami konkurencji rynkowej, a od niedawna liczą się także z głosami opinii społecznej. Na tym szczeblu zarządzanie środowiskiem odbywa się przez:

- dotrzymywanie wymagań stawianych przez przepisy prawa,
- porządkowanie technologii i reżimów obsługi urządzeń,
- modernizację technologii,
- eliminowanie technologii uciążliwych dla środowiska,
- instalowanie urządzeń ochrony środowiska,
- stałą kontrolę emisji zanieczyszczeń.

Instytucje działające w ramach administracji odpowiedzialnych za wykonywanie i egzekwowanie prawa mają głównie na celu zapobieganie zanieczyszczeniu środowiska przez:

- racjonalne planowanie przestrzenne,
- kontrolowanie gospodarczego korzystania ze środowiska,
- porządkowanie działalności związanej z gospodarczym korzystaniem ze środowiska.

Podstawowymi organami wykonawczymi w dziedzinie ochrony środowiska są wojewoda i starosta. Obowiązkiem organów wszystkich szczebli jest wzajemne informowanie się i uzgadnianie.

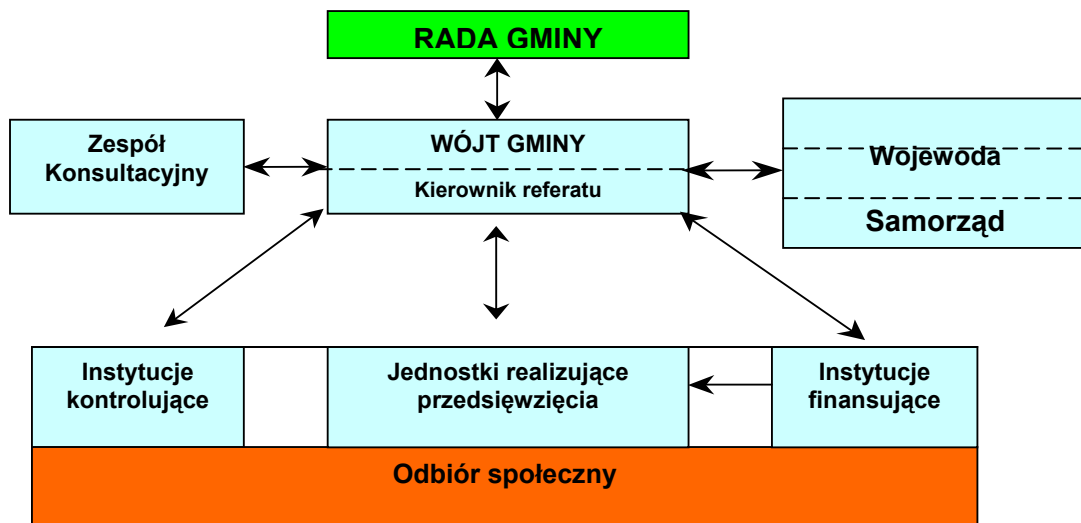
Przepisy przewidują tworzenie na wszystkich szczeblach administracji rozbudowanego systemu dokumentów planistycznych wytyczających generalne kierunki polityki rozwoju w kontekście ochrony środowiska i zagospodarowania przestrzennego.

Zarządy województw, powiatów i gmin sporządzają programy ochrony środowiska w celu realizacji polityki ekologicznej państwa. Dokumenty dotyczące zagospodarowania przestrzennego sporządza się na wszystkich szczeblach, ale nie wszystkie mają jednakową moc prawną i rolę w całym systemie. Z punktu widzenia prawnego najmocniejszą pozycję w omawianej strukturze ma gmina, gdyż tylko miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, uchwalane przez gminy, mają rangę obowiązującego powszechnie przepisu prawa. Wszelkie programy, plany i strategie formułowane na różnych szczeblach mają tylko wtedy szansę realizacji, jeśli znajdą odzwierciedlenie w konkretnym miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

14.2 Zarządzanie Programem Ochrony Środowiska

Wyróżnia się następujące grupy podmiotów uczestniczących w Programie:

- Podmioty uczestniczące w organizacji i zarządzaniu programem
- Podmioty realizujące zadania programu, w tym instytucje finansujące
- Podmioty kontrolujące przebieg realizacji i efekty programu
- Społeczność Gminy jako główny podmiot odbierający wyniki działań programu

RYSUNEK NR 3 Schemat zarządzania programem ochrony środowiska

Główna odpowiedzialność za realizację Programu spoczywa na Wójcie Gminy, który składa Radzie Gminy raporty z wykonania Programu. Wójt winien współdziałać z organami administracji rządowej i samorządowej szczebla wojewódzkiego, które dysponują instrumentarium wynikającym z ich kompetencji. Wojewoda (oraz podległe mu służby zespolone) dysponuje instrumentarium prawnym umożliwiającym reglamentowanie korzystania ze środowiska. Natomiast w dyspozycji Zarządu Województwa znajdują się instrumenty finansowe na realizację zadań programu.

Ponadto Wójt Gminy winien współdziałać z instytucjami administracji specjalnej, w dyspozycji których znajdują się instrumenty kontroli i monitoringu. Instytucje te kontrolują respektowanie prawa, prowadzą monitoring stanu środowiska (WIOŚ), prowadzą monitoring wód (RZGW).

14.3 Monitoring wdrażania Programu

Zakres monitoringu

Wdrażanie Programu Ochrony Środowiska będzie podlegało regularnej ocenie w zakresie:

- określenia stopnia wykonania przedsięwzięć/działań,
- określenia stopnia realizacji przyjętych celów,

- oceny rozbieżności pomiędzy przyjętymi celami i działaniami, a ich wykonaniem,
- analizy przyczyn tych rozbieżności.

Wójt Gminy będzie oceniał co dwa lata stopień wdrożenia Programu, natomiast na bieżąco będzie kontrolowany postęp w zakresie wykonania przedsięwzięć zdefiniowanych w programie.

Pod koniec 2010 roku nastąpi ocena realizacji przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w latach 2009 - 2012. Wyniki oceny będą stanowiły wkład dla nowej listy przedsięwzięć, obejmujących okres 2011 - 2013. Ten cykl będzie się powtarzał co dwa lata, co zapewni ciągły nadzór nad wykonaniem Programu.

W cyklach czteroletnich będzie oceniany stopień realizacji celów ekologicznych (określonych w tym dokumencie dla okresu do 2012 roku). Ocena ta będzie bazą do ewentualnej korekty celów i strategii ich realizacji. Taka procedura pozwoli na spełnienie wymagań zapisanych w ustawie "Prawo ochrony środowiska", a dotyczących okresu na jaki jest przyjmowany program ochrony środowiska i systemu raportowania o stanie realizacji programu ochrony środowiska.

Zatem głównymi elementami monitoringu wdrażania Programu będą:

- ocena postępów we wdrażaniu programu ochrony środowiska, w tym przygotowanie raportu (co dwa lata),
- aktualizacja listy przedsięwzięć (co dwa lata),
- aktualizacja polityki ochrony środowiska, tj. celów ekologicznych i kierunków działań (co cztery lata).

14.3.1 Wskaźniki monitorowania efektywności Programu

Program Ochrony Środowiska jest narzędziem wdrażania polityki ochrony środowiska w Gminie. Oznacza to konieczność monitorowania zmian zachodzących w Gminie poprzez regularne ocenianie stopnia jego realizacji w odniesieniu do stopnia realizacji założonych działań, przyjętych celów, a także ustalania rozbieżności pomiędzy założonymi celami i działaniami, a ich wykonaniem.

Ostatnim elementem tej analizy jest ustalenie przyczyn ujawnionych rozbieżności. Cykliczność oceny zakłada okres dwóch lat. Niezależnie od tego, monitorowanie Programu odbywać się będzie poprzez roczną ocenę wykonania założonego na wskazane działania budżetu. Należy przyjąć, że aktualizacja polityki długookresowej odbywać się będzie co cztery lata.

Dla prawidłowej oceny realizacji Programu należy przyjąć uporządkowany system mierników jego efektywności. Mierniki te dzielą się na trzy zasadnicze grupy:

- mierniki ekonomiczne,
- ekologiczne,
- społeczne (świadomości społecznej).

Mierniki ekonomiczne związane są z procesem finansowania inwestycji ochrony środowiska przy założeniu, że punktem odniesienia są określone efekty ekologiczne. Należą do nich łączny

i jednostkowy koszt uzyskania efektu ekologicznego oraz koszty uzyskania efektu w okresie eksploatacji, a także trwałość efektu w określonym czasie.

W grupie mierników ekologicznych znajdują się mierniki określające stan środowiska, stopień zmian w nim zachodzących oraz mierniki określające skutki zdrowotne dla populacji.

Miernikami będą:

- jakość wód powierzchniowych i podziemnych,
- długość sieci kanalizacyjnej,
- ilość odpadów komunalnych na 1 mieszkańca na rok,
- powierzchnia terenów objętych ochroną prawną,
- poziom stężeń zanieczyszczeń w powietrzu atmosferycznym,
- poziom hałasu w środowisku,
- nakłady inwestycyjne na ochronę środowiska.

Mierniki społeczne to:

- udział społeczeństwa w działaniach związanych z ochroną środowiska,
- stopień uspołecznienia procesów decyzyjnych (ilość i rodzaje interwencji społecznej),
- ilość i zróżnicowanie sposobów informacji i edukacji środowiskowej (akcje, kampanie, udział mediów lokalnych, zaangażowanie różnych grup/społeczności),
- ilość działań prawnych (procesów) odszkodowawczych związanych ze zniszczeniami środowiska.

Decyzja o przyjęciu liczby i rodzajach wskaźników jest decyzją ustalającą określony system oceny przyjętej polityki ochrony środowiska w gminie. Oprócz ich doboru konieczne jest ustalenie sposobu ich agregacji, a następnie interpretacji.

W **TABELI NR 7** zaproponowano istotne wskaźniki, przyjmując że lista ta nie jest wyczerpująca i będzie sukcesywnie modyfikowana.

TABELA NR 7 Wskaźniki monitorowania programu

Lp.	Wskaźnik	Stan wyjściowy
A. Wskaźniki stanu środowiska i zmiany presji na środowisko		
1.	Jakość wód powierzchniowych; udział wód pozaklasowych (wg oceny ogólnej)	non
2.	Jakość wód podziemnych; udział wód o bardzo dobrej i dobrej jakości (klasa Ia i Ib)	b.d.
3	Ilość wody zużywanej dla celów socjalnych (m ³ /M/rok)	1969,9
4	% wskaźnik zwodociągowania Gminy	70%
5	% wskaźnik skanalizowania Gminy	32%
6	Stosunek długości sieci kanalizacyjnej do sieci wodociągowej	30%
7	Ilość zebranych odpadów komunalnych/1 mieszkańca w roku	225 kg/M/rok
8	Udział odpadów komunalnych pozyskiwanych ze zbiórki selektywnej	20%
9	Wielkość emisji zanieczyszczeń gazowych do powietrza z zakładów objętych sprawozdawczością GUS (bez CO ₂)	823,34 Mg
10	Jakość powietrza atmosferycznego (dane z monitoringu - rok): - dwutlenek siarki - dwutlenek azotu - pył zawieszony PM10	9 µg/m ³ 21 µg/m ³ 22 µg/m ³
11	Wskaźnik lesistości (%)	35,9%
12	Powierzchnia terenów objętych ochroną prawną (%)	1,44%
B. Wskaźniki ekonomiczne		
13	Nakłady inwestycyjne na ochronę środowiska	b.d.

• stan wyjściowy do wymienionych w tabeli wskaźników przyjęto z danych za 2007 r.,

Źródło: www.stat.gov.pl

SPIS ZAŁĄCZNIKÓW

ZAŁĄCZNIK NR 1 WYKAZ SKRÓTÓW	88
ZAŁĄCZNIK NR 2 WYKAZ AKTÓW PRAWNYCH.....	89
ZAŁĄCZNIK NR 3 BIBLIOGRAFIA.....	93
ZAŁĄCZNIK NR 4 PROPONOWANE KRYTERIA PILNOŚCI.....	94

4 ZAŁĄCZNIK NR 1 Wykaz Skrótów

ARiMR –	Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa
BAT –	najlepsze dostępne technologie
DPS –	Dom Pomocy Społecznej
ERDF-	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
GIS -	Główny Inspektorat Sanitarny
GMO -	Organizmy Zmodyfikowane Genetycznie
ISO –	Międzynarodowa Organizacja Normalizacji
ISPA –	Przedakcesyjny Instrument Polityki Strukturalnej
jst -	jednostki samorządu terytorialnego
KZLP -	kategoria zagrożenia lasów pożarem
NFOŚiGW –	Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
OSP-	Ochotnicza Straż Pożarna
PFOŚiGW –	Powiatowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
PHARE –	Program Pomocy Polsce w Restrukturyzacji Gospodarki
PROW -	Program Operacyjny Rozwój Obszarów Wiejskich
RLM –	równoważna liczba mieszkańców
RPO -	Regionalny Program Operacyjny
SAPARD –	Specjalny Program Akcesyjny Rozwoju Rolnictwa i Obszarów Wiejskich
SIGOP –	Systemu Informatycznego Gospodarki Odpadami
UE –	Unia Europejska
WFOŚiGW –	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
WIOŚ –	Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska
WODR –	Wojewódzki Ośrodek Doradztwa Rolniczego
ZPORR-	Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego

5 ZAŁĄCZNIK NR 2 Wykaz aktów prawnych

Program Ochrony Środowiska dla gminy Siedlce sporządzono zgodnie z obowiązującymi aktami prawnymi:

1. Prawo krajowe

- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2006 r. Nr 129 poz. 902)
- Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2008 r. Nr 199 poz. 1227)
- Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. o wprowadzeniu ustawy Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych ustaw. (Dz. U. z 2001 r. Nr 100 poz. 1085)
- Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2004 r. Nr 92 poz. 880)
- Ustawa z dnia 20 lipca 1991 r. o Państwowej Inspekcji Ochrony Środowiska (Dz. U. z 2007 r. Nr 44 poz. 287)
- Ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach (Dz. U. z 2005 r. Nr 45 poz. 435)
- Ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. z 2004 r. Nr 121 poz. 1266)
- Ustawa z dnia 16 marca 1995 r. o zapobieganiu zanieczyszczeniu morza przez statki (Dz. U. z 2006 r. Nr 99 poz. 692)
- Ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2005 Nr 236 poz. 2008)
- Ustawa z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest. (Dz. U. z 1997 r. Nr 101 poz. 628)
- Ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (z 2006 r. Dz. U. Nr 89 poz. 625)
- Ustawa z dnia 1 marca 1994 r. Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. z 2005 r. Nr 228 poz. 1947)
- Ustawa z dnia 13 października 1995 r. Prawo łowieckie (z 2005 r. Dz. U. Nr 127 poz. 1066)
- Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt (Dz. U. z 2003 r. Nr 106 poz. 1002)
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (Dz. U. z 2007 r. Nr 39 poz. 251)
- Ustawa z dnia 11 maja 2001 r. o opakowaniach i odpadach opakowaniowych (Dz. U. z 2001 r. Nr 63 poz. 638)
- Ustawa z dnia 11 maja 2001 r. o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej i opłacie depozytowej (Dz. U. z 2007 r. Nr 90 poz. 607)
- Ustawa z dnia 29 czerwca 2007 r. o międzynarodowym przemieszczaniu odpadów (Dz. U. z 2007 r. Nr 124 poz. 859)
- Ustawa z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (Dz. U. z 2006 r. Nr 123 poz. 858)
- Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2005 r. Nr 239 poz. 2019)
- Ustawa z dnia 28 października 2002 r. o przewozie drogowym towarów niebezpiecznych. (Dz. U. z 2002 r. Nr 199 poz. 1671)
- Ustawa z dnia 19 września 2003 r. o zmianie ustawy o warunkach dopuszczalności i nadzorowaniu pomocy publicznej dla przedsiębiorców (Dz. U. z 2003 r. Nr 189 poz. 1850)
- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o krajowym systemie ekzarządzania i audytu (EMAS) - (Dz. U. z 2004 r. Nr 70 poz. 631)
- Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o substancjach zubożających warstwę ozonową - (Dz. U. z 2004r. Nr 121 poz. 1263)
- Ustawa z dnia 22 grudnia 2004 r. o handlu uprawnieniami do emisji do powietrza gazów cieplarnianych i innych substancji (Dz. U. z 2004 r. Nr 281 poz. 2784)
- Ustawa z dnia 20 stycznia 2005 r. o recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji (Dz. U. z 2005 r. Nr 25 poz. 202)
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o zużytym sprzęcie elektrycznym i elektronicznym (Dz. U. z 2005r. Nr 180 poz. 1495)
- Ustawa z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie (Dz. U. z 2007 r. Nr 75 poz. 493)

2. Prawo Unii Europejskiej:

– Dyrektywy horyzontalne

- Ocena skutków niektórych publicznych i prywatnych przedsięwzięć dla środowiska, 85/337/EWG, zmieniona przez 97/11/WE
- W sprawie swobodnego dostępu do informacji o środowisku, 90/313/EWG uchyla 2003/4/WE
- W sprawie sprawozdawczości, 91/692/EWG

– Dyrektywy dotyczące jakości powietrza:

- Jakość powietrza, dyrektywa ramowa, 96/62/WE, włączająca 3 starsze dyrektywy, które mają być zastąpione przez nowe wymogi na podstawie dyrektywy ramowej SO₂ i cząstki zawieszona w powietrzu, 80/779/EWG, zmieniona przez 81/85/EWG, 89/427/EWG, 90/656/EWG i 91/692/EWG
- Ołów, 82/884/EWG zmieniona przez 90/656/EWG i 91/692/EWG
- Tlenek azotu 85/203/EWG zmieniona przez 85/580/EWG, 90/656/EWG i 91/692/EWG
- Zanieczyszczenie ozonem troposferycznym, 92/72/EWG
- Emisje zanieczyszczeń z pojazdów silnikowych 70/220/EWG zmieniona przez 74/270/EWG, 77/102/EWG, 78/665/EWG, 83/351/EWG, 88/76/EWG, 88/436/EWG, 89/458/EWG, 89/491/EWG, 91/441/EWG, 93/59/EWG, 94/12/EWG, 96/44/EWG, 96/69/EWG, 2003/76/WE
- Emisje zanieczyszczeń z silników Diesla - sadza, 72/306/EWG zmieniona przez 89/491/EWG i 97/20/WE, 2005/21/WE
- Emisje zanieczyszczeń z silników Diesla 88/77/EWG zmieniona przez 91/542/EWG i 96/1/EWG, 2001/27/WE
- Emisje zanieczyszczeń z pojazdów silnikowych - testy przydatności pojazdów do warunków drogowych, 92/55/EWG
- Emisje lotnych związków organicznych z przechowywania i transportu benzyny, 94/63/WE
- Zawartość ołowiu w benzynie, 85/210/EWG zmieniona przez 85/581/EWG i 87/416/EWG
- Zawartość siarki w paliwach płynnych, 93/12/EWG zastępująca 75/716/EWG

– Dyrektywy dotyczące gospodarki odpadami:

- Odpady z przemysłu dwutlenku tytanu, 78/176/EWG zmieniona przez 91/692/EWG i dyrektywy pokrewne: Procedury nadzoru w odniesieniu do odpadów pochodzących z przemysłu dwutlenku tytanu, 82/83/EWG Harmonizacja programów zmniejszenia zanieczyszczeń, 92/12/EWG
- Zapobieganie zanieczyszczeniu powietrza przez zakłady spalania odpadów komunalnych, 89/429/EWG uchyla 2000/76/WE i przez nowe zakłady spalania odpadów komunalnych, 89/369/EWG uchyla 2000/76/WE
- Spalanie odpadów niebezpiecznych, 94/67/EWG uchyla 2000/76/WE
- Usuwanie olejów odpadowych, 75/439/EWG zmieniona przez 87/101/EWG i 91/692/EWG
- Ramowa dyrektywa w sprawie odpadów 75/442/EWG zmieniona przez 91/156/EWG i 91/692/EWG
- Usuwanie PCB i PCT, 76/403/EWG zastąpiona przez 96/59/WE
- Odpady niebezpieczne, 91/689/EWG zastępująca 78/319/EWG zmieniona przez 94/31/WE
- Osady ściekowe i gleba, 86/278/EWG zmieniona przez 91/692/EWG
- Baterie, 91/157/EWG zmieniona przez 93/86/EWG
- Odpady z opakowań, 94/62/WE zmieniona przez 2005/20/WE

– Dyrektywy dotyczące jakości wody:

- Ścieki komunalne, 91/271/EWG zmieniona przez 98/15/WE
- Azotany, 91/676/EWG
- Niebezpieczne substancje w środowisku wodnym, 76/464/EWG zmieniona przez 2000/60/WE
- 7 dyrektyw - "córki", wszystkie poprawione przez 90/656/EWG i 91/692/EWG Zrzuty rtęci z przemysłu elektrolizy chlorków metali alkalicznych 82/176/EWG Zrzuty kadmu, 83/513/EWG
- Zrzuty rtęci z sektorów innych niż przemysł elektrolizy chlorków metali alkalicznych, 84/156/EWG Zrzuty sześciochlorocykloheksanu, 84/491/EWG
- Dyrektywa 86/280/EWG w sprawie wartości dopuszczalne dla ścieków i wskaźników jakości wód w odniesieniu do zrzutów niektórych niebezpiecznych substancji objętych wykazem I załącznika do dyrektywy 76/464/EWG, zmieniona przez dyrektywy 88/347/EWG i 90/415/EWG
- Dyrektywa dotycząca jakości wody w kąpieliskach 76/160/EWG zmieniona przez 90/656/EWG
- Jakość wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, 80/778/EWG zmieniona przez 81/858/EWG, 90/656/EWG i 91/692/EWG
- Jakość wód powierzchniowych przeznaczonych do poboru wód pitnej, 75/440/EWG zmieniona przez 79/869/EWG, 90/656/EWG i 91/692/EWG związana z nią decyzja 77/795/EWG w sprawie wspólnych procedur wymiany informacji

- Pomiary i pobieranie próbek wód powierzchniowych przeznaczonych do poboru wody pitnej, 79/869/EWG zmieniona przez 91/692/EWG
- Wody podziemne 80/68/EWG zmieniona przez 90/656/EWG i 91/692/EWG
- Słodkie wody wymagające ochrony dla zachowania życia ryb, 78/659/EWG zmieniona przez 90/656/EWG i 91/692/EWG
- Jakość wody wymaganej dla bytowania skorupiaków i mięczaków, 79/923/EWG zmieniona przez 91/692/EWG
- Dyrektywy dotyczące ochrony przyrody:
  - Siedliska, 92/43/EWG zmieniona przez 97/62/WE
  - Dzikie ptaki, 79/409/EWG zmieniona przez 81/84/EWG, 85/411/EWG, 86/122/EWG, 91/244/EWG i 94/24/WE
  - Skóry młodych fok, 83/129/EWG zmieniona przez 85/444/EWG, 89/370/EWG
- Dyrektywy dotyczące ograniczenia zanieczyszczenia przemysłowego i zarządzania ryzykiem:
  - Ograniczenie zanieczyszczeń powietrza spowodowanych przez zakłady przemysłowe, 84/360/EWG zmieniona przez 90/656/EWG i 91/692/EWG
  - Ograniczenie emisji niektórych zanieczyszczeń do powietrza z dużych obiektów energetycznego spalania paliw, 88/609/EWG zmieniona przez 90/656/EWG i 94/66/WE
  - IPPC (zintegrowane zapobieganie i ograniczenie zanieczyszczeń), 96/61/WE zmieniona przez 2003/87/WE
  - Seveso - kontrola zagrożenia poważnymi awariami, 96/82/WE zastępująca 82/501/EWG, zmieniona przez 2003/105/WE
- Dyrektywy dotyczące chemikali i organizmów zmodyfikowanych genetycznie:
  - Eksperymenty na zwierzętach, 86/609/EWG zmieniona przez 2003/65/WE
  - Dobra praktyka laboratoryjna, 87/18/EWG, zawiązana z nią dyrektywa 88/320/EWG w sprawie kontroli, zmieniona przez 99/12/WE
  - Kontrolowane wykorzystanie genetycznie zmodyfikowanych organizmów, 90/219/EWG zmieniona przez 94/51/WE, 98/81/WE
  - Azbest, 87/217/EWG zmieniona przez 91/692/WE
  - Klasyfikacja, pakowanie i etykietowanie substancji niebezpiecznych, 67/548/EWG zmieniona przez 69/81/EWG, 70/189/EWG/ 71/144/EWG, 73/146/EWG, 75/409/EWG, 76/907/EWG, 79/370/EWG, 79/831/EWG, 80/1189/EWG, 81/957/EWG, 82/232/EWG, 83/467/EWG, 84/449/EWG, 86/431/EWG, 87/432/EWG, 88/302/EWG, 88/490/EWG, 90/517/EWG, 91/325/EWG, 91/26/EWG/ 91/410/EWG, 91/632/EWG, 92/32/EWG 92/37/EWG, 92/69/EWG, 93/21/EWG, 93/67/EWG, 93/72/EWG, 93/90/EWG, 93/101/EWG, 93/105/EWG, 94/69/WE, 96/54/WE, 96/56/WE
  - Klasyfikacja, oznakowanie i pakowanie niebezpiecznych preparatów 88/379/EWG zmieniona przez 89/178/EWG, 90/492/EWG, 91/155/EWG, 93/18/EWG, 93/112/EWG, 91/442/EWG, 95/65/EWG, 2001/58/WE
  - Ograniczenie sprzedaży i stosowania niektórych niebezpiecznych substancji i preparatów, 76/69/EWG zmieniona przez 79/663/EWG, 82/806/EWG, 82/828/EWG, 83/478/EWG, 85/46/EWG, 85/610/EWG, 89/677/EWG, 89/678/EWG, 91/173/EWG, 91/338/EWG, 91/339/EWG, 91/659/EWG, 94/27/WE, 94/48/WE, 94/60/WE, 96/55/WE, 97/10/WE, 97/16/WE
  - Zamierzone uwalnianie do środowiska genetycznie zmodyfikowanych organizmów 90/219/WE zmieniona przez 94/15/WE, 97/35/WE
  - Detergenty, 73/404/EWG zmieniona przez 82/242/EWG i 86/94/EWG i związana z nią dyrektywa w sprawie testowania biodegradacji, 73/405/EWG zmieniona przez 82/243/EWG
  - Transport drogowy niebezpiecznych towarów 94/55/WE zmieniona przez 2006/89/WE
- Dyrektywy dotyczące hałasu:
  - Pojazdy silnikowe 70/157/EWG zmieniona przez 73/350/EWG, 77/212/EWG, 81/334/EWG, 84/372/EWG, 84/424/EWG, 87/354/EWG, 89/491/EWG, 92/97/EWG i 96/20/WE
  - Motocykle 78/1015/EWG zmieniona przez 87/56/EWG i 89/235/EWG
  - Sprzęt budowlany (ramowa) 79/113/EWG zmieniona przez 81/1051/EWG i 85/405/EWG
  - Samoloty poddźwiękowe, 80/51/EWG zmieniona przez 83/206/EWG
  - Poddźwiękowe samoloty odrzutowe, 89/629/EWG
  - Ograniczenie eksploatacji samolotów, 92/14/EWG zmieniona przez 99/28/WE
  - W sprawie zbliżenia przepisów prawa państw członkowskich dotyczących dopuszczanie do eksploatacji sprzętu i maszyn budowlanych, 84/532/EWG
  - Sprężarki, 84/533/EWG zmieniona przez 85/406/EWG
  - Żurawie wieżowe, 84/534/EWG zmieniona przez 85/405/EWG
  - Agregaty spawalnicze, 84/535/EWG zmieniona przez 85/407/EWG

- Agregaty prądowórcze 84/536/EWG zmieniona przez 85/408/EWG
- Kruszkarki betonu, 84/537/EWG zmieniona przez 85/409/EWG
- Kosiarki do trawy, 84/538/EWG zmieniona przez 87/252/EWG, 88/180/EWG i 88/181/EWG
- Koparki hydrauliczne, 86/662/EWG zmieniona przez 89/514/EWG i 95/2/WE
- Sprzęt gospodarstwa domowego, 86/594/EWG
- Dyrektywy dotyczące bezpieczeństwa nuklearnego i ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym:
- Ochrona społeczeństwa i pracowników przed promieniowaniem, 80/836/EURATOM zmieniona przez 84/467/EURATOM
- Ochrona przed promieniowaniem związanym z naświetleniami medycznymi, 97/43/EURATOM
- Wczesna wymiana informacji w przypadku zagrożenia radiologicznego, 87/600/EURATOM
- Informowanie społeczeństwa, 89/618/EURATOM
- Ochrona pracowników z zewnątrz przed promieniowaniem, 90/641/EURATOM
- Przesyłanie odpadów radioaktywnych, 92/3/EURATOM uzupełniona przez 93/552/EURATOM
- Podstawowe normy bezpieczeństwa, 96/29/EURATOM
- Przesyłanie substancji radioaktywnych, 93/1493/EURATOM
- 3. Dokumenty programowe:
- Polityka ekologiczna państwa (1991 r.) i II Polityka ekologiczna państwa (2001 r.),
- Program wykonawczy do II Polityki ekologicznej państwa na lata 2002 – 2010 (2002 r.),
- Polityka ekologiczna państwa na lata 2003 – 2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007 – 2010,
- Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2007-2010 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2011-2014 (projekt),
- Polska 2025, długookresowa strategia trwałego i zrównoważonego rozwoju,
- Krajowy Plan Gospodarki Odpadami,
- Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych,
- Agenda 21 – Ramowy Program Działań,
- Strategia zrównoważonego rozwoju Unii Europejskiej (2001 r.)
- Długotrwała strategia trwałego i zrównoważonego rozwoju – „Polska 2025”,
- Narodowa Strategia Edukacji Ekologicznej,
- Założenia polityki energetycznej Polski do 2020 r.,
- Strategia Rozwoju Energetyki Odnawialnej,
- Krajowy Plan Rozdziału Upnień Do Emisji CO₂ - pierwszy okres rozliczeniowy 2005 - 2007,
- Krajowy program zwiększania lesistości,
- Polityka leśna państwa,
- Strategia gospodarki wodnej wraz z harmonogramem zadań Gospodarki Wodnej do roku 2020,
- Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski, przyjętym przez Radę Ministrów 14 maja 2002 r. - Strategią Zrównoważonego Rozwoju Polski do 2025 r.,
- Program Operacyjny "Infrastruktura i Środowisko",
- Program Ochrony Środowiska Województwa Mazowieckiego na lata 2007-2010 z uwzględnieniem perspektywy do 2014 r.
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego 2007–2013,
- Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do roku 2020,
- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego,
- Plan Gospodarki Odpadami Województwa Mazowieckiego na lata 2007-2011,
- Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Siedlce,
- Plan Gospodarki Odpadami dla Gminy Siedlce,
- Program usuwania azbestu dla Gminy Siedlce,
- Plany zagospodarowania przestrzennego.

6 ZAŁĄCZNIK NR 3 Bibliografia

- Bernaciak A., Gaczek W., Ekonomiczne aspekty ochrony środowiska, Akademia Ekonomiczna w Poznaniu, Poznań 2002,
- Błaszyk T., Górski J., Odpady a problemy zagrożenia i ochrony wód podziemnych, Państwowa Inspekcja Ochrony Środowiska, Warszawa 1996,
- *Geografia Polski : środowisko przyrodnicze*, red. nauk. L. Starkel, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 2004,
- Kistowski M., Staszek W., Poradnik do opracowania gminnego i powiatowego programu zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska, Gdańsk, Wydaw. DJ, 1999,
- Kondracki J., Geografia regionalna Polski, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2003,
- Bednarek R., Prusunkiewicz Z. Geografia gleb, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 1997,
- Narodowy Program Przygotowania do członkostwa w UE, Rozdział 23 – Ochrona Środowiska; MOŚZNIŁ, 1999,
- Ochrona Środowiska 2005, GUS, Warszawa 2005,
- Piontek F., tom I, rozdział I Środowisko przyrodnicze w strategii wzrostu gospodarczego i w rozwoju zrównoważonym. Planowanie i wdrażanie polityka ochrony środowiska, poradnik, Warszawa, 2001.
- Poskrobko B., Zarządzanie środowiskiem, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa, 2006,
- Poskrobko B: Sterowanie ekorozwojem tom I i III Regionalne i gospodarcze aspekty ekorozwoju, Wydawnictwo Politechniki Białostockiej, Białystok, 1998,
- Program wykonawczy do II Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2002-2010, Warszawa, listopad 2002,
- Śleszyński J., Ekonomiczne problemy ochrony środowiska, ARIES, Warszawa 2000,
- Woś A., Klimat Polski, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 1999,
- Strona internetowa Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska,
- Strona internetowa Głównego Urzędu Statystycznego,
- Strona internetowa Państwowej Straży Pożarnej,
- Strona internetowa Ministerstwa Środowiska,
- Strona internetowa Urzędu Wojewódzkiego.

7 ZAŁĄCZNIK NR 4 Proponowane kryteria pilności

Proponowane kryteria pilności realizacji inwestycji z zakresu ochrony środowiska:

- Kryteria ogólne:
  - Gotowość zadania do realizacji (pozwolenie na budowę, decyzja środowiskowa itp.)
  - Pozytywne oddziaływanie na środowisko, ROŚ
  - Wkład własny realizującego projekt
  - Poparcie społeczne dla inwestycji
- Inwestycje drogowe:
  - Położenie na ważnym, z punktu widzenia społecznego, odcinku komunikacyjnym
  - Położenie w pobliżu istotnych obiektów publicznych
  - Budowa obwodnic
  - Nadmierne natężenie ruchu
  - Ochrona przed hałasem komunikacyjnym
- Inwestycje z zakresu gospodarki wodno – ściekowej:
  - Usytuowanie w pobliżu zbiorników zasobu wody pitnej
  - Usytuowanie na obszarach chronionych
  - Usytuowanie w pobliżu wód powierzchniowych
- Inwestycje z zakresu gospodarki odpadami:
  - Zgodność z Planem Gospodarki Odpadami Gminy Siedlce na lata 2008 – 2011
- Inwestycje z zakresu gospodarki energetycznej:
  - Inwestycje przy wykorzystaniu źródeł energii odnawialnej
  - Inwestycje mające na celu oszczędzanie energii i obniżające emisję zanieczyszczeń do powietrza

PRZEWODNICZĄCY
Rady Gminy

Janusz Mikulski